

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 749

25. KOLOVOZA 2017. CIJENA 50 DINARA

X. Etno kamp

6

Stranci (ne)će kupovati domaće oranice

U traktor s putovnicom u džepu

10

Dužijanca kao turistički proizvod Subotice

Više potencijal nego stvarnost?

12

Mons. dr. Vjekoslav Huzjak, biskup Bjelovarsko-križevačke biskupije

Kroz doživljaj ljepote u KUD-ovima njeguje se i vjera

29

Održana XXI. međunarodna likovna kolonija *Bunarić* 2017.

Saziv kolonije obogaćen s 80 radova

32

Ivan Budinčević na Putu sv. Jakova

Hodočašće u Santiago de Compostelu

43

Navijači Osijeka kao primjer nogomentalnog bontona

Pobjeda civiliziranog ponašanja

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice), Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrčka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Dobar glas

Na naslovnici ovoga broja *Hrvatske riječi* je skupni portret djece na Etno kampu s *Hrckom*. Ne slučajno. Etno kamp u organizaciji Hrvatske čitaonice iz Subotice održava se deseti put, ali na naslovnici su ne samo zato što je ovo njihov jubilarni kamp već i zato što ovaj program svakako spada u jedan od najuspješnijih »kulturno-edukativnih proizvoda« hrvatskih udruga u Vojvodini. O tome najbolje svjedoči činjenica da je svake godine veliki broj zainteresirane djece – sudionika kampa.

Ove godine na etno kampu ima 85-ero djece (uvjet za sudjelovanje nije pohađanje nastave na hrvatskom), a da sve bude kako treba brinulo se oko 50 volontera.

Brojne su radionice kao i svih prethodnih godina, a ima i nekih novih – kreativno-manualne, kuharske i tamburaške, zatim radionice folklor, modernog plesa, pjevanja tradicijskih i duhovnih pjesama, dramske radionice, recitatorsko-voditeljske, duhovne radionice pa sve do kreativnih i zabavnih igara. Ove godine cjelodnevni izlet je bio na salašu u Čikeriji, jedan dan je bila sveta misa, a danas, posljednjeg petog dana kampa, u 18 sati je završna priredba na kojoj će djeca pokazati što su sve naučila i napravila u kampu, a bit će priređena i prodajna izložba dječjih radova.

I ove godine djecu je posjetio *Hrcko* (zaštitni znak istoimenog dječjeg podlistka *Hrvatske riječi* i maskota *Hrckovog maskenbala*), s kojim su se družila i koji ih je, zahvaljujući NIU *Hrvatska riječ*, počastio tortama.

Od prošle godine zbog sve većeg broja djece i pomalo tijesnog prostora u dvorištu Hrvatske čitaonice, Etno kamp se održava u prostorijama Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini što se pokazalo kao odličan prostor zbog velikog dvorišta i velikog broja prostorija, kažu organizatori. Zaista sjajna »priča« u obilju priča o tome kako se zbog sve manjeg broja djece zatvaraju pojedine škole, upozorenja da se djeca više druže i zabavljaju mobitelima, tabletima i računalima nego li s vršnjacima.

Zanimljivo je i to da se (dobar) glas o Etno kampu čuo i dalje od granica naše zemlje, pa su ove godine i djeca koja ne žive u Srbiji (već na primjer u Velikoj Britaniji ili Španjolskoj), dio svoga raspusta u Vojvodini provela družeći se s vršnjacima i učeći u kampu.

Ono što možemo nazvati možda dodanom vrijednosti ovoga kampa jeste i to da je ovaj program dokaz kako se i uz ne tako velika sredstva, ali uz puno dobrih ideja i volonterskog rada mogu kreirati programi za koje su roditelji spremni i izdvojiti određenu (istina simboličnu) svotu novca kako bi djeca za raspust kvalitetno provela vrijeme, nešto naučila i razvijala svoju kulturu i nacionalni identitet.

J. D.

Izbor ravnatelja ZKVH

U tijeku je postupak za izbor novog ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Natječaj je trajao 15 dana, a na adresu Zavoda pristiglo je dvije prijavnice. Kako navodi tajnik ZKVH **Josip Bako** na sjednicu Upravnog odbora koja je zakazana za ponedjeljak, 29. kolovoza, pozvana su na razgovor oba kandidata koja su podnijela molbu, nakon čega će članovi Upravnog odbora sastaviti mišljenje o svakom prijavljenom. Potom će ZKVH listu dostaviti Hrvatskom nacionalnom vijeću koje ju potvrđuje, te šalje u Pokrajinsku vladu AP Vojvodine. Konačnu odluku o izboru ravnatelja, kaže Bako, donosi Pokrajina tako što izabire jednog od kandidata s dostavljene liste.

Što se tiče samog postupka izbora, Bako navodi da se procedura prati u potpunosti te da je u skladu sa Zakonom o kulturi, koji nalaže da kompletan natječaj provodi Upravni odbor ustanove. »Upravni odbor je na svojoj sjednici usvojio tekst natječaja i odluku da se raspiše natječaj u *Hrvatskoj riječi*, u dnevnom listu *Danas* te na mrežnoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje. Odlučili smo da natječaj traje maksimalno moguće, onoliko koliko propisuje zakon, odnosno 15 dana i završen je 4. kolovoza«, pojašnjava Bako.

J. D. B.

Hrvatska riječ darovala knjige Biskupijskoj knjižnici

Ravnatelj Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* **Ivan Rušumović** uručio je 56 naslova ove nakladničke kuće Biskupijskoj knjižnici u Subotici, koje su u Domu biskupije 22. kolovoza 2017. godine primili tajnik Subotičke biskupije preč. **Mirko Štefković** i bogoslov **Dražen Skenderović** koji radi na uređenju Biskupijske knjižnice.

Ovaj vrijedni dar sadrži 168 knjiga, te više od dvadeset svezaka književnog časopisa *Klasje naših ravni*, čime je NIU *Hrvatska*

Dražen Skenderović i Ivan Ušumović

riječ značajno pomogla zavičajni fond Biskupijske knjižnice te njezin daljnji ustroj. Tijekom navedenog susreta predstavnici Biskupijske knjižnice zahvalili su na donaciji, dok je obostrano izražena radost zbog ostvarene suradnje te je izražena spremnost za njezinim produbljivanjem.

H. R.

Otvoren dio Ipsilon kraka

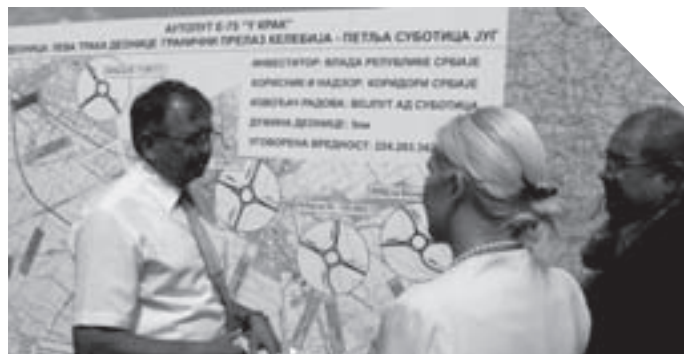
Dio Ipsilon kraka Koridora 10, obilaznice oko Subotice, u dužini oko pet kilometara otvoren je 22. kolovoza za promet u prisustvu potpredsjednice Vlade i ministricе građevinarstva Zorane Mihajlović.

Ona je najavila da će cijeli Ipsilon krak Koridora 10 od 24 km biti završen do kraja 2019. godine.

Otvoren je sektor 2 Ipsilon kraka, odnosno dio trase od kružnog raskrižja sa Somborskim putom do kružnog raskrižja na bačkotopolskom putu u dužini od pet kilometara.

Prisustvovali su i predsjednik Skupštine Vojvodine István Pásztor, v. d. direktora Koridora Srbije Zoran Babić, v. d. direktora Puteva Srbije Zoran Drobnjak i gradonačelnik Subotice Bogdan Laban.

Izgradnja sektora 2 je uspješno završena dva mjeseca prije isteka ugovorenog roka.

Izvođač radova je konzorcij kompanija na čijem je čelu Vojput iz Subotice, a vrijednost radova je 337,7 milijuna dinara s PDV-om.

Mihajlović je podsjetila da je dio Ipsilon kraka pušten u promet u ožujku ove godine, tako da je za 10 mjeseci pušteno u promet 6,5 km. Aktivnosti na izgradnji obilaznice su započete prije skoro 30 godina.

Dionica od graničnog prijelaza Kelebija do petlje Subotica jug, dužine oko 24 km treba poluautocestom da poveže granični prijelaz Kelebija s autocestom Horgoš – Novi Sad, odnosno sjevernim krakom Koridora 10. Obilaznica oko Subotice je veoma značajna prometno i ekonomski za Suboticu i Srbiju.

Projekt realiziraju Ministarstvo građevine i Koridori Srbije. Obilaznica će rasteretiti promet u Subotici i pospješiti razvoj industrijske zone u tom gradu. Prva dionica, dio obilaznice i to dio sektora 3 u dužini od 1,5 km izgrađena je u ožujku 2017. a vrijednost izvedenih radova je bila 114 milijuna dinara s PDV-om.

Koridori Srbije su obavljali i poslove stručnog nadzora nad izgradnjom dijela Ipsilon kraka.

(Blic)

Međunarodni skup o hrvatsko-srpskim odnosima

O izbjeglicama i manjinama

Jubilarni, deseti Međunarodni znanstveno-politički skup »Hrvatsko-srpski odnosi«, koji je ove godine posvećen problematiki izbjeglica i nacionalnih manjina, počinje danas, 25. kolovoza, u Golubiću kod Obrovca, u Hrvatskoj. Skup »Hrvatsko-srpski odnosi u 20. stoljeću, izbjeglice i manjine suočene s izazovima identiteta i privrede« organiziraju Udruga za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića i Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novog Sada.

Na skupu sudjeluju političari i znanstvenici iz Hrvatske i Srbije, među ostalima predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Samostalne demokratske srpske stranke **Milorad Pupovac**, predsjednik Pokreta za preokret **Janko Veselinović** i drugi.

Bit će otvorena i izložba povodom 10 godina postojanja skupa i predstavljena bibliografija s naslovima 120 znanstvenih radova objavljenih u zbornicima s ovog skupa.

Predsjednik Centra za istoriju, demokratiju i pomirenje, povjesničar **Darko Gavrilović** rekao je za *Autonomiju* da nesreća koja je zbog ratova zadesila izbjeglice i nacionalne manjine nije samo u

protjerivanju iz domova i gubitku ekonomske sposobnosti, već i u visokom nivou manipulacija od strane onih političara koji ih »utapaju u svojim ideologijama nacionalne, rasne i vjerske mržnje«.

»Na taj način, izbjeglice postaju oružje u rukama političkih predrasuda, a manjine se nalaze u situaciji kada su gotovo nemoćne da se obrane od dolazećeg zla. Zato u Golubiću nudimo cjelovita rješenja za te ljude, odnosno rješenja koja brane ljudsko dostojanstvo. To se ogleda u pristojnim uvjetima za život i rad, kao i u obrani prava na identitet. Tako političarima koji grade zidove mržnje ne dozvoljavamo da povuku ljude toliko nisko da zidove podižu kako bi služili njima«, kazao je Gavrilović.

Izvor: Autonomija

In memoriam

Siniša Božulić
(1959. – 2017.)

(Član HKUPD-a *Stanislav Preprek* i Književnog kluba udruge preminuo je 21. kolovoza)

Dragi naš, Siniša,

članovi Književnog kluba HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada opraštaju se od tebe iako ćeš nam svima ostati u mislima i srcima dokle god živimo.

Ne možemo zaboraviti naša druženja i razgovore u Književnom klubu, u gradu, gdje god bismo se sretali, a posebno ne ona druženja i razgovore u našoj gostionici *Domino*, u kojoj se »gosti onako pravo vojvođanski, gdje nitko nikom ne smeta čak i ako ne razumije baš njegov jezik«, kako si napisao u svojoj priči *Mjesto gdje se gosti*.

Podario si nam, nažalost, jedinu zbirku pjesama *Buđenje čovjeka*, uz poruku da ne treba odustati od traganja za onim ljudskim u sebi i oko sebe. Podario si nam, nažalost jedini, roman *Rat prvi, drugi, treći...*«, uz pitanje što je s našim našm principima, i podario si nam, nažalost samo desetak, fantastičnih kratkih priča u kojima je sve ljudsko, puno ljubavi i dobrote suprotstavljeno onom neljudskom i onom zlom.

I kada smo očekivali još mnogo takvih dobrih stvari od tebe, neumoljiva bolest te je spriječila u tome. Tim više ćemo se truditi da, po uzoru na tebe, nastavimo pisati stihove i riječi koje oplemenjuju i bune se protiv svega što nije dostojno čovjeka.

To što više nisi s nama je veliki gubitak za nas, a bezgranično dijelimo sućut s tvojom obitelji, ne mogavši ni zamisliti koliki je to gubitak za njih.

No, život ide dalje i tvoja djeca i tvoj unuk **Viktor** su simbol tog života, ali i tvoje pobjede riječima nad mnogima koji iza sebe nisu ostavili ništa, ili još gore, ostavili su samo pustoš i zlo.

Dragi, Siniša, neka ti je laka ova teška vojvođanska zemlja.

Članovi Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Preprek*, Branimir Miroslav Cakić, voditelj Književnog kluba, HKUPD *Stanislav Preprek*

Siniša Božulić je pokopan 22. kolovoza na Novom groblju u Novom Sadu.

Stranci (ne)će kupovati domaće oranice

U traktor s putovnicom u džepu

Stranci, državljani Europske unije, će srbijansku zemlju moći kupovati tek nakon 10 godina života u lokalnoj samoupravi gdje kupuju oranice. Organičenja za pravne osobe nema

Prodaja zemlje strancima bit će ograničena, mijenjaju se pravila prodaje zemlje strancima, može li Srbija spriječiti prodaju zemlje strancima, srpska zemlja na meti stranaca... samo su neki od napisa koji se ovih dana bave prodajom poljoprivrednog zemljišta stranim državljanima. I to samo nekoliko dana prije nego što Srbija treba da omogući ravnopravni status državljanu EU s državljanima Srbije pri kupovini nekretnina, pa i poljoprivrednog zemljišta. Taj rok je 1. rujna. Iako je bilo nekoliko godina za izmjene, iako se u međuvremenu promijenilo nekoliko ministara poljoprivrede, a priče o tome kako spriječiti strance (misli se na fizičke osobe) da postanu vlasnici tisuća hektara domaćih njiva bile aktualne nekoliko godina unazad, već po pravilu za zakonske izmjene dočekan je posljednji rok. Treba također podsjetiti da Srbija još nije ni članica Europske unije, da je neizvjesno kada će to postati, ali se usprkos tome požurila obvezati se da će strancima omogućiti kupovinu svojih oranica. Valja podsjetiti i da je Srbija potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2008. postala jedina zemlja koja je u postupku pregovora o pridruživanju EU prihvatila obvezu da liberalizira tržište poljoprivrednog zemljišta prije nego što postane punopravna članica.

Izmjene u posljednji tren

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) Srbija je potpisala 2008. godine, a on je na snagu stupio 2013. Najvažnije odredbe tog Sporazuma jesu uspostavljanje zone slobodne trgovine i usklađivanje naših propisa sa Zakonima EU. Srbija se potpisivanjem tog sporazuma obvezala da će u roku od četiri godine postupno usklađivati svoje zakonodavstvo s onim iz Europske unije i time bi državljanima EU osigurala ravnopravni tretman pri kupovini poljoprivrednog zemljišta. I dok se kod nas to »ravnopravni tretman« tumačilo i tumači kao uvođenje stranaca u vlasništvo našeg poljoprivrednog zemljišta europski dužnosnici poručivali su i poručuju da SSP ne otvara vrata strancima za kupovinu zemlje bez ograničenja. EU dužnosnici podsjetili su da SSP podrazumijeva da od 1. rujna 2017. neće biti diskriminacije između građana Srbije i EU pri kupovini nekretnine, a tu spada i poljoprivredno zemljište, kao i da srbijanske vlasti mogu odrediti uvjete kupovine zemljišta, ako se ti uvjeti jednako primjenju-

ju. A što je to drugo nego omogućavanje strancima da kupuju domaće oranice, samo ovoga puta rečeno uvijenim rječnikom europske diplomacije?

I kako se približavao taj dan D, odnosno 1. rujna, sve češće se govorilo o izmjenama Zakona o poljoprivrednom zemljištu koje trebaju ipak na neki način ograničiti mogućnosti da strani državljani, fizičke osobe, postaju vlasnici poljoprivrednog zemljišta u Srbiji. Predložene zakonske izmjene prošle su Vladu Srbije i od nacrtane postale Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Bez javne rasprave. U srijedu, 23. kolovoza, kada je ovaj tekst već bio u tisku, Ministarstvo poljoprivrede organiziralo je raspravu o Prijedlogu zakona, na koju su pozvani i predstavnici poljoprivrednika. Sam Prijedlog Zakona na dnevni red skupštinskog zasjedanja stavljen je po hitnom postupku (24. kolovoza) i u vrijeme tiskanja ovog teksta te zakonske izmjene trebale su već biti na skupštinskoj raspravi. O zakonskim izmjenama koje će ograničiti državljanima Europske unije kupovinu oranica u Srbiji do sada su se očitovali domaći političari, agroekonomisti, dok je glas onih koji obrađuju te oranice ostao nekako tih i po strani. Otvoreno je pitanje kako će na predložene zakonske izmjene reagirati (ili već jesu) dužnosnici EU.

Što donosi novi zakon?

Predložene izmjene Zakona o poljoprivrednom zemljištu predviđaju da državljani članica Europske unije mogu kupovati poljoprivredno zemljište u Srbiji, ali uz uvjet da najmanje 10 godina žive u lokalnim samoupravama u kojima žele kupiti zemljište, da najmanje tri godine obrađuju zemljište koje namjeravaju kupiti i da u svom vlasništvu imaju potrebnu opremu i mehanizaciju. Uvjet je i da strani državljanin ima registrirano poljoprivredno gospodarstvo u aktivnom statusu kao nositelj obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva. Stranci će moći kupovati zemljište koje je u privatnom vlasništvu, ali to ne može biti poljoprivredno zemljište koje je određeno kao građevinsko zemljište, zemljište koje pripada zaštićenim prirodnim dobrima, ne može biti zemljište koje pripada ili se graniči s vojnim postrojenjem i vojnim kompleksom. Čak i ako ispunji sve te uvjete, strani državljani moći će kupovati najviše dva hektara domaćih

oronica. Predloženim zakonskim izmjenama Srbija se također obvezala da će u naredne četiri godine postupno usklađivati svoje zakonodavstvo o stjecanju vlasništva nad nepokretnostima, kako bi izjednačila svoje građane i EU, a u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Izmjene Zakona o poljoprivrednom zemljištu donose se po hitnom postupku zbog ispunjenja međunarodnih obveza i usklađivanja s propisima EU. U ovim predloženim zakonskim izmjenama, koje bi trebale ograničiti mogućnosti stranih državljanina da kupuju zemlju u Srbiji, spominju se fizičke osobe, dok se ovakvo ograničenje ne odnosi na pravne osobe, što znači da će strane kompanije moći kupovati zemljište u Srbiji. Član skupštinskog Odbora za poljoprivredu i agroekonomist dr. sc. **Milorad Ševarlić** upravo u tome što nema ograničenja za pravne osobe vidi problem. On kaže da se osnivanjem firme u Agenciji za privredne registre takva poduzeća odmah tretiraju kao domaća pravna osoba i nema više prepreka da postanu i vlasnici poljoprivrednog zemljišta. Poljoprivredni stručnjak **Milan Prostran** prodaju zemlje strancima vidi kao neku vrstu prodaje suvereniteta i ide čak tako daleko da predlaže državni referendum s pitanjem treba li ili ne zemlju prodavati strancima.

Srbijanski ministar poljoprivrede **Branislav Nedimović** u nekoliko navrata istaknuo je kako predložene zakonske izmjene onemogućavaju strance da budu vlasnici poljoprivrednog zemljišta, a s druge strane ne samo da štite interes domaćih poljoprivrednika već i zemljište kao prirodni resurs.

»Ovim izmjenama zakona otvorili smo pristup građanima EU našem zemljištu, što smo dužni prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, ali smo dali i stroge uvjete pod kojima se to može provesti«, rekao je Nedimović novinarima.

Z. Vasiljević

Europska praksa

Zaštita prirodnog resursa kakvo je poljoprivredno zemljište kroz odgađanje prodaje strancima praksa je i u drugim državama, relativno novim članicama Europske unije. U Slovačkoj je prvo uveden moratorij od sedam godina, a zatim je produžen na još četiri godine. Poljska je uvela moratorij od devet godina i zatim ga produžila na još tri godine. Hrvatska je prodaju zemlje strancima odgodila na sedam godina od ulaska u članstvo Europske zajednice, odnosno do 2020. godine. Najradikalnija je bila vlada mađarskog premijera **Viktora Orbána**, koja je čak zbog toga mijenjala Ustav i u njega unijela odredbu o trajnoj zabrani prodaje zemlje stranim državljanima.

Kupovina zemlje u Rumunjskoj

I dok se u Srbiji gotovo svi zalažu za zabranu ili barem ograničenje prodaje oranica strancima, dotle državljani Srbije kupuju njive u Rumunjskoj. Cijena je niža nego s naše strane granice, ali je mana što se uglavnom prodaju veliki kompleksi od po nekoliko stotina hektara.

Površine

Austrija ima 2,9 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta i 94 posto je u privatnom vlasništvu. Danska ima 2,6 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta, a više od 90 je privatno vlasništvo. U Mađarskoj ima 4,6 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta, a u privatnom vlasništvu je samo 37 posto tih površina i fizička osoba može imati najviše 300 hektara. Obradivog zemljišta u Francuskoj je više od 27 milijuna hektara, a zanimljivo je da 41 posto gospodarstava obrađuje više od 50 hektara.

Čupanje odgovora i krpanje odgovornosti

Kao što je općepoznato, jedna od temeljnih zadaća novinara je da pita. Ali, što ako na postavljena pitanja ne dobije odgovor: da zaboravi da je pitao ili da nagađa? Ili: što ako na pitanja dobije zakašnjele i nedovoljno precizne odgovore: da se zadovolji mrvicama ili da počne sumnjati?

U slučaju priče koja slijedi mjesta zaboravu ili zadovoljstvu jednostavno nema, a prostora za ovo drugo koliko hoćeš. Kao što je poznato, *Hrvatska riječ* je prije tri tjedna objavila tekst o zatvorenosti državnih institucija, uključujući i lokalne samouprave, prema medijima kada žele doći do informacije od javnog interesa. Iako na vrijeme zamoljen za razgovor (i preko Media centra 13. srpnja upoznat s temom) gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban** uredno ga je izbjegao, a posljednji slučaj s lokalnim nadležnim tijelima samo je nastavak tada danog naslova »Bajate informacije – s filterom«.

Smetnje na vezama

Priča, dakle, kronološki izgleda ovako. Nakon neodržanog razgovora s gradonačelnikom, doljepotpisani autor obratio se 21. srpnja Ravnateljstvu za izgradnju Grada s molbom za razgovor s direktorom o uvjetima pod kojim je *DG Company* izgradila stambeno-poslovni objekt u Ulici Sándora Petőfija, ali ga je ženski glas s druge strane žice obavijestio da je to sada u nadležnosti lokalne samouprave i uputio ga na **Oliveru Trklju-Lukić** iz Gradske uprave. Saslušavši o čemu je riječ, i apostrofirajući samo povadena stabla gelegunje (kopričića) ispred novoizgrađenog objekta, Olivera Trklja-Lukić doljepotpisanog novinara uputila je na komunalnu inspekciju! Uvidjevši da ni od ovih razgovora neće biti ništa, a znajući napamet dalju proceduru, autor ovoga teksta istoga je dana, dakle 21. srpnja, preko Media centra uputio (još jednu) molbu za razgovor s nadležnom osobom u vezi s drvećem koje je počupano za vrijeme dok je *DG Company* gradila objekt između Gimnazije i Zubnotehničke poliklinike u Subotici, kao i o sudbini starog hrasta u dvorištu objekta na uglu ulica Dimitrija Tucovića i Subote

Vrlića, kog je za potrebe nove izgradnje također kupila ista kompanija. Umjesto poziva na razgovor, šest dana kasnije (27. srpnja) šef inspeksijsko-nadzorne službe u Subotici **Árpád Sveller** upućuje pismeni odgovor u kom navodi da je *DG Company* na temelju odobrenja Tajništva za građevinarstvo Gradske uprave, a za potrebe izgradnje, »legalno zauzimala dio javne površine«, ali da investitoru nije dana suglasnost za sječu gelegunja na javnoj površini, te da je komunalni inspektor stoga pokrenuo prekršajni postupak protiv »pravne osobe i odgovorne osobe u pravnoj osobi«, navodeći da će prekršitelji biti kažnjeni na odgovarajući način. U istom dopisu još se navodi da se kazne za ovakve vrste prekršaja kreću između pet tisuća i dvadeset tisuća dinara!

»Poštovani gospodine Sveller.

Zahvalan sam Vam na odgovorima koje ste mi uputili, ali mi se očito nismo dobro razumjeli. Ja sam, naime, tražio razgovor (uživo) s Vama. Razlog za to je veoma jednostavan: ma koliko pokušavali biti iscrpni, Vaši odgovori ne mogu predvidjeti i moja potpitanja. Neka od njih, koja bih Vam na temelju Vaših odgovora postavio u živom razgovoru, ću Vam već sada izložiti. Recimo: koliko je točno stabala izvadila *DG Company*? Zatim: je li ovakvo ponašanje ohrabrenje i ostalim građanima da čupaju gelegunje po gradu, jer će ih zbog visine kazne manje platiti nego da su drva kupili u drvvari? Zatim: kada će biti asfaltirane dvije velike rupe u Ulici Sándora Petőfija, a koje su ostale nakon završetka radova na novoizgrađenom objektu? Zatim: koliku je naknadu platila *DG Company* Gradu zbog godinu i pol dana zatvaranja prometa na jednoj traci iste ulice? Zatim: jeste li izračunali koliku je štetu pretrpio JKP *Parking* zbog nemogućnosti naplate parkinga iz istih razloga?

Poštovani gospodine Sveller.

Kao što vidite, pitanja na temelju samo dva odgovora koja ste dali ima dosta. A, vjerujte, ima(m) ih još.

Iz tih razloga, a riječ je o općem interesu, još jednom Vas molim za razgovor uživo. Kako pripremam temu za sljedeći broj *Hrvatske riječi* (koja izlazi 11. kolovoza), molim Vas da mi odgovori-

***Nakon dugotrajne prepiske i brojnih nespo-
razuma, lokalna samouprava izašla s nekim
od detalja vezanih za izgradnju objekta u
Ulici Sándora Petőfija: DG Company be-
spravno posjekao tri gelegunje za što će biti
kažnjen u maksimalnom iznosu do 20.000
dinara, a za godinu i pol dana zatvaranja di-
jela ulice ista kompanija uplatila je 230.150
dinara (niti dvije tisuće eura)! * Odgovora na
druga pitanja nema, jer nitko od nadležnih
nije voljan za razgovor uživo***

te jeste li u mogućnosti udovoljiti mojim zahtjevima najkasnije do utorka (8. kolovoza) ujutro.

U uvjerenju da sam na odgovarajući način obrazložio zbog čega tražim razgovor uživo i nadi da ćete mi izaći u susret, srdačno Vas pozdravljam«, napisao je 3. kolovoza autor ovoga teksta.

Kazne i naknade

Iako je nakon ovoga pisma iz Media centra doljepotpisanom usmeno obećano da će zbog »kompleksnosti teme« biti ugovoren razgovor uživo s više sugovornika iz za to nadležnih institucija (i to u gore naznačenom roku), od toga nije bilo ništa. Umjesto gospodina Svellera ovoga puta se 15. kolovoza (tjedan dana nakon naznačenog krajnjeg datuma) bez ičijeg potpisa obratila »Služba za inspekcijsko-nadzorne poslove« (u daljnjem tekstu: Služba), te izvršni direktor za resor proizvodnje u Javnom komunalnom poduzeću *Vodovod i kanalizacija* **Petar Pižurica**. U odgovoru na gore postavljena pitanja Služba kaže da je *DG Company* bespravno povadila tri stabla gelegunje, te da će biti kažnjena već spomenutim iznosom u rasponu od 5.000 do 20.000 dinara! Služba također navodi da je komunalni inspektor naložio Javnom komunalnom poduzeću *Čistoća i zelenilo* (a ne *DG Companyju*, prim. a.) da u roku od 90 dana od prijema rješenja postojeći drvored popuni nedostajućim stablima! Što se zauzimanja javne površine tiče, Služba u odgovoru navodi da je, »prema podacima koje posjeduje Tajništvo za građevinarstvo«,

DG Company uplatila iznos (ne navodi se kome) od 230.150 dinara. Zanimljiv je, svakako, i odgovor Petra Pižurice koji kaže da su rupe na asfaltu (zbog kojih se dobrih mjesec dana iznerivaro ne jedan vozač) nastale kao posljedica izrade vodovodnog i kanalizacijskog priključka na novoizgrađenom objektu, te da je Vodovod nakon toga od investitora zatražio suglasnost i termin da nastalu štetu sanira.

»Pošto od investitora nismo bili obaviješteni i nije nam omogućen pristup gradilištu, nismo bili u mogućnosti obaviti predmetne radove. Zbog toga je Investitor od nadležne inspekcije obaviješten da mora o svom trošku vratiti put i trotoar u prethodno stanje«, navodi, među ostalim, Pižurica u odgovoru.

Ipak, kao što je većini Subotičana poznato, ovaj dio priče završio se *happy endom*, jer su radnici *Vodovoda i kanalizacije* (!) 11. kolovoza asfaltirali dvije rupe koje su ostale iza *DG Companyja*.

Pitanja i čuđenja

Kako od razgovora uživo, počevši od gradonačelnika pa do predstavnika nadležnih institucija, nema ništa, a kako s objavom teksta ne bismo odugovlačili u nedogled, na koncu smo se ipak odlučili na ono što stoji na početku – pitanja.

Jedno od nepostavljenih pitanja svakako se odnosi na gradnju u najužoj gradskoj jezgri. Primjera radi, jedna od dvije srušene zgrade u Ulici Sándora Petőfija je bila rodna kuća »lokalnog tvorca« šampanjca **Józsefa Törleyja**. Dok bi drugi gradovi takvu kuću restaurirali (poput rodni kuća **Franza Kafke** u Pragu ili **Sándora Petőfija** u Kiskőrösu, primjerice, koje su također prizemne) i njome se dičili, nama ostaje da pitamo Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Ravnateljstvo za izgradnju Grada i cijelu lokalnu samoupravu što je to u centru grada što vrijedi i što nije za rušenje zarad privatnih potreba? Pitanje za Službu za energetiku i promet Gradske uprave svakako je i kako zarad istih interesa može izdati dozvolu o zatvaranju dijela ulice zbog čega godinu i pol dana trpe svi građani koji tuda prolaze, pješice, biciklom ili autom, svejedno? Na istu adresu ili na Službu za građevinarstvo, svejedno, je i pitanje kako se ista dozvola može dati za zatvaranje prometa u Ulici Subote Vrlića na više od četiri mjeseca (do 31. prosinca), a da ispred objekta ne postoji tabla s podacima o gradnji objekta, što znači da građani mogu samo nagađati tko je investitor, do kada će (g)raditi, što će izgraditi i kako će to izgledati? Ovo pitanje posebno je zanimljivo stoga što se objekt nalazi u ekstra zoni, a u čijem se dvorištu nalazi stoljetni hrast na kom je investitor (*DG Company*) već posjekao pozamašnu količinu grana.

Na koncu, umjesto dodatnih pitanja, ostaje i gorak okus da je do dobivenih odgovora autor ovoga teksta morao doslovce dosađivati ljudima u Media centru, te čuđenje što je zatvaranje prometa i bespravno vađenje drva ostalo bez ikakve reakcije stanara u Ulici Sándora Petőfija, nevladinih udruga (napose onih koje se bave zaštitom životnog okoliša), medija (među kojima ima i onih s »ekološkim« predznakom u svom nazivu), političkih stranaka koje se inače u svom javnom nastupu osvrću na sve i svašta i, naravno, struke, a odgovorne institucije pri tomu nevoljko izlaze s (doziranim?) podacima tek nakon upornog ponavljanja istih pitanja.

Z. R.

Dužijanca kao turistički proizvod Subotice

Više potencijal nego stvarnost?

»Otvoren sam za svaki poziv od mons. dr. Andrije Anišića i Marinka Piukovića. Možemo sjesti kada god njima odgovara, razgovarati na ovu temu i napraviti zajednički program«, kaže v. d. direktora Turističke organizacije Grada Subotice Nešo Radulović

Dužijanca je nesporna vrijednost Subotice. Zahvaljujući njoj ovaj grad ima dodatnu snagu autentičnosti i inscenacije turističkog doživljaja, što je naglasio i gradonačelnik **Bogdan Laban** na ovogodišnjoj središnjoj proslavi *Dužijance*. Da je ova manifestacija jedan od pravaca kamo bi Grad mogao ići u neku veću turističku promociju rekao nam je i v. d. direktora Turističke organizacije Grada Subotice **Nešo Radulović**.

Usprkos tomu, *Dužijancu* svake godine posjeti nevelik broj turista. Turistička organizacija ne raspolaže podacima koliko turista dođe u Suboticu zbog *Dužijance*, a od organizatora manifestacije, Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* doznajemo da broj posjetitelja varira od manifestacije do manifestacije, da su najposjećenija središnja proslava i *Takmičenje risara*, ali i da konstantno dolaze isti ljudi.

Nešo Radulović

Možda će do boljih turističkih rezultata, a samim tim i do većeg doprinosa gospodarskom razvoju Grada, doći kada se ujedine snage i kapaciteti organizatora i Turističke organizacije. Kako smo kroz razgovor s njima doznali, za to su zainteresirane i jedna i druga strana.

Otvoreni za suradnju

Do sada je Turistička organizacija Subotice pružala turistima informacije o programu *Dužijance*, a također ju je uvrstila i u

svoj kalendar događanja. Radulović kaže da bi se djelovanje Turističke organizacije na promociji *Dužijance* moglo povećati, ali ističe i da je raspoložen za suradnju s predstavnicima UBH *Dužijanca*.

»Otvoren sam za svaki poziv od mons. dr. **Andrije Anišića** i **Marinka Piukovića**. Možemo sjesti kada god njima odgovara, razgovarati na ovu temu i napraviti zajednički program. Ono što mi kao Turistička organizacija grada možemo predložiti je da program *Dužijance* ponudimo Turističkoj zajednici Grada Osijeka, da upoznaju Osječane s manifestacijom jer s njima imamo izvrsnu suradnju. Trebamo vidjeti i koje je to emitivno tržište, gdje su ti gradovi i u Srbiji i u Hrvatskoj u kojima su ljudi zainteresirani da se upoznaju s kompletnim programom manifestacije. Najpoznatija je središnja proslava koja se održava u katedrali i u centru, međutim niz onih drugih manifestacija koji prethode predaji kruha gradonačelniku od novoga žita su vrlo interesantne i vjerojatno bi bilo ljudi koji su zainteresirani da to vide. Trebamo vidjeti i što je ono što osim toga možemo ponuditi kao turistički proizvod. Možda nešto iz gastronomije, tradicionalnih jela i sl. Još jednom ponavljam: Turistička organizacija je otvorena za svaki vid suradnje«, kaže Radulović i dodaje da ova organizacija također može pomoći u svim promotivnim aktivnostima i nastupima na sajmovima.

Radulović napominje da Turistička organizacija neće raditi ništa, a da nije u dogovoru s organizatorima kako ne bi došlo do narušavanja osnovnog smisla *Dužijance*.

»Nećemo to raditi na svoju ruku kako ne bismo narušili onaj prvenstveni karakter *Dužijance* koji je vjerski i kulturni. Da ne bismo nudili neke proizvode koji bi bili u suprotnosti s onim što *Dužijanca* znači i što predstavlja prvenstveno za Hrvate u Subotici, ali i u Vojvodini.«

Što se tiče financijskog dijela, Radulović navodi da Turistička organizacija nije u mogućnosti ništa pridonijeti *Dužijanci*.

Podatak koliko turista posjeti *Dužijancu* u Turističkoj organizaciji ne postoji, jer oni, kako kažu, ne evidentiraju razlog dolaska turista. Međutim, kako ističu, u mjesecu u kojemu se obilježava središnja proslava *Dužijance* Suboticu posjeti najveći broj turista, jer se u tom razdoblju održavaju razni festivali u gradu. Radulović kaže kako je ipak primjetno da se veliki broj turista interesira za program *Dužijance*:

»Puno turista kada dođe do nas pokazuje interesiranje za program *Dužijance*, s kojim ih onda mi naravno upoznamo. To su domaći turisti. Stranci nikad nisu čuli za *Dužijancu*, ali ih mi uvedemo u priču i svi budu vrlo zainteresirani za manifestaciju.«

Povezivanje manifestacija

Predsjednik UBH *Dužijanica* Marinko Piuković kaže da oni kao organizatori žele privući i druge ljude da dođu na sadržaje manifestacije te da im je za to potrebna suradnja s Turističkom organizacijom grada.

»Turistička organizacija bi trebala predstavnike velikih manifestacija, kao što su *Filmski festival*, *Interetno*, *Dužijanica* i dr. voditi na sajmove turizma gdje bi se imali priliku predstaviti široj publici. Također, ukoliko bi na *Dužijancu* dolazio veći broj turista, potrebno im je osigurati dodatne sadržaje. Kada je središnja proslava u pitanju, imamo program za cijeli vikend, počevši od petka navečer. U nedjelju imamo cijeli dan ispunjen sadržajima, a za petak i subotu je preko dana sve prazno, program nam je tek navečer. Problem je i s *Takmičenjem risara* što je vrlo atraktivna manifestacija, ali traje samo u subotu prije podne. Danas se ljudi žele zabaviti, osim toga što će nešto vidjeti. Očekuju i hranu i piće i nešto od zabavnog programa. Ovdje bi Turistička organizacija mogla pomoći s nekim dodatnim sadržajima, da se oni zaokruže te da možemo ponuditi drugim turističkim organizacijama u Srbiji, Hrvatskoj, Mađarskoj pa i BiH cijeli turistički paket za vikend«, smatra Piuković i dodaje da se oni kao organizatori ne mogu baviti poslom turizma, ali da to očekuju od turističkih agencija i Grada Subotice.

Piuković kaže i da bi bilo dobro da se poboljša suradnja među svim manifestacijama u Subotici, kako bi mogli sudjelovati jedni kod drugih, ali i na taj način privući veći broj posjetitelja, navodeći mogući primjer suradnje *Dužijance* i *Filmskog festivala*.

»*Dužijanica* bi mogla prirediti *risarski ručak* za posjetitelje festivala. Autentičan, na balama slame... Sve bi organizirali, mogli bi i u nošnjama posluživati. S druge strane, za vrijeme trajanja *Dužijance* možemo imati projekciju pobjedničkog filma *Filmskog festivala*«, kaže on i dodaje da je članica Gradskog vijeća zadu-

žena za kulturu **Miroslava Babić** ideju za ovakav vid suradnje ocijenila kao jako dobru i pozitivnu.

Što se tiče dosadašnjeg rada na turističkoj promociji *Dužijance*, Piuković kaže da je sve svedeno na lokalnu razinu u vidu postavljanja bilborda, plakata i dijeljenja flajera. Ističe da za neku ozbiljniju promidžbu nemaju prije svega kadrova.

Odrediti oblik i sadržaj

Da je *Dužijanica* više potencijal nego stvarnost, smatra turizmológ **Atila Dunderski**. On ističe potrebu za rješavanjem, za njega ključnoga problema, a to je razlučiti što je danas *Dužijanica* po obliku i sadržaju: vjerski blagdan, nacionalni praznik, lokalna vikend manifestacija ili turistička manifestacija kao dio ukupne ponude turističkog proizvoda grada? Kaže da ukoliko postoje planovi da *Dužijanica* postane turistička atrakcija šireg značaja, treba se po obliku i sadržaju organizirati kao praznik završetka žetve – žetvene svečanosti, ne zanemarujući pri tome sve one elemente koji spadaju u tradicionalne jer je, kako navodi, za ovakve manifestacije izuzetno bitna autentičnost. On navodi i da je autentičnost ključna za atraktivnost.

Prema Dunderskome *Dužijanica* spada u manifestacijski i kulturni turizam, s tim da se oni međusobno dopunjuju. Kako ističe, u okviru određenih turističkih aranžmana također se može uklopiti u izletnički i *city break* turizam, a organiziranjem raznih stručnih skupova iz područja proizvodnje žitarica ili etnografije na primjer, može sadržati i elemente kongresnog turizma.

O profilu prosječnog potencijalnog turista kojega bi *Dužijanica* mogla privući Dunderski kaže: »Srednjih je godina ili stariji, voli autentičnost, cijeni tradiciju, materijalno je osiguran, sklon je etnoturizmu, željan je novih saznanja i atrakcija, voli manje, još neotkrivene destinacije, sklon je manjim vikend putovanjima kako samostalno, tako i putem paket aranžmana posredstvom turističkih agencija, uglavnom živi u urbanoj sredini i često ima ruralne korijene.«

Dunderski smatra i da će svaka dobro organizirana manifestacija privući i lokalno stanovništvo te da za mlađe treba osigurati posebne programe koji se ne baziraju u tolikoj mjeri na folkloru.

J. Dulić Bako

Mons. dr. Vjekoslav Huzjak,
biskup Bjelovarsko-križevačke biskupije

Kroz doživljaj ljepote u KUD-ovima njeгуje se i vjera

*Identitet i nacionalna svijest koja se rađa iz vjere nikada nije agresivna, nije nametljiva, nije isključiva nego je uvijek otvorena za poštivanje onoga što jesmo i onoga što drugi jesu * Ljudi koji kažu da djeca puno koštaju, sami su sebi potpisali smrtnu osudu, odnosno ta kultura je sebi potpisala smrtnu osudu. To je nekultura, to je negacija života*

Gost propovjednik ovogodišnje središnje proslave *Dužijance* bio je biskup Bjelovarsko-križevačke biskupije mons. dr. **Vjekoslav Huzjak**. Mons. Huzjak je 11 godina bio generalni tajnik Hrvatske biskupske konferencije, a nakon što je 2009. godine papa **Benedikt XVI.** osnovao Bjelovarsko-križevačku biskupiju imenovao ga je i za prvog biskupa ove biskupije. S biskupom čija biskupija skupa sa Sisačkom dijeli epitet najmlađe u Hrvatskoj razgovarali smo o funkcioniranju i prije svega zadacima jedne nove biskupije, ali i o *Dužijanci*, inkulturaciji vjere i kulturi života.

HR Dužijanca je jedan odraz inkulturacije vjere, nešto što je živjelo u narodu i uvelo se i u Crkvu. Možemo reći da je tako na neki način sačuvana vjera. Što mislite, je li danas moguće i na koji način inkulturirati vjeru u našem narodu?

Uvjeran sam da je vjera motor, pokretač onoga što se u ljudima događa i rađa i što zovemo kulturom, u najširem smislu riječi. Čovjek vjernik koji živi intenzivno svoju vjeru, živi evanđelje i on ne može, a da to što nosi u sebi ne prenosi na druge. Sve manifestacije poput *Dužijance* u sebi nose dozu zahvalnosti, a ona je u svojoj srži vjerna stvar. Zahvaljujemo za žito, plodove zemlje, zemlju... A komu zahvaljujemo? Bogu. Kad čovjek dobije dar, on sam po sebi izaziva uzdarje. A što ćemo mi Bogu dati? Što možemo osim zahvalnosti iz koje se rađa sve ono što čovjek nosi. Kad gledate narodne nošnje, pjesme koje se pjevaju, običaje koji su stvarani – sve je to stvarano na bazi vjere. Sve je to življena vjera. Inkulturacija je življena vjera u svakidašnjici. I naravno da je svako vrijeme i mjesto sposobno i kadro primiti Božju riječ i od te riječi napraviti ono što zovemo kultura. Kultura nije nešto što je strano, što je niotkuda. Kultura je nešto što izvire iz čovjeka, a čovjek kojega je formiralo evanđelje stvara kulturu koja je u suglasju s vrijednostima evanđelja. Danas ima puno stvari koje se zovu »kultura«, kao na primjer »kultura smrti«. Ljudi, to vam je kao da ste rekli okrugli trokut! Kultura je nešto što je život, nešto što je pozitivno, nešto što gradi! Ne može biti kultura nešto što razgrađuje i ruši. Ovakve manifestacije pokazuju vrijednosti koje je čovjek stekao u svojem životu. Kad samo pogledamo onu krunu koju je žena napravila od slame za ovu *Dužijancu*, vidimo koliko je tu pažnje i ljubavi utkano, koliko je ona prožeta vjerom kao i sve drugo na *Dužijanci*. Na svakoj nošnji, svugdje ima znakova da su to kršćani.

HR Susret kulture i vjere se na osobit način događa u Dužijanci. Imamo mnoge ljude koji su aktivni u KUD-ovima i njeguju kulturu koja je plemenita i koja je »kultura života« tijekom cijele godine, a ne vidimo ih tako često u crkvi. Kako je njihov angažman u kulturi pokretač i vjere u današnjem svijetu?

Njemački teolog **Hans Urs von Balthasar** je cijelu teologiju temeljio na tri pojma – dobro, lijepo i istinito. Čovjek koji je u doiru s lijepim ne može biti agnostik. U lijepome se prepoznaje, svjesno ili intuitivno, ono što je Božje. Jer, On nam je dao ljepotu. **Dostoyevsky** je jedno svoje djelo završio rečenicom: »Ljepota će nas spasiti«. Na kraju, Ljepota je Krist. Tako i ovo, kad gledate djecu i mlade koji su u KUD-ovima, uče svirati, plesati, pjevati, družu se, rijetko takvi mladi upadnu u poroke kao što su droga, alkohol i dr. jer njih Ljepota drži. Naravno, rado bismo mi i da djeca i mladi uđu u crkve, oni su ti kojima je Riječ Božja osobito poticajna, ali vjerujem da se i kroz doživljaj ljepote u tim KUD-ovi-

ma njeguje ono što je vjerničko. Ovdje se izgrađuje i identitet.

Hrvatska kulturno-umjetnička društva imaju svoj izričaj, onaj koji je tradicionalan za hrvatski narod, a identitet i nacionalna svijest koja se rađa iz vjere nikada nije agresivna, nije nametljiva, nije isključiva nego je uvijek otvorena za poštivanje onoga što jesmo i onoga što drugi jesu.

HR Što je ono što bi moglo probuditi želju za životom ili kulturom života među našim obiteljima, u našem narodu? Što je potrebno da se život više cijeni?

Sv. Pavle je rekao da čovjek treba imati dovoljno za sebe i izobilja za druge. Vrijeme u kojemu živimo, tj. mentalitet ovoga svijeta čovjeka tjera da gleda samo sebe. Tjera ga na egoizam i sebičnost, a oni sami po sebi isključuju život. Kad ljudi kažu da djeca puno koštaju sami su sebi potpisali smrtnu osudu, odnosno ta kultura je sebi potpisala smrtnu osudu. To je nekultura, to je negacija života. Zašto? Jer čovjek sebi traži komociju. Imamo puno kuća koje imaju dva ili tri kata i pitajte ljude koliko puta je netko spavao u tim sobama. Nije bilo skupo sagraditi velike kuće samo da se vidi da se ima, ali je skupo bilo roditi dvoje, troje djece. Tu se vidi da je čovjek otišao negdje u krivo. Život se rađa iz oduševljenosti životom, a vjera čovjeku daje upravo tu oduševljenost za život. Što na svijetu može biti veći događaj od rođenja djeteta? Nema ga. Kad se rodi dijete, rodio se novi svijet, jedinstven u svemiru, neponovljiv. Ukoliko se ne vrati ta oduševljenost za život, onda naravno da će stvari ići prema dolje. Što više se čovjek zatvara u sebe, zatvara se životu. Zašto se ljudi ne vjenčavaju? Jer nema istine u njima. Nije istina samo živjeti u istom prostoru i spavati u istom krevetu. Istina života je puno dublja. Čovjek koji je okrenut samo sebi ne može se oduševiti djetetom. To je ono što je nužno promijeniti.

HR Zašto je utemeljena Bjelovarsko-križevačka biskupija?

Zagrebačka nadbiskupija je bila ogromna, brojila je oko 2 milijuna vjernika, što praktički znači pola Hrvatske i morala se podijeliti. Najprije su osnovane Varaždinska i Požeška, a kasnije i Sisačka i Bjelovarsko-križevačka biskupija. Pokazalo se da sve te nove biskupije imaju jednu živost, ne samo u životu crkve nego i u životu društva. Ono što je za Crkvu važno, osobito za Crkvu u vremenima u kojima mi živimo, je da postoji dobra komunikacija unutar Crkve. Kad se živi brzo i intenzivno kao danas, komunikacija je važna, a koliko god da je tehnika brza i efikasna, bez čovjeka te komunikacije zapravo nema. Život Crkve i njezina blizina se nakon osnivanja novih biskupija bolje osjete sada u krajevima koji su bili udaljeni od centra, takoreći na periferiji biskupije. Na ovaj način se pastoralni život intenzivirao.

HR Na koji način Bjelovarsko-križevačka biskupija dvori svoj narod? Što je ono što je specifično za ovu biskupiju?

Crkva ima svoje poslanje: od početka naviještati evanđelje, naviještati radosnu vijest. Ono što je Drugi vatikanski sabor osobito naglasio to je da Crkva mora voditi računa o okolnostima mjesta i ljudi kojima Crkva služi. Bjelovarski kraj nema velikih gradova, Bjelovar je najveći grad, a ima 40-ak tisuća stanovnika. Stanovništvo je uglavnom ruralno, ima relativno malo industrije tako da je prisutnost Crkve, koja je u ovim krajevima tradicionalna, važna i vrijedna jer ljude podržava u onim vrijednostima koje su im ugrađivane i navještane stoljećima unazad. Specifikum Bjelovarsko-križevačke biskupije je i taj što na području naše župe žive ljudi iz svih dijelova Hrvatske, Bosne i Hercegovine, a sada

dolaze i Hrvati s Kosova. Ono što ih najlakše povezuje je vjera, jer se tako stvaraju okolnosti i za integrirani vjernički i kulturni život. Osim Hrvata, na području naše biskupije živi puno Mađara, Čeha, Slovaka i Albanaca i svi oni imaju svoje organizacije, koje Crkva povezuje i ujedinjuje u jedno. S druge strane, Crkva se hvata u koštac s onim procesima koji su aktualni u cijelom društvu kao što su proces sekularizacije, proces individualizacije ljudi, udaljavanje ljudi međusobno. Što je Crkva, odnosno svećenik i biskup, bliža ljudima, lakše se komunicira, lakše se ljudima naviješta evanđelje i lakše se ljude sakramentalno podiže jer je blizina Crkve očitija. Ljudi su danas komotniji i teško će negdje daleko ići ako nemaju posebnog interesa. Vrijeme u kojemu živimo traži blizinu Crkve.

HR Kakav odnos imate s vladikom Križevačke eparhije Nikolom Kekićem?

Lijep. Vladika Kekić je za vjernike istočnog obreda, a glavnina njih živi na Žumberku te se srećemo na velikim misnim slavljinama. Jedinstvo Crkve uključuje i različitost u obredima.

HR Što je zadaća prvog biskupa jedne biskupije?

Bio sam 11 godina generalni tajnik Biskupske konferencije i sve te godine s biskupima razgovarao i dijelio njihova iskustva, tako da mi biskupska služba nije bila nešto strano. Svakako da je zadatak prvog biskupa uvijek okupiti zajednicu i stvarati svijest, bilo kod klera bilo kod vjernika, da je utemeljena nova zajednica, nova mjesna crkva koja ima svoga biskupa. S druge strane, treba osvijestiti među vjernicima da sada svoj centar više nemaju negdje drugdje nego ovdje u blizini. Prvenstvena zadaća biskupa je organizirati dobro pastoral na području koje je njemu povjereno. To se radi u zajedništvu i s vjernicima i svećenicima. U početku sam obilazio sve župe, što je ljudima bilo jako drago. Kad im biskup dođe, vjernici se tad osobito vesele jer su ti naši krajevi tradicionalno vjerni, tradicionalno pripadaju Katoličkoj Crkvi i njima je dolazak biskupa uvijek na neki način poticaj, radost i veselje. S druge strane, trebalo je osnovati sve institucije koje biskupija mora imati.

HR Kakva je situacija što se tiče svećeničkih poziva. Imate li dovoljno svećenika i časnih sestara za funkcioniranje župa? Koliko su mladi uključeni u život biskupije?

Život mladih i rad s mladima je vrlo intenzivan u našoj biskupiji. Imamo svećenika animatora za mlade i plod takvog rada s njima su i duhovna zvanja. Trenutačno je u fazi pripreme i jedna kuća u kojoj će se mladi moći družiti, moliti, slušati predavanja, tečajeve... Što se tiče svećeničkih zvanja, ne mogu reći da nisam zadovoljan. Osam godina sam biskup i zaredio sam 13 svećenika, u prosjeku svake godine po dvojicu. To je jako dobro i ako se ovako nastavi bit će sve u redu. Trenutačno nemam dovoljno svećenika, nedostaje mi još desetak kako bi svaka župa imala svoga. Devet župa nemaju svoje svećenike nego im dolazi netko iz susjedne župe. Kad su zvanja u pitanju, uvijek je problem isti, čim je manje djece manje je i zvanja. Kad je bilo više djece, lakše su se odlučivala za duhovna zvanja. Imam dvije obitelji u biskupiji koje uvijek ističem jer imaju po 14 djece. U jednoj obitelji ima sedmoru muških i sedmoru ženskih, od kojih su trojica svećenici, a jedna je časna sestra, dok je iz druge obitelji jedno dijete zaređeno za svećenika. Nažalost, ovakih obitelji je malo.

Jelena Dulić Bako

Dr. Branko Maretić, predsjednik HKC-a *Marko Marulić*, Bitola

Kultura, polje gdje se ljudi najbolje razumiju

Na ovogodišnjoj manifestaciji *Šidsko kulturno leto*, osim gostiju folklornog ansambla *Pletenka* iz Bitole, koji su se publici predstavili zajedno s Hrvatskim kulturnim društvom *Šid*, gost je bio predsjednik HKC-a *Marko Marulić* iz Bitole dr. **Branko Maretić**. Bila je to prilika da se u razgovoru s njim upoznamo sa životom Hrvata u Makedoniji, s njihovim kulturnim djelovanjima, suradnji s kulturno-umjetničkim društvima ostalih nacionalnih zajednica i suradnji s državnim institucijama.

Kako danas žive Hrvati u Makedoniji i gdje su oni zastupljeni u najvećem broju?

Kao Hrvati, mi se u Makedoniji veoma dobro osjećamo. Nismo ni na jednom polju ugroženi, ravnopravni smo građani, ali u svakom slučaju mogu reći da imamo naše dvije domovine: jednu gdje sada živimo i našu domicilnu domovinu Hrvatsku. Naši ljudi su se u Makedoniji uklopili u ambijent i kulturu. Od velikog značaja nam je druženje s ljudima u zemlji i u regiji, kako bi se ljudi između sebe bolje upoznali. Granice postoje, a mi ih probijamo zajedno s drugim ljudima dobre volje. Po službenom popisu, danas u Makedoniji živi 2.601 Hrvat, ali po našim neslužbenim podacima, ima nas mnogo više, oko 4-5 tisuća. To kažem jer smo u vrijeme konzularnih dana, pogotovo 2013. godine, kada je Hrvatska ušla u Europsku uniju, uočili da se mnogo veći broj Hrvata od onog broja po službenom popisu javljao za dokumente. Najveći broj Hrvata živi u Skoplju, Bitoli, Štipu, nešto u Kumanovu, Tetovu, Kavadarcima, Ohridu. Kod nas djeluje Zajednica Hrvata sa sjedištem u Skoplju, osnovana 1996. godine, koja ima svoje ogranke u Bitoli, Ohridu, Strugu i Štipu.

Kako su se Hrvati kroz povijest našli na prostorima Makedonije?

Hrvati su se u Makedoniju doseljavali između dva svjetska rata. Dolazili su uglavnom iz Dalmacije. Krenuli su »trbuhom za kruhom« da bi se nastanili u Makedoniji gdje su se uglavnom bavili poljoprivredom i vinogradarstvom. I sâm sam porijeklom iz Splita. Ostao sam u Bitoli jer mi je supruga iz tog kraja, pa sam odlučio tu ostati, ali nastaviti njegovati kulturu i običaje kraja iz kojeg potječem. Danas su Hrvati u Makedoniji uglavnom svi visoko obrazovani i veći broj ih radi na rukovodećim mjestima. Posebno mladi, a neki od njih su i ravnatelji kazališta u Skoplju, inženjeri, novinari...

Je li kultura jedini način očuvanja hrvatskog nacionalnog identiteta u Makedoniji?

Smatram da je ipak kultura polje gdje se ljudi najbolje razumiju. Polje kulture je mjesto gdje padaju sve barijere. Naš cilj je upravo zbližavanje prijateljstva dva naroda. Jer jedino kroz kulturu mi možemo ispoljiti naše običaje, tradiciju, sačuvati kulturnu baštinu i naš identitet. Međutim, mi nastojimo djelovati i kroz sportske manifestacije, literarne sekcije i naši ljudi su često prisutni na takvim priredbama u ostalim gradovima, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj. Također smo u stalnom kontaktu s našim veleposlanstvom, s Hrvatskom maticom iseljenika i na taj način održavamo veze. Na žalost, mi ne ispunjavamo uvjet za održavanje nastave na hrvatskom jeziku u školama, jer nas u odnosu na ostalo stanovništvo u Makedoniji ima tek 0,1 posto. Po odredbama Ustava u Makedoniji, mi ne možemo ući u grupu nacionalne manjine, nego samo u grupu ostali narodi. U Makedoniji najviše ima Makedonaca, a zatim slijede Albanci, Srbi, Turci i Romi, a Hrvati, iako u manjini, nastoje kroz kulturu očuvati svoj nacionalni identitet.

Kada ste kao udruga osnovani i koji su vam najvažniji uspjesi do sada?

Osnovani smo 1994. godine i okupljamo čitavu regiju, ne samo iz Bitole. Nas Hrvata u tom dijelu Makedonije ima oko 500 i glavna intencija nam je očuvanje kulture i učvršćivanje prijateljstva dva naroda. Zahvaljujući entuzijazmu naše udruge i moje malenkosti, uspjeli smo se povezati sa svim kulturnim institucijama Grada Bitola ali i cijele regije, a ujedno i sa svim vjerskim institucijama. Moj cilj je bio da svaki put u Hrvatsku dovedemo jedno makedonsko-hrvatsko društvo, bilo da je riječ o folkloru, kazalištu, književnosti. Cilj nam je da i Hrvati upoznaju makedonsku kulturu. Ove godine smo kod nas doveli KUD *Đurđevac* na našu tradicionalnu manifestaciju, a svake godine obilježavamo i Dan državnosti, Dan neovisnosti i obavezno svake godine održavamo godišnji koncert.

Ove godine imali ste priliku zajedno s folklornim ansamblom *Pletenka* gostovati u dva grada u Vojvodini, u Subotici gdje ste bili gosti HKC-a *Bunjevačko kolo* i u Šidu kod svojih prijatelja HKD *Šid*. Kakve ćete dojmove ponijeti doma i hoće li se suradnja nastaviti?

Prezadovoljni smo. Ljudi su topli i srdačni, široka ravničarska duša. Već sljedeće godine očekujemo gostovanje *Šidana* kod nas na međunarodnoj folklornoj manifestaciji *Ilindenski deni* i siguran sam da će se suradnja nastaviti na obostrano zadovoljstvo.

S. Darabašić

Istraživanja NISU nastavljena

Dokazi o postojanju crkve u srednjem vijeku na području današnjeg Gornjeg Tavankuta nađeni su još prije pola stoljeća u arheološkim iskapanjima koja je predvodio poznati subotički arheolog **László Szekeres**. O nalazištu je pisao i u svojoj knjizi o subotičkim toponimima iz 1975. godine: »... Stara crkva čija se izgradnja uvjetno može locirati čak u X. vijek, nekada je stajala na jednoj gredi nalik na otok, pored puta između Donjeg i Gornjeg Tavankuta. To je, ustvari, lokacija koja je na starim zemljopisnim kartama jednostavno označena kao ruševina 1789. godine, ili nazivom Crkvina (Templomhegy) 1810. godine, ili Vermešovim križem. Obližnje stanovništvo ga u posljednje vrijeme naziva Svetom Anom. Na ovom mjestu 1967. godine započela su sistematska arheološka istraživanja, ali poslije nisu nastavljena... «.

U tadašnjim arheološkim iskapanjima nađeni su preostali veoma oštećeni temelji crkve (njeno postojanje vezuje se za X., XI. i XII. vijek) i u njenoj neposrednoj okolini dio starog groblja. U ljeto 1967. godine iskopano je 110 grobnica – piše Szekeres.

Arheološka istraživanja tada su obavljana na imanju obitelji **Rudić**, koja je sačuvala fotografiju iz toga vremena, kada su se članovi obitelji slikali s članovima arheološke ekipe. U sredini fotografije (sa šesiroj) je **László Szekeres**. Tu su i: **Stipan, Ruža, Joso i Petar Rudić, Marko Petrić, Alojzije Vilov, Krišto i Marko Budanović** i drugi.

I prije iskopavanja na ovoj površini proizvodile su se žitarice, a danas je tamo voćnjak, gdje je u berbi snimljena nova fotografija zahvaljujući **Ruži Rudić i Ivani Damjanoski**.

Većina i manjina

Osnovni postulat demokracije, zasad najboljeg političkog sustava, je izbor i odluka koja dobije većinu glasova je važeća za sve. Primjerice, iz povjesnih knjiga možemo saznati da se, kada je došlo do stvaranja SAD, glasalo i o službenom jeziku te nove države. Bila su dva prijedloga: njemački ili engleski. Na koncu, s dva glasa više pobijedio je engleski jezik. Često se govori kako je suvremeni SAD »svjetski policajac« i želi, gde je to moguće, uvesti svoj »sustav demokracije«, koji (se) smatra danas najboljim. Ta vrsta politike, recimo u Afganistanu, nije dala skoro nikakve rezultate.

Ovih dana je novi američki predsjednik objavio novu afganistansku politiku. Sadašnja država Afganistan je stvorena nakon ratova s Velikom Britanijom. Britanci su, prije svega rukovodeći se svojim interesima u tadašnjoj Indiji, raznorazna plemena probali stopiti u jednu čvrstu državu, tako da je najveći narod Afganci (Paštu) svjesno bio podijeljen između današnjeg Pakistana i Afganistana. Afganci danas čine samo 42% stanovništva u vlastitoj državi. Britanci su otjerani 1919. godine i vladao je relativan mir do intervencije SSSR-a 1979. godine. Uz veliku pomoć SAD-a, njihovi štićenici, Talibani su nakon deset godina otjerali Ruse i zavladaali su cijelom zemljom. Nakon napada na New York 2001. godine, SAD je s članicama NATO-a započeo rat protiv Talibana i »terorizma«. Kao što vidimo, ovaj rat i dalje traje, i trajat će, a iz Afganistana i Pakistana stižu neprekidne kolone »migranata« koji »opsjedaju« najrazvijeniji dio EU. Pitam se je li većina koja je izabrala novog američkog predsjednika željela baš ovakvu politiku? Ili je to ipak odluka jedne manjine, elite koja vlada u ime većine.

Etničke manjine

Nakon *Velikog rata*, tadašnje velesile i pobjednici »krojili su« naše teritorije (mislim na prostore gdje živi većina Srba, Hrvata i Mađara), rukovodeći se prije svega svojim dugoročnim interesima, uz podršku elite država koji su se njima pridružili tijekom I. svjetskog rata. U »prekranjanju prostora« čini mi se da je najbolje prošla Rumunjska, samo od nekadašnje Austro-Ugarske je priključen teritorij veći nego što je današnja Mađarska; od teritorija Ruskog carstva »dobili su« Bukovinu i Besarabiju, gdje je stanovao određen broj Rumunja. Druga ovakva najveća država je bila nekadašnja kraljevina SHS, kasnije Kraljevina Jugoslavija.

■ Ovi predjeli Afganistana nekad su privlačili turiste

Interesantna je bila politika komunista, koji su prije rata govorili da je Kraljevina Jugoslavija jedna imperijalistička tvorevina, koju treba rasturiti, a nakon pobjede u ratu, totalno su promijenili politiku i stvorili su »socijalističku državu« čije je posljednje ime bilo SFRJ. Shodno politici »Velikog brata« pokušalo se riješiti i »nacionalno pitanje«. Primjerice, ja sam kao pripadnik nacionalne manjine pohađao osnovnu i srednju školu na svom materinjem jeziku. Neki su kritizirali moje roditelje što su me upisali u mađarsko odjeljenje s argumentom »bit će mi mnogo teže na fakultetu«. Naravno, nisu bili u pravu. Jedino mi je u početku bila čudna povijest Mađara koju smo učili. Po tome Mađari su dojahali na konjima, jeli su sirovo meso koje su omekšavali ispod konjskog sjedala i razdvojili su pitome južne i zapadne Slavene. Zatim su 1848-49. Kossuthovi *honvédi* (domobrani) kinjili »opravdano pobunjene Srbe«, a na koncu su mađarski fašisti u raciji 1942. godine, opet uglavnom Srbe, ubijali i gurali pod led. Povijest Ugarske pak učili smo samo posredstvom satova mađarskog jezika. Čini mi se i danas kako su ova dva predmeta ključna prilikom rasprave o sadržaju udžbenika na jezicima nacionalnih manjina, pogotovo ako su ubačena i nedavna događanja.

Vjerske manjine

Europa je nakon raspada Rimskog carstva na dva dijela pala u neku vrstu društvenog i vjerskog kaosa. Jedino su arapski trgovci i Židovi smjeli ulaziti u rizično trgovanje. Ovi trgovci su pored gradova osnivali svoje utvrđene postaje koje su se zvale burgovi (burže), a da bi spriječili pljačkaše. Od ove riječi razvio se kasniji izraz buržoazija. Geto nisu smislili njemački nacisti nego Židovi u XVI. stoljeću. Sada se s punim pravom možemo upitati: tko zapravo vlada – većina ili manjina? Ako jedna etnička ili vjerska manjina želi opstati okružena većinom, trebaju li u tom cilju stvarati svoje npr. specifične zajednice – geta ili »zajednice općina« u kojima su u većini? Možda ćemo uskoro dobiti odgovor i na ova pitanja.

Kakva je putna infrastruktura za bicikliste u vašem mjestu?

Povesti više računa o sigurnosti

**Slobodan
Radovanović,**
Šid

Kada je u pitanju šidska općina, u njoj postoje samo dvije staze za bicikliste, jedna koja se nalazi na putnom pravcu Šid – Gibarac i druga novoizgrađena, koja vodi od Šida k Adaševcima. Drugih biciklističkih staza u našoj općini nema. Članovi Mountain bike kluba *Jednota*, na čijem sam ja čelu, uglavnom treniraju na izletištu Lipovača, dok se trkački bicikli rjeđe voze po cesti zbog mnogobrojnih udarnih rupa na njima. Mnogo bi nam lakše i sigurnije bilo kada bi biciklističkih staza bilo mnogo više i kada bi ceste bile asfaltirane i bez udarnih rupa, kojih je na žalost na putovima u našoj općini jako puno. Sve je više biciklista u našoj općini, a pogotovo djece i njihova sigurnost bi svima nama trebala biti na prvom mjestu. Po mom mišljenju trebalo bi uraditi mnogo više biciklističkih staza i urediti sporedne putove, koji su pod ingerencijom naše općine. Na prvom mjestu trebalo bi sanirati udarne rupe i asfaltirati nove dionice. Imam želju da pokrenem inicijativu za asfaltiranje starog puta koji vodi ka Bapskoj i manastiru Sveta Petka. Ta bi nam trasa jako puno značila, kako za treninge tako i za organizaciju biciklističkih utrka. Na žalost, uvijek je presudan taj financijski moment, točnije nedostatak sredstava za takve investicije. No, ja se ipak nadam a i prvi bih se angažirao da se više radi na tome, jer ipak bi nam, bez obzira na teškoće, sigurnost djece trebala biti na prvom mjestu.

S. D.

Nedovoljno biciklističkih staza u gradu biciklista

**Dragana Siljanović
Kozoderović,**
Sombor

Nakon zelenila, bicikl je drugi simbol našeg grada. Sombor trenutačno posjeduje biciklističke staze u dužini od nekih 10 kilometara, a idealno bi bilo da bude oko 60 kilometara. Odličan primjer kojem bi trebalo težiti je Koprivnica koja na 30.000 stanovnika posjeduje 65 kilometara biciklističkih staza.

Ravan teren, tradicija uporabe bicikla kao prijevoznog sredstva i globalna tendencija k održivim vidovima prometa odlični su preduvjeti za izgradnju dobre biciklističke infrastrukture grada biciklista. Rukovodstvo Sombora planira uskoro studiju koja bi dala plansko rješenje kompletne mreže, uz mogućnost fazne realizacije mreže prema utvrđenim prioritetima. Također, bit će određena hijerarhija staza iz koje bi proistekli prioriteti u provođenju, kao i točna dispozicija u poprečnom presjeku ulice.

Cilj je izgradnja mreže biciklističkih staza koje bi povezale prigradska naselja i periferiju sa samim centrom grada što je preduvjet da što više ljudi i djece bicikl koriste kao sigurno prijevozno sredstvo. Napose je potrebno planirati biciklističke staze na ulaznim pravcima u grad i prema prigradskim naseljima, koje bi zajedno s biciklističkim stazama u centru grada pridonijele povećanju biciklističkog prometa, smanjenju upotrebe automobila, a samim tim i smanjenju potrebe za parking prostorom u centru grada.

G. K.

U selu dobra, izvan sela nikakva

Stipan Andrašić,
Sonta

U našem selu, kao i u ostalim vojvođanskim selima, bicikl je, slobodno mogu reći, osnovno sredstvo prijevoza. I sam, gdje god trebam otići, kada god mogu, koristim ovo prometalo. U selu nemamo zasebno izgrađene biciklističke staze, ali isto tako nemamo niti jedne ulice sa zemljanim kolnikom. U svima su ceste ili asfaltirane ili od kocke. Kako promet motornih vozila nije toliko frekventan koliko je u gradovima, možemo reći da su uvjeti za vožnju biciklima maltene idealni. Jedini problematičan je dio regionalne ceste Sombor – Apatin – granični prijelaz Bogojevo, koji prolazi kroz naše selo. Promet ovom cestom vrlo je frekventan, pa je na njoj i povećana opasnost za bicikliste, što je, po meni, krivica nesavjesnih vozača. Ukoliko bi svi sudionici u prometu poštovali propise, ne bi bilo nikakvih problema, no, veliki je broj vozača automobila, a osobito kamiona, koji prije svega ne poštuju ograničenje brzine, a isto tako većina vozača kamiona tijekom vožnje u jednoj ruci stalno drži mobitel. Policija je za takve slijepa, ali su vrlo revnosni u kažnjavanju biciklista za svaku banalnost. Stoga je hvale vrijedna odluka Savjeta MZ Sonta od prije nekoliko godina da se dijelom Apatinskog puta, odvojeno od ceste, izgradi betonska staza za bicikliste. Problemi nastaju jedino kad se netko biciklom uputi izvan sela, u cilju obilaska udaljenijih njiva, jer su nam zemljani putovi u ataru u katastrofalnom stanju.

I. A.

Republika Srbija
Autonomna pokrajina Vojvodina
Grad Subotica

POVJERENSTVO ZA IZRADU GODIŠNJEG PROGRAMA ZAŠTITE, UREĐENJA I KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA

Broj: I-320-2/2017

Datum: 18. 08. 2017. godine

JAVNI POZIV

ZA DOKAZIVANJE PRAVA PRVENSTVA NAJMA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE ZA 2018. GODINU

Sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu (*Službeni glasnik RS*, br. 62/06, 65/08 – dr. zakon, 41/09 i 112/2015) i Pravilniku o uvjetima i postupku davanja u najam i na korištenje poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu (*Službeni glasnik RS*, broj 16/2017), Povjerenstvo za izradu Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta Grada Subotice, raspisuje javni poziv svim fizičkim i pravnim osobama, kojim obavlja:

vlasnike sustava za navodnjavanje, odvodnjavanje, ribnjaka, poljoprivrednog objekta, staklenika, plastenika i višegodišnjih zasada (voćnjaka i vinograda koji su u rodu) na poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu i koji su upisani u Registar poljoprivrednih gospodarstava i nalaze se u aktivnom statusu najmanje tri godine (u daljnjem tekstu: poljoprivredna infrastruktura) i

vlasnike domaćih životinja, koji su i vlasnici, odnosno zakupnici objekata za gajenje tih životinja na području jedinice lokalne samouprave na kojoj se pravo prvenstva najma ostvaruje, koji su upisani u Registar poljoprivrednih gospodarstava i nalaze se u aktivnom statusu najmanje jednu godinu (u daljnjem tekstu: stočarstvo),

da dostave potrebnu dokumentaciju radi dokazivanja prava prvenstva najma na poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu na području Grada Subotice za 2018. godinu, do dana 31. listopada 2017. godine.

DOKUMENTACIJA O DOKAZIVANJU PRAVA PRVENSTVA NAJMA

I. Potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju vlasništva nad poljoprivrednom infrastrukturom je:

1. Zahtjev za priznavanje prava prvenstva najma na temelju vlasništva nad poljoprivrednom infrastrukturom potpisan od strane fizičke osobe, odnosno odgovorne osobe u pravnoj osobi (dostavlja podnositelj zahtjeva);
2. Dokaz o vlasništvu nad poljoprivrednom infrastrukturom:
 - a) Izvadak iz javne evidencije o nekretnini za poljoprivrednu infrastrukturu koja je uknjižena u javnoj evidenciji o nekretnini (pribavlja jedinica lokalne samouprave) i/ili
 - b) Popisna lista i knjigovodstvena dokumentacija potpisana i ovjerena sukladno Zakonu o računovodstvu za pravne osobe, za i poljoprivrednu infrastrukturu koja nije uknjižena u javnoj evidenciji o nekretnini (dostavlja podnositelj zahtjeva) i/ili
 - c) Suglasnost/odobrenje Ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede na investicijska ulaganja za poljoprivrednu infrastrukturu koja je podignuta nakon srpnja 2006. godine, odnosno kupoprodajni ugovor fizičke osobe (podnositelja zahtjeva) s pravnom osobom koja je podigla poljoprivrednu infrastrukturu sukladno tada važećim propisima (dostavlja podnositelj zahtjeva).
3. Zapisnik Republičke poljoprivredne inspekcije (dostavlja podnositelj zahtjeva);
(Napomena: Sve osobe koje su zainteresirane za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju infrastrukture dužne su pravodobno, a najkasnije do 1. rujna 2017. godine, podnijeti Zahtjev za izlazak Republičke poljoprivredne inspekcije, odnosno veterinarske inspekcije. Zapisnik Republičke poljoprivredne inspekcije je sastavni dio dokumentacije koja se dostavlja do 31. listopada 2017. godine i obvezno sadržava točno navedene sve katastarske čestice, ili dijelove čestica, na kojima je utvrđena funkcionalnost sustava za navodnjavanje, odvodnjavanje, ribnjaka, poljoprivrednog objekta, staklenika, plastenika, kao i roda voćnjaka i vinograda.);
4. Dokaz da je podnositelj zahtjeva nositelj ili član Registriranog poljoprivrednog gospodarstva u aktivnom statusu najmanje tri godine (pribavlja jedinica lokalne samouprave);

II. Potrebna dokumentacija za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju stočarstva je:

1. Zahtjev za priznavanje prava prvenstva najma na temelju stočarstva potpisan od strane fizičke osobe, odnosno odgovorne osobe u pravnoj osobi (dostavlja podnositelj zahtjeva);
2. Dokaz da je podnositelj zahtjeva nositelj ili član Registriranog poljoprivrednog gospodarstva u aktivnom statusu najmanje jednu godinu (pribavlja jedinica lokalne samouprave);
3. Dokaz da je pravna ili fizička osoba vlasnik domaćih životinja i vlasnik, odnosno zakupnik objekta za gajenje tih životinja s utvrđenim brojem uvjetnih grla:
 - a) Potvrdu o broju uvjetnih grla koju izdaje Institut za stočarstvo Beograd-Zemun (izuzev za konje, koju potvrdu izdaje Poljoprivredni fakultet Beograd-Zemun), odnosno za područje AP Vojvodine Poljoprivredni fakultet Novi Sad – Departman za stočarstvo – za životinje u sustavu umatičenja (dostavlja podnositelj zahtjeva);
 - b) Zapisnik Republičkog veterinarskog inspektora – za životinje koje nisu u sustavu umatičenja (dostavlja podnositelj zahtjeva).
- (Napomena: Republički veterinarski inspektor zapisnikom utvrđuje broj uvjetnih grla koja obračunava temeljem zatečenog stanja, odnosno isprave osobe o prodaji, predaji na klanje i izvozu životinja.)
4. Ugovore o najmu poljoprivrednog zemljišta zaključene s drugim osobama za zemljište koje se nalazi na području jedinice lokalne sa-

mouprave na kojem se podnosi zahtjev, a koji su ovjereni od strane nadležnog tijela (dostavlja podnositelj zahtjeva);

5. Izjava podnositelja zahtjeva kojom daje suglasnost da se obavi provjera podataka kod nadležnih tijela koji su neophodni za realizaciju javnog poziva;

6. Izjava podnositelja zahtjeva o točnosti podataka, potpisana od strane fizičke osobe, odnosno odgovorne osobe u pravnoj osobi, dana pod punom kaznenom, prekršajnom i materijalnom odgovornošću, koja sadrži:

izjavu da je dostavio sve dokaze koji se odnose na najam poljoprivrednog zemljišta na području lokalne samouprave na kojoj je podnio zahtjev,

popis povezanih osoba.

(Napomena: kod fizičkih osoba povezanim osobama smatra se: djed, baka, majka, otac, djeca, supružnik, posvojenik, izvanbračni partner ukoliko imaju prebivalište na istoj adresi; kod pravnih osoba povezanim osobama smatra se: pravna osoba i/ili fizička osoba koja ima najmanje 25% udjela u kapitalu (dionica, udjela ili glasova);

7. Uvjerjenje (potvrda) iz javne evidencije o nekretnini kojim se dokazuje ukupna površina poljoprivrednog zemljišta koje podnositelj zahtjeva ima u svom vlasništvu na području jedinice lokalne samouprave na kojoj se podnosi zahtjev (pribavlja jedinica lokalne samouprave);

8. Uvjerjenje (potvrda) iz javne evidencije o nekretnini kojim se dokazuje ukupna površina poljoprivrednog zemljišta koje je u vlasništvu povezanih osoba s podnositeljem zahtjeva (pribavlja jedinica lokalne samouprave nakon uvida u popis tih osoba iz izjave iz točke 6. koji dostavlja podnositelj zahtjeva);

9. Izvadak iz registra poljoprivrednih gospodarstava – strukture biljne proizvodnje (dostavlja podnositelj zahtjeva).

Sva ograničenja iz članka 64a, stavak 17., Zakona o poljoprivrednom zemljištu (ugovor s drugim osobama, vlasništvo poljoprivrednog zemljišta, vlasništvo poljoprivrednog zemljišta povezanih osoba, najam poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu) odnose se na područje jedinice lokalne samouprave gdje se nalazi objekt, odnosno životinja.

Dokumentaciju iz dijela I. točke 2a i 4, odnosno iz dijela II. točke 2, 7 i 8, jedinica lokalne samouprave pribavlja najkasnije do 30. studenog 2017. godine.

Napominjemo da se kod osoba koje ispunjavaju uvjete za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju stočarstva, sukladno ovom Javnom pozivu, opredjeljivanje površine poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu u Godišnjem programu zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta obavlja na način da se površina koja im je utvrđena po broju uvjetnih grla, umanjuje za površinu poljoprivrednog zemljišta, sukladno članku 64a, stavak 17., Zakona o poljoprivrednom zemljištu (*Službeni glasnik RS*, broj 62/06,65/08-dr. zakon, 41/09 i 112/2015).

Sva dokumentacija koja se dostavlja sukladno ovom Javnom pozivu mora glasiti na istu pravnu ili fizičku osobu, koja može biti nositelj ili član Registriranog poljoprivrednog gospodarstva, a dokumentacija mora biti ovjerena i potpisana od strane nadležnog tijela koje izdaje ispravu.

Ukoliko je pravna ili fizička osoba vlasnik više vrsta životinja, za svaku vrstu životinja dostavlja posebnu potvrdu, odnosno zapisnik iz dijela II. točke 3.

Za razdoblje najma koje je dulje od jedne godine, osim uplate najamnine za prvu godinu najma, radi zaključivanja Ugovora o najmu potrebno je dostaviti sredstvo osiguranja plaćanja, koje može biti: garancija poslovne banke u visini godišnje najamnine poljoprivrednog zemljišta ili ugovor o jamstvu između Ministarstva kao vjerovnika i pravne osobe kao jamca ili dokaz o uplati pologa u visini jedne godišnje najamnine kao sredstvo osiguranja plaćanja najamnine koji će se u slučaju redovitog plaćanja računati kao plaćena najamnina za posljednju godinu najma.

Ukoliko za katastarske čestice koje su opredijeljene osobama na temelju prava prvenstva najma dođe do promjena površine po bilo kojoj zakonskoj osnovi, daljnji postupak davanja poljoprivrednog zemljišta u najam po pravu prvenstva najma će se provesti samo za tako utvrđenu površinu zemljišta.

Obrazac zahtjeva može se preuzeti svakog radnog dana od 8 do 14 sati, u prostorijama Službe za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište Gradske uprave Subotica, Subotica, Trg slobode, br. 1, II. kat, ured broj 200, ili s internetske stranice: www.subotica.rs.

Rok za dostavljanje zahtjeva i potrebne dokumentacije iz ovog javnog poziva je 31. listopada 2017. godine. Zahtjev prispio po isteku datuma određenog u ovom javnom pozivu smatrat će se nepravodobnim i Povjerenstvo će ga vratiti podnositelju neotvoren.

Zahtjev s potrebnom dokumentacijom se podnosi neposredno na pisarnici ili poštom, u zatvorenoj kuverti s naznakom na prednjoj strani: »Zahtjev za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju vlasništva poljoprivredne infrastrukture za 2018. godinu« ili »Zahtjev za ostvarivanje prava prvenstva najma na temelju stočarstva za 2018. godinu«, za Povjerenstvo za izradu Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta, na adresu: Gradska uprava grada Subotice, Služba za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište, Subotica, Trg slobode br. 1. Na poledini kuverte navodi se naziv/ime i prezime i adresa podnositelja zahtjeva.

Sve informacije u svezi s ovim javnim pozivom mogu se dobiti osobno u Službi za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište (Gradska kuća, ured II./200) ili na telefon 024/626-871.

Ovaj javni poziv objaviti u listu *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*, internetskoj stranici grada www.subotica.rs, oglasnoj ploči Gradske uprave i oglasnim pločama mjesnih ureda.

Predsjednik Povjerenstva
Šimon Ostrogonac

Republika Srbija
Autonomna pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
POVJERENSTVO ZA IZRADU GODIŠNJEG PROGRAMA ZAŠTITE, UREĐENJA I KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA
Broj: I-320-1/2017
Dana: 18. 08. 2017. godine
Subotica
Trg slobode 1

**JAVNI POZIV
ZA OSTVARIVANJE PRAVA KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU
BEZ PLAĆANJA NAKNADE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE ZA 2018. GODINU**

Sukladno Zakonu o poljoprivrednom zemljištu (*Službeni glasnik RS*, br. 62/06, 65/08 – dr. Zakon, 41/09 i 112/2015) i Pravilniku o uvjetima i postupku davanja u najam i na korištenje poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu (*Službeni glasnik RS*, broj 16/2017), Povjerenstvo za izradu Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo) raspisuje javni poziv kojim obavještava:

obrazovne ustanove – škole, stručne poljoprivredne službe i socijalne ustanove da im se može dati na korištenje površina poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu koja je primjerena djelatnosti kojom se bave, a najviše do 100 hektara;
visokoobrazovne ustanove – fakultete i znanstvene institute čiji je osnivač država i ustanove za izvršenje kaznenih sankcija da im se može dati na korištenje površina poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu koja je primjerena djelatnosti kojom se bave, a najviše do 1.000 hektara;
pravne osobe u državnom vlasništvu registrirane za poslove u području šumarstva;

da dostave potrebnu dokumentaciju radi ostvarivanja korištenja bez plaćanja naknade poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu na području Grada Subotice za 2018. godinu, do dana 31. listopada 2017. godine.

Potrebna dokumentacija:

- 1) Zahtjev za ostvarivanje besplatnog korištenja bez plaćanja naknade potpisan od strane odgovorne osobe;
- 2) Akt o osnutku ustanove, odnosno izvadak iz gospodarskog registra za pravnu osobu (ne stariji od šest mjeseci);
- 3) Izjava podnosioca zahtjeva koju površinu poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu već koristi bez plaćanja naknade (sukladno članku 61. Zakona o poljoprivrednom zemljištu) na području Republike Srbije.

Podnosioci zahtjeva dostavljaju potrebnu dokumentaciju iz ovog javnog poziva, u neovjerenim preslikama koje moraju biti čitljive, pri čemu Povjerenstvo zadržava pravo u slučaju potrebe zatražiti dostavljanje originala ili ovjerene preslike dostavljene dokumentacije.

Obrazac zahtjeva može se preuzeti svakog radnog dana od 8 do 14 sati, u prostorijama Službe za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište Gradske uprave Subotica, Subotica, Trg slobode, br. 1, II. kat, ured broj 200, ili s internetske stranice: www.subotica.rs.

Rok za dostavljanje zahtjeva i potrebne dokumentacije iz ovog javnog poziva je 31. listopada 2017. godine. Zahtjev prispio po isteku datuma određenog u ovom javnom pozivu smatrat će se nepravodobnim i Povjerenstvo će ga neotvorenog vratiti podnosiocu.

Zahtjev s potrebnom dokumentacijom se podnosi neposredno na pisarnici Gradske uprave Subotica ili poštom, u zatvorenoj kuverti s naznakom na prednjoj strani: »Pravo korištenja poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu bez plaćanja naknade za 2018. godinu« za Povjerenstvo za izradu Godišnjeg programa zaštite, uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta na adresu: Gradska uprava grada Subotice, Služba za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište, Subotica, Trg slobode br. 1. Na poledini kuverte navodi se naziv i adresa podnosioca zahtjeva.

Sve informacije u svezi s ovim javnim pozivom mogu se dobiti osobno u Službi za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište (Gradska kuća, ured II./200) ili na telefon 024/626-871.

Ovaj javni poziv objaviti u listu *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*, internetskoj stranici grada www.subotica.rs, na oglasnoj ploči Gradske uprave i oglasnim pločama mjesnih ureda.

Predsjednik Povjerenstva
Šimon Ostrogonac

Nikola Čutura iz Bezdana, đak generacije somborske Glazbene škole

I znanje i glazba

*Nikola Čutura iz Bezdana proglašen je đakom generacije
Srednje glazbene škole Petar Konjović iz Sombora*

Naobrazba

Krenut ćemo od onog formalnog, a to je Nikolina glazbena naobrazba. Da je glazba nešto što ga interesira Nikola je shvatio još u nižim razredima osnovne škole i već u trećem razredu svojoj je obitelji priopćio da želi svirati glasovir. Ispunili su mu tu želju iako iz Bezdana pohađati Glazbenu školu u Somboru nije bilo nimalo jednostavno. Značilo je to uzimati privatne satove glasovira i vanredno polagati predmete. Kada je došlo vrijeme za izbor srednje škole, Nikola nije imao dileme - Srednja glazbena škola u Somboru.

»Jednostavno, sebe sam vidio samo u glazbi. Sretna okolnost bila je što je nekoliko godina ranije u Somboru otvorena Srednja glazbena škola i tako sam i ja postao njen đak. Odabrao sam smjer teorija glazbe, odnosno glazbeni suradnik teoretičar. To je smjer na kome učimo glazbenu teoriju. Učili smo sve, ali uopće, tako bih ja u nekoliko riječi opisao taj smjer. Poslije te srednjoškolske diplome logičan nastavak je Glazbena akademija, smjer glazbena pedagogija«, priča Nikola.

Tijekom školovanja Nikola je imao dobar uspjeh, osvajao je nagrade na natjecanjima, što je bilo dovoljno da bude đak generacije. Među Nikolinim srednjoškolskim uspjesima izdvajamo drugo mjesto na republičkom natjecanju iz teorije glazbe *Musica viva*.

»Kao što nisam imao dvojbe pri izboru srednje škole, tako nisam dvojio ni pri izboru fakulteta. Logičan nastavak moje naobrazbe, kao što sam već i rekao, je glazbena pedagogija. Prva ideja bila je upis studija u Osijeku, ali kako je to podrazumijevalo polaganje državne mature u okviru koje se polaže i matematika koju ja uopće nisam imao u srednjoj školi, ipak sam odustao od te ideje i upisao Akademiju u Novom Sadu. Primljeno je na smjer nas 16 bruceša, a poklopilo se da se toliko nas i prijavilo«, kaže Nikola koji za mjesec dana kreće na studij u Novi Sad. Nakon studija volio bih raditi u prosvjeti, i to u Bezdanu i okolici, jer za sada ne planiram napuštati Beždan i seliti se u inozemstvo«, odlučan je Nikola.

Orgulje

Do odlaska u Novi Sad ljeto provodi u Beždanu gdje redovito odlazi na mise jer u crkvi svira orgulje, sudjeluje na probama i gostovanjima hrvatske bereške udruge, a preostalo slobodno vrijeme koristi za povijest, prije svega onu lokalnu, što mu je jedno od interesiranja.

Đak generacije Srednje glazbene škole u Somboru, bruceš Glazbene akademije u Novom Sadu, aktivni član HKPD-a **Silvije Strahimir Kranjčević** iz Berega, orguljaš u crkvi u Beždanu, zaljubljenik u povijest. Sve je to mladi Beždanac **Nikola Čutura**. Dovoljno je to razloga da ga predstavimo na stranicama našeg lista.

Tjedan u Bačkoj

SLIKA i naličje slike

»Dnevno glazbi posvećujem nekoliko sati. Sviram, pjevam, čitam stručnu literaturu. Kada bih ja birao neki glazbeni pravac koji mi najviše paše, bio bi to rokoko, odnosno predklasicizam i **Franz Joseph Haydn** iz njegove najranije faze. To je neki prijelaz između baroka i klasicizma koji me jednako privlače. Od domaćih kompozitora izdvojio bih **Franju Dugana** koji je na ovim prostorima dao najveći doprinos razvoju orguljaške glazbe. Klasična glazba danas jeste malo potisnuta i kada kažemo da je mladi ljudi ne slušaju, ne poznaju i ne vole, nije to zato što ih takva vrsta glazbe ne interesira već jednostavno danas nema mnogo prilika da se takva vrsta glazbe čuje«, kaže Nikola.

On je nedjeljom redovito na misi, a kada mu obveze dozvoljavaju, i drugim danima.

»Svirati orgulje sam sâm naučio. Note su note i kada svirate neki instrument jedino što trebate naučiti su registri i umijeće sviranja pedalama. Jednostavno me je zanimalo, želio sam probati i u šestom razredu naučio sam svirati orgulje. Na misama sviram onaj zadani standardni repetoar, ali na kraju mise odsviram još jednu kompoziciju i najčešće je to neko **Bachovo** djelo. Orgulje u Bezdanu, ukoliko se izuzmu one u Karmelićanskoj crkvi u Somboru, jedne su od većih orgulja. Izgrađene su 1903. godine i relativno su dobro očuvane, što jeste rijetkost i Bezdan jedini ima taj privilegij da se na svakoj misi čuje zvuk orgulja, eto zahvaljujući našem kantoru i meni. Imao sam sreću da sviram i na grandioznim orguljama u Karmelićanskoj crkvi u Somboru. Pružaju te orgulje velike mogućnosti, ali na žalost teško su oštećene i hitno im treba sanacija. Trenutačno prikupljam crkvene pjesme na ikavici koje su se nekada pjevale u Bezdanu u crkvi, ali su sada zaboravljene. Planiram sve te pjesme sakupiti u jednu zbirku. Tekstovi su sačuvani, ali više nema notnih zapisa za njih. Na sreću, te pjesme su prevedene prije svega s mađarskog jezika. Opet na sreću: govorim i mađarski i njemački, pa prvo te tekstove prevodim i onda uspoređujem i tražim melodiju za njih«, kaže Nikola kome je želja da se uskoro u bezdanskoj crkvi, u kojoj se tri puta mjesečno održavaju i mise na hrvatskom, čuju i crkvene pjesme na ikavici.

Folklorna tradicija i povijest

Nikola nije samo zaljubljenik u klasičnu glazbu već i tradicijsku glazbu i folklor, pa je aktivni član hrvatske bereške udruge.

»U Bezdanu nema folklorne skupine, a kako mi je Bereg najbliži tako sam krenuo kod njih na probe i aktivno se uključio u udrugu. Volim plesati, volim nošnju i nije mi teško ići na probe i gostovanja. U Beregu, kada je potrebno, sviram orgulje u crkvi, prije svega na božićnim koncertima i misama zahvalnicama. Koliko će nakon odlaska na studije biti vremena za angažman u folklornoj udruzi tek ću vidjeti, ali truditi ću se da kad god mogu i dalje sudjelujem u radu *Kranjčevića*«, priča nam Nikola i dodaje da se zbog studija neće odreći još jedne svoje ljubavi, a to je povijest, kojom bi se, da nije glazbe, bavio.

»Zanima me prije svega povijest Bezdana i šire okolice. Moja prednost je znanje tri jezika što mi omogućava da o toj povijesti saznajem u knjigama koje su pisane o povijesti ovog dijela Bačke, ali i iz arhivskih dokumenata«, kaže Nikola koji je mađarski jezik naučio, jer živi u sredini u kojoj su Mađari većinsko stanovništvo, a njemački je učio od svog djeda.

To znanje jezika značajno mu je i za onu formalnu glazbenu naobrazbu, jer je, kaže, mnogo više literature na mađarskom i njemačkom jeziku nego na hrvatskom ili srpskom.

Z. Vasiljević

Latio se ovih dana jedan Somborac, **Miroslav Stojisavljević** se zove, kamere kako bi snimio i u kratkom filmu prikazao sve ono što ruži centar Sombora. Nazvao je taj film *Somborski (avan)turizam*. Smišljeno aludirajući na to što sve turisti imaju da vide u centru grada. A snimiti je bilo mnogo toga, i to u gradu koji se diči da je grad kulture i turizma! Gradska kuća, čak trećina zgrada u Dositejevoj ulici, prilaz nekadašnjem somborskom hotelu i još mnogo toga. Poručio je on da ne proziva nikoga, ni vlasnike, ni one kojima je posao voditi brigu o izgledu grada. Jednostavno, poruka mu je da se barem svatko može latiti četke, metle i lopate i slika voljenog nam Sombora bit će malo drugačija. Neki su izgleda tu poruku i shvatili, pa je dan-dva nakon medijske promocije filma i ideje Dositejeva ulica osvanula u novom ruhu. Za početak počupan je korov između napuštenih kuća i trotoara i pločama od iverice zatvoreni ulazi u poluzavršenu građevinu koja godinama »nit se šije, nit se para«. Za početak i to je dovoljno, ali moje pitanje je zar je za to trebalo snimiti film? Ne, odmah da se razumijemo, nemam ja ništa protiv ideje i akcije Stojisavljevića. Dapače. Ali, nisu li vlasnici i oni već spomenuti koji brinu o izgledu grada mogli i sami vidjeti što to ruži tu ulicu, pa se latiti posla i koliko-toliko promijeniti tu ružnu sliku ulice u strogoj gradskoj jezgri? Ne znam je li film potaknuo i uređenje drugih zapuštenih dijelova centra. A trebao bi, barem tamo gdje su za prvu ruku dovoljni pila, lopata, grabulje, malo vapna, četka i nekoliko pari vrijednih ruku. Čini se da smo na to svi zaboravili i svi čekamo neke velike milijune kojima će se platiti ono što može uraditi svaki odgovorni vlasnik ili korisnik.

Koliko će potrajati novi izgled Dositejeve ulice (ne govorim ovdje o drveću koje raste iz polurazrušenog krovišta nekadašnjeg žitnog magazina i o zapuštenom velikom dvorištu u koje nitko nije ušao barem deset godina, već o onome što se može uraditi uz malo volje za nekoliko sati), ne znam, ali bitno je da je barem nešto urađeno. I važno je da ovo bude poticaj i drugima. Poticaj za pokositi travu ispred svoje kapije (bila ona privatna ili državna), poticaj da se barem svako jutro počisti trotoar ispred svoje kuće, ustanove, poduzeća. Poticaj da primjerice parkinzi (koji se naplaćuju) više ne budu zatrpani snijegom čim se Sombor zimi zabijeli. Poticaj za još mnogo toga što zaslužuje grad kao što je Sombor. A onih velikih projekata o kojima svi sanjamo možda jednog dana bude.

Z. V.

Makedonski i hrvatski melos na kulturnoj sceni u Šidu

»S gostovanja iz Vojvodine ponijet ćemo samo lijepe dojmove, kako iz Subotice tako i iz Šida. Svi su nas srdačno primili i prihvatili. Ljudi su prekrasni. Očekujemo ih iduće godine kod nas«, kazao je Zlatko Stojčevski

Proteklih mjesec dana na ljetnoj sceni Kulturno-obrazovnog centra Šidani su imali priliku uživati u različitim kulturnim sadržajima. Osim velikog broja lica s estrade, lokalnih grupa, večeri su bile rezervirane i za predstavljanja rada kulturno-umjetničkih društava koja djeluju na području šidske općine. Jedna od večeri proteklog tjedna bila je rezervirana za program Hrvatskog kulturnog društva *Šid*. U cjelovečernjem programu ova je udruga predstavila svoj rad izvedbom nekoliko koreografija i kompozicija članova folklorne i tamburaške skupine. Zajedno s njima predstavio se i folklorni ansambl *Pletenka* iz Bitole, čiji su članovi tri dana bili gosti hrvatske udruge iz Šida. Te večeri posjetitelji su imali prilike uživati u nesvakidašnjem spoju hrvatske i makedonske skladbe i plesova. Plod ovog susreta

gućnost da ugostimo udrugu iz Bitole *Pletenka*. Ja sam to sa zadovoljstvom prihvatio i evo rezultiralo je jednom lijepom suradnjom i gostovanjem u Šidu. Oni su tri dana bili naši gosti i predstavili su se publici na manifestaciji *Šidsko kulturno ljetu* i mislim da su ostavili više nego lijep dojam. To kažem iz razloga što makedonski melos i njihove igre rijetko kad imamo prilike vidjeti na ovim prostorima«, ističe Pavlović, dodajući da su sa zadovoljstvom prihvatili poziv da iduće godine sudjeluju na međunarodnoj folklornoj manifestaciji *Ilindenski deni* u Bitoli.

Bilo je dovoljno vremena i za razgovore i druženje, kao i za razmjenu iskustava:

»I Hrvati i Makedonci su dosta asimilirani u svojim sredinama. Problemi su nam identični kao uostalom i kod svih ostalih kul-

je uspostavljanje uspješne suradnje, a dogovoreno je da će već iduće godine Šidani biti gosti folklorne manifestacije međunarodnog karaktera *Ilindenski deni* u Bitoli.

Dogovoren uzvratni posjet

O suradnji dva Društva, domaćin, predsjednik HKD-a *Šid* **Josip Pavlović**, kaže:

»Započela je sasvim slučajno. Na sastanku predsjednika hrvatskih udruga koji je koncem ožujka održan u Petrovaradinu. U ime *Bunjevačkog kola* **Ivana Vukov** nam je predložila mo-

turnih udruga. Na prvom mjestu su problemi financijske prirode, ali i sama organizacija rada. Kao i nama, tako je i njima problem okupiti dovoljan broj mladih u svoje sekcije i afirmirati ih. Taj problem nam je zajednički, a kod nas ovdje pogotovo«, kaže Pavlović.

Najčistije veze kulture

Folklorni ansambl *Pletenka* postoji već 16 godina i uspješno surađuje s Hrvatskim kulturnim centrom *Marko Marulić* iz Bitole:

»Osnovati folklornu sekciju u našoj udruzi samo od Hrvata je jako teško. Pomažemo se između sebe, učimo našu djecu da uče i hrvatski folklor, a nadamo se da ćemo uskoro uspjeti postaviti i koreografiju s hrvatskim plesovima. Najlakše je i najrealnije uspostaviti kontakte na polju kulture zato što su tu veze među ljudima najčišće«, ističe predsjednik folklornog ansambla iz Bitole **Zlatko Stojčevski**.

O odnosima Hrvata i Makedonaca u Makedoniji on kaže:

»Hrvati i Makedonci dobro žive. Ljudi su ljudi, politika je politika, a normalni ljudi će uvijek takvi i ostati. Bitola je poznata kao kozmopolitski grad. U njegovoj dalekoj povijesti živjeli su i Hrvati i Srbi i Makedonci i Romi i Albanci. Mi živimo tamo lijepo, poštujemo drugu

religiju i druge nacije. A s gostovanja iz Vojvodine ponijet ćemo samo lijepe dojmove, kako iz Subotice tako i iz Šida. Svi su nas srdačno primili i prihvatili. Ljudi su prekrasni. Očekujemo ih iduće godine kod nas«, kazao je Stojčevski.

Nakon koncerta koji je od publike nagrađen velikim pljeskom, u prostorijama župne kuće u Šidu za goste iz Makedonije priređeno je druženje. Tom prigodom domaćini su gostima uručili prigodne darove i zahvalnice za gostovanje. Tijekom gostovanja, gosti iz Makedonije posjetili su i kulturne znamenitosti grada: Galeriju slika *Sava Šumanović*, Muzej naivne umjetnosti *Ilijanum*, a na blagdan Velike Gospe prisustvovali su svečanoj misi u Svetištu Marije Pomoćnice kršćana i duša u čistilištu u Moroviću.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Ambulante BEZ LIJEČNIKA

U seoskim ambulantomama u Srijemu mještani su barem jedanput tjedno, onoga dana kada u selo dolazi liječnik, mogli provjeriti svoje zdravstveno stanje i obratiti se za medicinsku pomoć. U nekim razvijenijim selima zdravstvene usluge mještani su mogli dobijati i tijekom cijelog tjedna. S obzirom na to da u selima danas u najvećem broju živi starija populacija, kojima je medicinska pomoć i više nego potrebna, jasno je kolika je prisutnost liječnika u ruralnim sredinama neophodna. Ovih dana u Srijemu je aktualna tema u medijima upravo ostanak liječnika u selima. Naime, krajem svibnja, Ministarstvo zdravlja je mitrovačkom Domu zdravlja uputilo nov kadrovski plan kojim se određuje ukupan broj zaposlenih u toj ustanovi. Tim novim kadrovskim planom Dom zdravlja uskraćen je za plaće 29 radnika zaposlenih na određeno vrijeme, a među njima i 11 liječnika koji rade na selima. To je bio razlog izražavanja nezadovoljstva mještana mitrovačkih sela, koji su pisali peticije da liječnici ostanu u selima raditi, a najavljeni su i prosvjedi ukoliko se situacija ne riješi. Kako bi pronašli rješenje novonastale situacije, dogovoreno je s predstavnicima Grada Srijemske Mitrovice da se iz lokalnog proračuna do kraja kolovoza isplaćuju zarade za 29 radnika koji su po kadrovskom planu višak. Po svemu sudeći, posao za 29 zdravstvenih radnika je siguran do kraja mjeseca, a o njihovoj daljoj sudbini će se tek odlučivati. Posljednjih desetak godina dosta se ulagalo u adaptaciju starih ambulanti, kako u selima tako i u gradovima. Mitrovački Dom zdravlja danas ima 7 gradskih i 22 seoske zdravstvene stanice. Pitanje je čemu toliki trošak kada je neizvjestan ostanak liječnika na selu? Ili bi možda pitanje trebalo glasiti: jesu li te investicije zaista bile neophodne i je li izgradnja negdje i novih ambulanti bila nepotreban trošak? Kako god, postoje obećanja da će Grad učiniti sve kako bi se ovaj problem riješio, kako stariji mještani sa sela ne bi morali za najmanju zdravstvenu uslugu putovati u Dom zdravlja u Srijemsku Mitrovicu. Pitanje koje se postavlja samo od sebe je: pita li se netko mogu li oni sa svojom mirovinom s kojom jedva uspijevaju podmiriti osnovne životne potrebe podnijeti i taj trošak? Hoće li oni kojima je zdravlje ugroženo snositi posljedice zbog toga? I na kraju: čemu onda moderne suvremene ambulante na selima kad u njima neće nitko raditi? I ova pitanja, kao i mnoga do sada, a koja se tiču problema običnog građanina, ostat će bez odgovora.

S. D.

Mallorca, najveći otok Balearskog arhipelaga

Meka masovnog turizma

Mallorca je s površinom od 3.640.11 km² najveći otok u Španjolskoj i dio je Balearskog arhipelaga u Sredozemlju. Ime otoka potječe od latinskog *insula maior* što znači veliki otok. Već 60-ih godina 20. stoljeća Mallorca je postala sinonim za masovni turizam i omiljeno turističko odredište. Naime, broj od 790.763 stanovnika, koliko živi na otoku, u vrijeme turističke sezone milijunski se uvećava. Prema službenim podacima turističkog ureda Mallorce, od Uskrsa do kraja listopada 2016. godine bilo je preko 150.970 slijetanja aviona u zračnu luku u Palma de Mallorci, što je prosječno 714 dolazaka na dan. Procjena je da je Mallorcu

posjetilo oko 26 milijuna ljudi tijekom turističke sezone. Najveći broj turista dolazi iz zapadne Europe, ali se uvećava i broj turista iz Rusije i drugih dijelova svijeta.

Sve za turizam

Odmah pri dolasku na otok primjetno je da je na Mallorci sve podređeno turizmu, odnosno gostima. Iako lokalno stanovništvo uglavnom malo ili loše govori strane jezike, već u zračnoj luci besplatno dobijete karte grada i vozni red autobusa tako da sami vrlo lako možete naći put do svog odredišta. Vrata iz zračne luke vode vas na veliko stajalište autobusa gdje možete odabrati neku od agencija koja će vas odvesti do hotela ili jeftiniju varijantu – gradski autobus koji vozi do stajališta u turističkim mjestima. Ono što privlači brojne turiste na Mallorcu su duge plaže od bijelog pijeska kojim obiluje istočna strana otoka i ugodna klima. Pejzaž uz obalu uglavnom je zaklonjen velikim hotelima i resortima između kojih su šetnice pretrpane malim prodavaonicama suvenira i restoranima. Turisti koji posjećuju ovakva mjesta najčešće su obiteljski ljudi s malom djecom, kojima ovaj način ljetovanja odgovara te se mnogi godinama vraćaju u iste hotele. No, ukoliko spadate u grupu putnika koji od odmora traže više od plaže i dobre hotelske sobe, te želite i nešto od autentične Mallorce, morate se odmaknuti od obale i otići u središte otoka. Jedan od prijedloga je posjet gradu Manacor, drugom po veličini na otoku.

Manacor

Povijest grada datira još od 2000 godina p.n.e. Bio je zaposjednut od Rimljana, a kasnije Maora. Novija povijest grada započinje 1232. godine kada je podignuta prva kršćanska crkva u gradu. Manacor je poznat po tvornici umjetnih bisera, ali i kao rodno mjesto **Rafaela Nadala**, jednog od najboljih tenisača svijeta, koji je nadomak gradske jezgre izgradio svoju tenisku akademiju. Najbolje je Manacor posjetiti ponedjeljkom kada se na glavnom trgu i u gotovo svim ulicama užeg centra grada postavlja tržnica na kojoj možete naći lokalne proizvode. Osim Manacora, možete posjetiti Porto Cristo u blizini koga se nalazi Zmajeva špilja – prirodna atrakcija koja uključuje vožnju brodom podzemnim jezerom.

Palma de Mallorca

Glavni grad Baleara je Palma de Mallorca koju su osnovali Rimljani kao svoj vojni logor. Od 707. do 1229. godine njime su vladali Maori, a od 13. stoljeća grad je pod vlašću Aragona. Za-

hvaljujući burnoj prošlosti, grad obiluje mnoštvom znamenitosti različitih kulturnih utjecaja. Najimpozantniji spomenik kulture je svakako katedrala Santa Maria de Palma de Mallorca ili skraćeno La Sea, jedna od najvećih katedrala na svijetu građena u gotičkom stilu. Gradnja katedrale započeta je u 14. stoljeću, a završena 1600. godine. Osim katedrale, svakako treba razgledati stari dio grada koji se sastoji od labirinta uskih uličica i niza palača prekrasno uređenih fasada. Ukoliko nađete vremena, posjetite zamak Bellver te samostan svete Klare.

Gastronomija

Na Mallorci možete uživati u odličnoj hrani koja se bazira na povrću, ribi, mesu i mediteranskim začinima. Obavezno je probati *tramos*, neku vrstu pice s povrćem; *tumbet*, jelo s povrćem; *fideua*, lokalnu verziju *paele* načinjenu od tijesta umjesto riže, ili ako ste ljubitelj mesa *sobrassadu*. Međutim, ono što svi Mallorkanci navode kao najveći specijalitet Mallorce je *porcella*, odnosno pečena prasetina. Najpopularnije lokalno piće je *hierbas*, svijetlozeleni liker načinjen od otočnih biljki. Od 13. stoljeća ovo piće smatra se ljekovitim i možete ga probati u tri verzije – slatko, suho ili u srednjoj varijanti. Naravno, na Mallorci možete uživati i u iznimnim vinima. Većina ovih jela i brojne druge delicije od morskih plodova sastavni su dio svakodnevne ponude švedskog stola u hotelima. Međutim, zanimljivo je da prosječni turist iz Velike Britanije i Njemačke radije bira za obrok hamburger, kobasicu i pečeni krumpir.

Na koncu, zanimljivo je iskustvo doživjeti turizam na način na koji ga doživljavaju prosječni turisti iz navedenih zemalja. Jer u turističkim kompleksima gdje svoje godišnje odmore provode ljudi iz različitih dijelova svijeta, nažalost malo je toga autentičnog, španjolskog. Međutim, čini se da većini to uopće nije niti važno. Ljudi zapravo nastavljaju sa svojom rutinom, a razlog njihovog dolaska na more je upiti što više sunca i mora Mediterana. Toga na Mallorci zbilja ima napretek, osobito u užarenim ljetnim mjesecima.

Aleksandra Prčić

Profesionalna orijentacija u Benkovcu

BENKOVAC – Trenutačno se u malom mjestu Bruška kraj Benkovca nalazi skupina djece koja pohađa nastavu na hrvatskome jeziku. To su učenici koji će ove godine pohađati osmi razred osnovne i učenici koji će ići u četvrti razred srednje škole. Oni su na raskrižju života te će im ovaj program pomoći prilikom odabira srednje škole ili fakulteta u skladu s njihovim sposob-

nostima i sklonostima. Program profesionalne orijentacije vodi **Jasna Vojnić**, diplomirana psihologinja i savjetnica predsjednika HNV-a sa suradnicama **Margaretom Uršal**, pedagoginjom, **Tanom Dulić**, nastavnicom i **Anom Dulić**, studenticom. Svaki dan, osim radionica, sudionici programa imaju misu koju predvodi vlč. **Vinko Cvijin**. Zabavni dio vodi učiteljica **Ana Čavrgov**. Polaznici su u početku bili iznenađeni programom, nisu ga tako zamišljali. No, kako je više odmicao, sve im se više dopadalo, kažu nam. Program osim profesionalne orijentacije ima za cilj raditi na zajedništvu, toleranciji, osobnom izgrađivanju i prihvatanju različitosti. Detaljnije o tome kako je protekao program, čitat ćete u sljedećem broju *Hrvatske riječi*.

N. B.

Umjetnička kolonija Stipan Šabić 2017. na Paliću

SUBOTICA – Sedmi saziv Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić 2017.* bit će održan od 29. kolovoza do 2. rujna na Paliću, u objektima *Elite Palića*. Koloniju će u utorak, 29. kolovoza, u 19 sati otvoriti generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**. Kolonija će biti zatvorena u subotu, 2. rujna, u 19 sati, a zatvorit će je savjetnica predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić**. U programu otvorenja i zatvaranja kolonije sudjelovat će članovi Subotičkog tamburaškog orkestra, polaznici Baletne škole *Raičević* iz Subotice, *Kraljice Bodroga* i KUDH *Bodrog* iz Monoštora, te članovi HGU *Festival bunjevački pisama*. Organizator ove likovne manifestacije je HLU Croart iz Subotice.

Međunarodni novosadski književni festival

NOVI SAD – Međunarodni novosadski književni festival, dvanaesti po redu, bit će održan od 28. do 30. kolovoza na više lokacija u Novom Sadu. Na festivalu će sudjelovati dvadesetak pisaca iz inozemstva (Švedske, Engleske, Francuske, Njemačke, Rusije, Poljske, Italije, Mađarske, Rumunjske, Danske, Slovačke i dr.) i više od 30 iz Srbije, među kojima i subotički književnik **Zvonko Sarić**. Zemlja u fokusu bit će Švedska. Tijekom festivala bit će održan simpozij posvećen temi *Književnost i norma, književnost i zakon*. Organizator festivala je Društvo književnika Vojvodine.

Natječaj za najlipšu pismu na ikavici hrvatskih pjesnika koji žive ili su rođeni u Srbiji

Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića raspisalo je Natječaj za *najlipšu pismu* na ikavici hrvatskih pjesnika koji žive ili su rođeni u Srbiji. Svaki pjesnik može sudjelovati s jednom pjesmom po vlastitom izboru pisanoj na hercegovačkoj, dalmatinskoj, ličkoj, bosanskoj, šokačkoj ili bunjevačkoj ikavici.

Pjesmu dostaviti na e-mail adresu hkdvnazor@gmail.com ili na adresu Društva.

Uz pjesmu svaki autor treba poslati svoj kratki životopis (datum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi, te adresa stanovanja).

Autori tri najbolje pjesme bit će novčano nagrađeni:

1. mjesto 60 eura
2. mjesto 50 eura
3. mjesto 40 eura

Autori nagrađenih pjesama dobit će i umjetničke slike nastale na likovnim kolonijama koje organizira naše društvo.

Rezultati natječaja bit će objavljeni i prvonagrađene pjesme pročitane na manifestaciji *IKAVICA – govor hercegovačkih, dalmatinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* u Stanišiću 25. studenoga 2017. godine.

Adresa: Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić, Ul. M. Parađine 139, 25284 Stanišić, Republika Srbija.

Rok za slanje: 1. studenoga 2017.

Slanjem pjesme na Natječaj autor je suglasan da se ista može objaviti u Zborniku.

Održana XXI. međunarodna likovna kolonija *Bunarić 2017.*

Saziv kolonije OBOGAĆEN s 80 radova

Oko 15 članova likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* skupa s oko 20 gostiju – slikara iz Hrvatske, Mađarske i Srbije, stvorilo je 80-ak radova na XXI. međunarodnoj likovnoj koloniji *Bunarić 2017.* održanoj od 17. do 19. kolovoza, u prostorijama spomenutog centra.

Saziv je i ove godine napravio mješovit sastav sudionika – akademskih slikara, slikara amatera, likovnih pedagoga, kojima su glavni motivi na slikama bili oni koji obilježavaju ove prostore i *Dužijancu*, u sklopu koje se i održava kolonija. Bile su zastupljene sve tehnike – od pastela, akvarela do ulja odnosno akrila na platnu, rekla je prigodom zatvaranja u subotu **Josipa Križanović**, slikarica i članica Organizacijskog odbora Likovne kolonije *Bunarić 2017.*, te dodala kako se poslije svake kolonije slike žiriraju, pravi se katalog i održava izložba u jesen sljedeće godine.

Prilika za upoznavanje i druženje

Jedan od sudionika ovogodišnje likovne kolonije bio je **Zlatko Krstić** iz Osijeka, koji je prvi put boravio u Subotici. Većinom je sudjelovao na kolonijama u Bosni i Hercegovini, te na jednoj u Somboru. Slikarstvom se bavi 20-ak godina, slika u tehnici akvarela, a motivi su mu najčešće pejzaži, mrtva priroda, portreti i motivi Grada Osijeka. Izrazio je nadu da će doći i iduće godine jer mu se Subotica veoma svidjela.

Stjepan Albot iz Novog Slankamena, inače jedan od osnivača Hrvatske likovne udruge *CroArt*, više puta je bio sudionikom ove kolonije. Ističe kako su slikari ljudi koji se vole družiti i kako ovakve kolonije

opravdavaju svoje postojanje jer nakon njih ostaje neki trag.

Obojica se slažu u tome da kolonije prije svega predstavljaju priliku za upoznavanje sa slikarima s drugih prostora i druženje s njima.

Kolonija – svečanost duha

Koloniju je zatvorio generalni konzul Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**.

»Djela nastala tijekom kolonije ostat će otvorena za mnogo očiju koja će kroz njih moći doživjeti, u smiraj ovih velikih vrućina i završetka žetvenih svečanosti, jednu vrstu svečanosti, svečanosti duha, koju ostavljate ne samo sadašnjosti nego i budućnosti, za neke buduće generacije. U ime Generalnog konzulata i u svoje osobno ime, zahvaljujem vam na sudjelovanju. Želim istaknuti da je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Srbiji pomagalo i da će i dalje pomagati ovakve vrste vaših susreta«, rekao je on, izražavajući nadu da će se sresti i iduće godine.

Sudionike je u ime Upravnog odbora HKC-a *Bunjevačko kolo*, koje je i organizator ove kolonije od osnutka, pozdravio i zahvalio im na sudjelovanju **Denis Lipozenčić**. Zahvalio se i donatorima te pokroviteljima ovogodišnje likovne kolonije: Veleposlanstvu Hrvatske u Srbiji, Pokrajinskom tajništvu za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Gradu Subotici. Također je najavio da će izložba slika nastalih na likovnoj koloniji *Bunarić 2016.* biti održana tijekom jeseni.

I. P. S.

Titus Mačković – subotički graditelj (3.)

Secesija u Subotici

Secesijska arhitektura Subotice može se podijeliti na dva segmenta – arhitektonsku produkciju inspiriranu mađarskom varijantom secesije (tzv. mađarski nacionalni stil) te na objekte pročišćenog oblikovanja koji upućuju na bečke izvore. Mađarska varijanta stila svakako dominira subotičkim urbanim pejzažom zahvaljujući remek-djelima poput Sinagoge, palače **Ferenca Raichlea** i Gradske kuće. Geometrijska varijanta secesijske produkcije, iako slabije zastupljena, također pridonosi ukupnoj slici Subotice koja svoj graditeljski zenit doživljava tijekom razdoblja često nazivanoga *Fin de siècle*, odnosno krajem 19. i početkom 20. stoljeća, sve do Prvoga svjetskog rata.

U Subotici je ostvareno nekoliko projekata nadahnutih bečkom secesijom ponajviše zahvaljujući arhitektima koji su pristigli iz drugih gradova, prvenstveno iz Budimpešte. To su **Alfred Hajos**, braća **Vágó** i **Pál Vadász** koji ovdje rade u razdoblju

1905. – 1910. godine. Treba naglasiti da su **Titus Mačković** i **Ferenc Raichle** tada već imali u svom opusu poneko djelo inspirirano novom bečkom arhitekturom. Oni su prihvatili »modernija« oblikovna rješenja te izrađuju projekte u kojima napuštaju pretjerano korištenje ornamenata na pročeljima, valovite linije i razigranost volumena. Gradska kuća i kompleks građevina kraj jezera Palić označili su trijumf mađarske varijante secesije, ali istodobno i njezin krajnji domet u Subotici. Tako će u gradu u preostalim godinama do početka Prvoga svjetskog rata pa sve

Do početka Prvoga svjetskog rata pa sve do prve polovine 1920-ih pri novim gradnjama u gradu prevladavaju čiste plohe, ravne linije i geometrijski oblici na pročeljima reprezentativnih palača

do prve polovine 1920-ih pri novim gradnjama prevladavati čiste plohe, ravne linije i geometrijski oblici na pročeljima reprezentativnih palača.

Palača Lajosa Fazekasa

Najamna palača **Lajosa Fazekasa** izgrađena je 1899. godine i nalazi se u današnjoj Ulici Age Mamužića 13. Reprezentativnu dvokatnicu **Titus Mačković** projektira za Lajosa Fazekasa, lokalnog inženjera koji je gradio uglavnom jednostavne prizemne kuće. Ova zgrada predstavlja jedan od najranijih primjera secesijske arhitekture u Subotici (skupa s Raichleovim najamnim kućama iz iste godine) koja svoje izvoriste ima u Beču – njezina pročelja odlikuju se jednostavnošću, strogim linijama, geometrijskom dekoracijom i pilastrima koji se od visokog sokla protežu sve do krovnog vijenca. Ugaona parcela na kojoj je palača smještena izlazi na jednu od važnijih prometnica u gradu, današnju Ulicu Maksima Gorkog i s druge strane na malu Ulicu Age Mamužića. To je uvjetovalo raspored i namjenu prostorija palače koja je u cijelosti bila predviđena za izdavanje te su poslovni prostori smješteni tako da se njima pristupa s pločnika Ulice Maksima Gorkog, na koju i veći stanovi imaju pogled, dok skromniji stanovi »gledaju« na malu ulicu. Pročelja su projektirana simetrično s pravokutnim erkerom iznad ulaza na uglu zgrade koji je dodatno naglašen malom kupolom. Na sačuvanom projektu može se steći uvid

Jedan od najznačajnijih gradograditelja Subotice, a zasigurno najplodniji u kvantitativnom pogledu jest arhitekt Titus (Tituš, Tit) Mačković. Zaslužan je za današnji izgled velikog dijela gradske jezgre. U razdoblju 1875. 1918. projektirao je mnogobrojne objekte u Subotici i na Paliću: zgradu banke, najamno-poslovne i stambene palače, obiteljske kuće i nekoliko kapela na subotičkim grobljima. Svoje projekte uglavnom radi u neorensansi i drugim historicističkim stilovima, a početkom 20. stoljeća projektira i objekte s odlikama novog stila secesije.

u izvorni izgled pročelja na kojemu se do danas nije sačuvao gotovo nijedan ornament. Sačuvano je tek nešto dekoracije u vidu konzola ispod erkera. Raščlamba zidne mase definirana je na obje strane velikim pravokutnim otvorima – ulazima i izlozima u prizemlju, potom prozorskim otvorima na katovima, smještenih u pet osi sa svake strane i jednu na uglu. Krajnji dijelovi pročelja naglašeni su malim atikama s dekorativnim detaljima. Glede inženjerskog aspekta treba spomenuti inovaciju u vidu primjene armiranog betona u međukatnoj konstrukciji palače, prvi put na jednom stambenom objektu u Subotici.

Obnova hotela Zlatno jagnje

Hotel *Zlatno jagnje* izgrađen je sredinom 1850-ih, te je vremenom dotrajao. Mačković je 1904. godine angažiran od vlasnika kako bi ga modernizirao u skladu s dominantnim stilom i ukusom. On se u obnovi pročelja poslužio minhenskim jugendstilom i bečkom secesijom te tako oblikuje reprezentativnu fasadu koja izlazi na glavnu gradsku ulicu. Zastakljeni portali su bili glavni akcent pročelja ali su nažalost stradali 1944. godine u bombardiranju Subotice. U prizemlju se nalazila dvorana za bilijar, dvorane za sastanke i svečanosti, a na katu hotelske sobe. Uslijed dotrajalosti objekt je srušen 1985. godine, ali je urađena replika fasade kako bi se donekle sačuvao autentični ambijent Korza dok je u produžetku izgrađena potpuno nova zgrada Doma JNA.

Branimir Kopilović
(nastavlja se)

Palača Lajosa Fazekasa

Zgrada Doma JNA

HODOČAŠĆE

u Santiago de Compostelu

Put svetog Jakova je hodočasnički put dug oko 800 kilometara, koji vodi u grad Santiago de Compostela (Španjolska), u čijoj se katedrali nalazi grob svetog Jakova. Svake godine preko 100.000 vjernika, avanturista i istraživača prelazi ovaj put pješice ali i na biciklu, magarcu ili konju. Postoji nekoliko ruta ovog puta ali su najpoznatije francuska, španjolska i portugalska ruta. UNESCO je 1985. godine proglasio stari dio grada Santiago de Compostela svjetskom kulturnom baštinom, a 1993. godine španjolski i francuski dio Puta svetog Jakova UNESCO-vom svjetskom kulturnom baštinom.

Izazov duhovnosti

Od nekoliko mogućih ruta Camino de Santiago najpoznatija je Camino Francés, koja kreće iz mjesta Saint Jean Pied de Port na francuskoj strani Pirineja, duga je 769 kilometara i prolazi kroz tri veća grada: Pamplonu, Burgos i León. Tu rutu je izabrao i **Ivan Budinčević** koji se skoro vratio sa svog hodočašća. Za 29 dana je prešao put dug 900 kilometara, jer je nakon Santiago de Compostele produžio do Filestrine koja se nalazi na Atlantskom oceanu i koja je poznata kao *Kraj svijeta*. Na put je krenuo kako bi produbio svoju vjeru, ali i iz nekih razloga osobne prirode, a kako navodi čuo je razne motive ljudi. Dosta je vjernika i mnogi su na ovom hodočašću iz religioznih razloga, te kako bi posjetili apostolov grob. Neki pješake kako bi pronašli duhovno ispunjenje i neki dio sebe. Dosta je onih koji vole *hajking* (pješačenje), a ima dosta i tužnih priča. Kada priča o ljudima na putu, ističe da je oduševljen koliko su susretljivi i tolerantni, kao da se nalaze u nekoj drugoj dimenziji.

Jedno od njegovih zapažanja je da je jako mnogo ljudi iz Južne Koreje. Korejci, koji su peti na listi *peregrinosa* (hodočasnika), zahvaljujući filmu *Put* (The Way), koji odlično oslikava ovo hodočašće, su se jako zainteresirali za Camino.

»Kako je ovo, poslije Jeruzalema i Rima, treći poznat hodočasnički put, ne čudi odakle ovdje ljudi iz svih dijelova svijeta. Predjeli kroz koje put prolazi su divni, a na putu možete vidjeti srednjovjekovnu arhitekturu, mala sela, očuvane mostove građene još u srednjem vijeku za hodočasnike. Ima dionica koje su veoma zahtjevne, pogotovo pirinejski usponi gdje vas mogu iznenaditi svakakve vremenske okolnosti. Duž puta se orijentira uz pomoć žutih strjelica ili školjki (lepeza svetog Jakova). Teško je izdvojiti koji dio puta je najljepši, bilo da plijeni svojom zahtjevnosti, bilo da osvaja žitnim poljima ili arhitekturom«, opisuje Budinčević.

Ivanu Budinčeviću je ovo drugi put da prolazi Put svetog Jakova. Prošle godine je krenuo ambiciozno i možda malo nepromišljeno

Kao hodočašće, Put svetog Jakova ili Camino de Santiago ima tradiciju dulju od tisuću godina. Nekada je bio važna trgovačka ruta nazvana Mliječna staza, a od kraja 8. stoljeća, kada je otkrivena grobnica s tijelom svetoga Jakova, na ovoj ruti počinju hodočašća

pravio veće dnevne kilometraže, pa je zbog ozljeda morao praviti neplanirane pauze i na kraju iznajmiti bicikl kako bi uspio prijeći cijelu stazu u vrijeme odsustva s posla. Ove godine je pristupio mnogo organiziranije i bolje raspodijelio kilometre i organizirao dane.

»Lako se budim na svakakva šuškanja, pa sam odmah kretao na put. To je bilo oko 6 sati. Kretao bih odmah po ustajanju, bez doručka i kave. Jeo sam kad osjetim potrebu, a pauze pravio kad osjetim umor. Oko 11-12 sati bi stizao prvi umor i tada sam zastajao, jeo, otišao u crkvu, pomolio se, slikao znamenitosti mjesta, odmarao i nastavljao do sljedećeg sela. Iz španjolskog sela u španjolsko selo. Hodao sam do pet sati navečer. Vrućine nisu bile strašne i neizdržljive, tako da je vrijeme bilo moj saveznik. Na putu sam izgubio oko 7 kilograma. Od početka do samog kraja puta postoje albergue, prenočišta za hodočasnike u kojima su u ponudi bili i hodočasnički meniji za pristojne iznose, tako da nisam morao opterećivati prtljag hranom. Nakon smještanja i obroka, prao bih stvari, malo prošetao po mjestu, odlazio na misu i spavao. Pravilo je da se alberguea zatvara između devet i deset sati i da se u njemu možete zadržati najviše jednu noć. Prtljag zavisi od hodočasnika i onoga što je on procijenio da mu je važno. Neko pravilo je da ne ponesete prtljag koji prelazi težinu veću od 10% vaše tjelesne težine i to vam savjetuju u hodočasničkom uredu, gdje se prijavite kada krenete na put. Ruksaci budu teži kada putnici nose šatore, ali je važno voditi računa o svakom dekagramu jer je to nešto što će biti na vašim leđima tijekom cijelog puta, koji u prosjeku traje oko 30 dana. Naravno, voda je obavezna«, nastavlja Budinčević s opisom puta.

Osim što je pažljivo izabrao svoj prtljag, Budinčević je ozbiljno pristupio i pripremama ovog hodočašća.

Snažna glava i odlučne noge

»Potrebne su dvije vrste priprema, ja ih dijelim na pripreme u glavi i fizičke pripreme. Za ovo hodočašće sam čuo prije desetak godina na jednom poslovnom seminaru i od tada sam imao veliku želju, ali se sve moralo poklopiti. U glavi sam, čini mi se, odmah bio spreman. Jedno vrijeme put nije uspio doprijeti u prvi plan i onda sam prošle godine opet naišao na citat koji volim, a koji kaže da ćeš se jednog dana probuditi i više neće biti vremena da radiš stvari koje si oduvijek htio uraditi i da je vrijeme da ih uradiš sada. Bilo je vrijeme da krenem na Put svetog Jakova. Inače, po prirodi nisam netko tko uživa dok sjedi i često pješačim do voćnjaka i do

 Hodočasnička putovnica

okolnih mjesta Subotice, a pred sam put sam povećao razdaljine koje sam prelazio dnevno. Ove godine je put pokazao da sam se dobro pripremio«, kaže sugovornik.

Pitanje koje se samo nameće je kakav je osjećaj kada hodočasnik stigne na cilj u Santiago de Campostelu i nađe se ispred katedrale u kojoj se nalaze moći svetoga Jakova.

»Netko skače, netko plače, netko ljubi pločnik ispred crkve, a netko izgleda prilično ravnodušno. Ja sam imao jedan spontani osjećaj i kad sam stigao, kleknuo sam i preplavile su me emocije. Planiram otići još jednom na ovaj put sa željom da pješačim portugalsku rutu Camino de Santiago, koja kreće iz Lisabona, jer, kako mi je rekla jedna Poljakinja koju sam sreo na ovom putu a koja je ovaj put prešla već osamnaest puta, portugalska ruta je ruta za prave ljubitelje prirode«, rekao je na kraju razgovora Ivan Budinčević.

Gorana Koporan

 Santiago de Compostela

**Obitelj Kujundžić, dobitnici priznanja
KD Ivan Antunović**

Bog u središtu

Katoličko društvo *Ivan Antunović* svake godine na književnoj večeri uoči središnje proslave *Dužijance* dodijeli i priznanja za iznimne zasluge u njegovanju i očuvanju kulture, povijesti i duhovnosti Hrvata u Bačkoj te promicanje kršćanskih vrijednosti u društvu i sredini u kojoj žive. Ove godine jedno od tri priznanja pripalo je šestočlanoj obitelji **Jasne i Marinka Kujundžić** iz župe Uznesenja Blažene Djevice Marije s Bikova. Kako je rekao mons. **Stjepan Beretić** prilikom dodjele nagrade, obitelj živi na salašu na Čantavirskom putu i vrlo je aktivna u vjerskom i kulturnom životu, a takav duh nastoje prenijeti i na svoje kćeri.

Jasna kaže da im je drago što su dobili nagradu, ali ističe i da ima puno drugih obitelji koji su ju zaslužile, jer, kako navodi, ne rade oni ništa posebno ili drugačije od ostalih.

Svugdje aktivne

Bračni par Kujundžić ima četvero djece: **Mila** (13), **Iva** (11), **Marija** (6) i **Klara** (1). Najstarija Mila uskoro kreće u sedmi, a mlađa Iva u peti razred na hrvatskome jeziku u Osnovnoj školi *Ivan Milutinović* u Subotici. Marija će sada biti predškolac, a do sada je išla u vrtić *Marija Petković – Sunčica*. Najstarije dvije kćerke idu na privatne sate engleskoga i članice su Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* gdje igraju folklor. Kako kaže njihova mama Jasna, folklor jako vole i ne bi ga ni za što mijenjale. Osim navedenoga, Mila je često pjevala sa Subotičkim tamburaškim orkestrom, a nekoliko puta je već pjevala i na *Festivalu bunjevački pisama*. Iva uživa u slobodno vrijeme pomagati tati u vanjskim poslovima – hraniti stoku i sve ostalo vezano uz to. Za Mariju mama Jasna kaže da je kreativna duša te da bi stalno nešto crtala i pravila, a Klara je, kako navodi, najveća maza svih ukućana.

Iako rado sudjeluju i u Etno kampu Hrvatske čitaonice koji je održan ovoga tjedna, ove godine nisu išle, jer je Mila na folklornoj turneji u Hrvatskoj, Iva je na moru u Novom Vinodolskom, a Marija će ovo vrijeme iskoristiti kako bi bila sama u gostima kod tete u Maloj Bosni.

Sestre Kujundžić imaju posebnu ljubav prema nošnji i bunjevačkim običajima, a to su, kako mama Jasna kaže, naslijedile od oca, ali i njihovih baka.

»Osim običaja, trudimo se na njih prenijeti i bunjevački govor u čemu nam puno pomaže Marinkova mama s kojom živimo. Želimo sve to prenijeti na njih da kad se udaju i budu imale svoje obitelji znaju tko su i da to mogu prenijeti i na svoju djecu«, navodi Jasna.

»Prepustiti pametnijem«

Jasna (djev. **Dulić**) i Marinko u braku su 15 godina, a vjenčali su se 7. rujna u crkvi sv. Roka u Subotici, odakle je Jasna rodnom. Vjenčao ih je Marinkov školski prijatelj, mons. dr. **Marinko Stantić**, kojemu je to, kako Jasna kaže, bilo prvo vjenčanje otkako se zaredio.

Kad su se vjenčali, Jasna je imala 27, a Marinko 28 godina i kako nam kažu, tada nisu mogli ni zamisliti da će imati četvero djece – plan je bio troje. Međutim, Jasna sada ističe da je Bog očito za njih imao druge planove:

»Kad smo išli na bračni tečaj kod župnika mons. dr. **Andrije Anišića** između ostalog jedno od pitanja je bilo koliko planiramo imati djece. Rekli smo troje i time smo se vodili, ali Bog je očito za nas imao druge planove. Sada imamo četiri kćerke, a je li to kraj – vidjet ćemo.«

Da brak uspije, Jasna ističe da Bog mora biti u njegovu središtu.

»Bolje je kad se ne planira puno, nego se sve preda u Božje ruke. Tad sve ide lakše. Kad smo sklopili brak, rekli su nam da ga ne sklapamo jedno s drugim nego s Bogom. Bog mora biti u središtu svega toga jer kad se čovjek pravi pametan i pokušava sve svojim snagama, onda često ne izađe na dobro. Bolje je život prepustiti pametnijem...«, kaže Jasna.

Kod Kujundžićevih je svaki dan ispunjen u potpunosti.

»Kad nije raspust, svi rano ustajemo, onda vozim starije dvije kćerke u školu, vratim se kući, kuham, spremam, idem nazad u grad po njih, vozim ih iz škole, radimo domaću zadaću, vozim ih na probe folklor, sate engleskog i to je to«, kaže Jasna te dodaje da joj uvijek u svemu pomaže i suprug.

Za Marinka ima samo riječi hvale, jer je maksimalno posvećen obitelji i pažljiv je s djecom.

Marinko se bavi poljoprivredom i stočarstvom, a Jasna je uposlena kao službenica u firmi, ali je trenutačno na roditeljskom dopustu.

Jasna je, poput kćerke Marije, kreativna i uživa dok nešto stvara. Kao djevojka je učila od mame i tete raditi sa slamom, za što nije imala toliko vremena kad se udala, zbog djece. Sada svoju umjetničku crtu ispoljava preko *decoupage* tehnike u kojoj, kako kaže, posebno uživa, ali ne stigne raditi koliko bi htjela. Radi noću, kada djeca zaspu.

J. Dulić Bako

Blago Bašić na putu za Rim

Avantura od 3.000 kilometara

Somborac **Blago Bašić** (73), nakon što je svojim automatikom *tomos* starim skoro četiri desetljeća 12 puta išao na hodočašće u Međugorje, ovoga puta odlučio se za novu avanturu i motociklom se uputio u Rim. Put dug 3.000 kilometara trajat će tri tjedna.

»Ovogodišnje hodočašće u Međugorje bit će jedno drugačije putovanje, jer do Međugorja idem preko Rima. Odlučio sam da obidem svetišta u Rimu, a kako drugačije nego ovim malim motociklom? Naravno, u povratku ponovo ću obići Međugorje. Za ovako dug i zahtjevan put spremio sam se. Motor je pripremljen, spremni su oni osnovni rezervni dijelovi. Upozoravali su me da ne idem, prije svega zbog migranata kojih ima jako puno u Italiji, pa se noću kretati nije ni malo sigurno. Ja se ne bojim, uzdam se u dobre ljude i Boga«, kazao je Blago na samom polasku iz Sombora.

Nada se i da zbog starog motocikla neće biti problema na granici s Italijom. Put ga prvo vodi do Rijeke, a nakon toga slijede Pula, Poreč, Trst, Venecija, Padova, Ravena, Ankona, pa Rim. Popis crkava koje bi valjalo obići u Rimu pripremio mu je somborskik župnik **Josip Pekanović**.

Z. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svjedočiti vjeru životom

Vjernički život ispunjen je brojnim pitanjima i dvojabama. Čovjek pita Boga jer često ne osjeća sigurnost, ne zna je li na pravom putu. Te dvojbe i pitanja nisu ništa negativno, naprotiv, one nas više približavaju Bogu, jačaju našu želju da ga susretnemo i potiču nas da za njim tragamo u svakodnevnim situacijama. No, ne postavlja pitanja samo čovjek. I Bog pita čovjeka, želi provjeriti njegovu vjeru, želi iskušati njegovu životnu opredjeljenost. S tom namjerom i Isus pita svoje učenike što kažu, tko je on (usp. Mt 16,13-20).

»Što vi kažete, tko sam ja?«

Evangeoski odlomak dvadeset i prve nedjelje kroz godinu donosi dijalog Isusa i njegovih učenika, među kojima će se na kraju posebno istaknuti Petar. Sve započinje Isusovim pitanjem, a završava obećanjem, te u taj dijalog staje cjelokupan vjerski život, sve što spada u odnos učenika i Učitelja.

Isus najprije postavlja pitanje: »Što govore ljudi, tko je Sin Čovječji?« (Mt 16,13), jedno neutralno pitanje, koje od učenika ne traži zauzimanje stava, niti iznošenje vlastitog mišljenja, nego samo davanje informacije o tome što drugi misle i govore. Iako Isus želi saznati mišljenja drugih, to mu nije toliko važno. Mnogo mu je važnije što o njemu misle njegovi učenici. Zato ovim pitanjem kao da priprema teren za ono mnogo važnije koje će uslijediti: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« (Mt 16,15). Isus ne želi samo saznati tek običnu informaciju, ovo pitanje nije započinjanje tek nekog razgovora. Odgovor na njega nije samo iznošenje riječi, nego iznošenje svoje vjere, cijelog sebe. A upravo to je ono što Isus želi od svojih učenika, da otkriju svoju vjeru, da vidi što on za njih znači, je li ih nasljedovanje njegovog puta promijenilo.

U ime učenika odgovara Petar: »Ti si Krist-Pomazanik, Sin Boga živoga« (Mt 16,16). Čini se kao da Petar nije ni trenutak zastao kada je čuo pitanje, kao da je odgovor već imao pripravljen i samo čekao priliku da ispovjedi svoju vjeru. Zbog odgovora koji mu je, kako Isus kaže, objavio Otac, Petar je proglašen stijenom na kojoj će Krist sagraditi svoju Crkvu. Tako ovaj apostol postaje prvi među jednaki- ma, stijena na kojoj će stajati novi Božji narod.

Petar jest prvi koji je hrabro i bez oklijevanja ispovjedio vjeru u Isusa, ali on nije bio savršen da bi se zbog toga isticao među Dvanaesticom. Njegov vjerski put bio je prepun lutanja, pitanja, nerazumijevanja Isusa i njegovog poslanja, ali i svoje uloge. Isus ga je više puta prekorio jer je na stvari gledao isključivo ljudskim očima. Petar je dopuštao da ga lutanja i stranputice odgajaju, da ga Isusovi prijekori čine boljim vjernikom. Nije razumio, ali nije odustajao, nastavljao je slijediti Isusa iskreno vjerujući. Tako je Petar rastao na putu nasljedovanja i pripremao se za ulogu stijene koja će mu biti povjerena. Pamtimo ga kao učenika koji je zatajio Isusa, ali i učenika koji je prvi ispovjedio vjeru da je Isus Krist. Bio je i najhrabriji, a i kukavica, nekada je razumio, nekada nije. To je njegov put traženja i preispitivanja, put dvojbi i pitanja, ali prožet željom da na poziv koji mu je Isus uputio odgovori cijelim svojim životom.

Ugledati se na Petra

Vjerovati nije lako. Vjernici se često razlikuju od svijeta, pa ih svijet teško prihvaća. U tom sukobu sa svijetom naviru pitanja, zamagli se smisao. S druge strane, dođe vrijeme kada nam se Bog čini dalek, ne razumijemo kako on to djeluje u našem životu i djeluje li uopće. Naviru sumnje, pitanja se množe. Nismo zbog toga lošiji vjernici. Naprotiv, onaj tko se ništa ne pita, tko ne proživljava unutar sebe nikakve vjerske borbe ne živi vjeru istinski, nego automatski, običajno. Vjernik stalno pita i traži želeći biti što bolji u vjeri.

No, i nas Isus pita kao i svoje učenike, što mi kažemo, tko je on za nas, ima li mjesto u našem životu? Odgovor nisu riječi, nego sve ono što mi jesmo. Isus ne traži od nas savršenstvo, kao što nije to tražio ni od Petra. On razumije sve naše unutarnje borbe, padove i sumnje. Ali, želi da, poput Petra, iz tih borbi i sumnji izlazimo osnaženi, da iz toga učimo, te da ne postajemo na putu nasljedovanja njegovog nauka. Svi smo pozvani i svatko od nas ima određenu ulogu koju mu je Krist povjerio, a da bismo izvršili zadano nam poslanje trebamo slijediti Krista uvijek, pa i onda kada ništa ne razumijemo. Trebamo uvijek vjerovati, isповijedati i životom svjedočiti da je on za nas Krist, Sin Boga Živoga.

Mini intervju:

Stevan Mihaljev, trener ŽRK-a Sonta

Korak za povijest

Zahvaljujući odličnim igrama i plasmanu na treće mjesto TRLS skupina Banat, te reorganizaciji natjecanja, ŽRK Sonta je, prvi put u povijesti sela, postala drugoligaš. Trener Sončanki **Stevan Mihaljev** nada se da među drugoligašicama neće plesati samo jedno ljeto.

Nenadano, klub vam je u ljetnoj pauzi postao drugoligaš. Na koji način?

Malo srećom, malo voljom administracije, u vrijeme kad se veliki broj klubova gasi, najviše zbog teškog materijalnog stanja i zbog osipanja igračica, ŽRK Sonta se plasirala u DRLS, skupina Srijem – Bačka. Ovo nismo planirali, zbog premladog igračkog kadra nam je možda i prerano, no, kako dvije ekipe plasirane iznad nas nemaju tehničke uvjete za drugoligaško natjecanje, odlukom administracije u ovu skupinu je svrstan ŽRK Sonta. Ovo je povijesno postignuće za Sontu.

Koliko će ovaj rang natjecanja biti zahtjevniji za klub?

Viši rang natjecanja nameće nam i nove zadaće za klub, pa se rad upravnih struktura mora ozbiljno pojačati. Praktički, sada upravu imamo samo na papiru, rad u stvarnosti je na najnižoj razini u posljednjih nekoliko godina. Puno je priče, premalo akcije i konkretnoga rada. Više se apsolutno ne smije događati da na gostovanja udaljena i do 200 kilometara trener putuje sam s ekipom u kojoj su u većini malodobnice, pa umjesto da vrijeme provede u pripremi igračica za utakmicu, mora odrađivati administraciju. Stoga ću inzistirati na sazivanju izvanredne izborne skupštine i formiranju novih upravnih struktura kluba. Nadam se da će novi i u stvarnosti raditi ono za što će i biti izabrani.

Kakvi izazovi očekuju igrački pogon i Vas kao trenera?

Za početak, kadrovski ćemo pojačati struku, a mene u listopadu očekuje polaganje za trenersku B licencu. Prvoj ekipi smo već priključili nekoliko igračica iz naše rukometne škole, a na početku priprema prezadovoljan sam njihovom spremnošću za ozbiljan rad. Moramo razmisliti i o nekoliko igračica sa strane, jer neke najbitnije pozicije u ekipi, poput vratarske, jednostavno moraju popuniti iskusnije igračice. Sve u svemu, u dolazećoj sezoni primarni cilj bit će nam opća konsolidacija kluba i opstanak u drugoligaškoj konkurenciji.

Ima li u sportskim klubovima mjesta politici?

Mislim da je prisustvo politike, i to opcije na vlasti, u sportu neophodno. Ukoliko nemaš utabanu stazu do centara u kojima se odlučuje sve najbitnije, zatvorena su ti vrata podrške na svim razinama, a nisu ti dostupni ni sponzori. A nažalost, bez sponzora nam nema ni opstanka.

Ivan Andrašić

Kužiš?!

Mirjana Milodanović, učenica Gimnazije Svetozar Marković

U brojnoj obitelji je zanimljivo

Mirjana Milodanović ima 16 godina i učenica je Gimnazije Svetozar Marković. Živi u Đurđinu u sedmočlanjoj obitelji i voli igrati folklor i oblačiti se u bunjevačku nošnju.

Mirjana ima tri sestre i jednog brata – **Jasmina** (24), **Ivana** (22), **Damir** (20) i **Marija** (11). Kaže da je odrastati u brojnoj obitelji prije svega zanimljivo, jer se uvijek nešto događa. Često su svi na okupu, a kada nisu, Mirjana kaže da joj je čudno. Naravno, to joj je neobično, kako kaže, kada ostane sama kod kuće jer je navikla da je uvijek puna kuća.

Osnovnoškolsku naobrazbu je stekla u Đurđinu, u školi *Vladimir Nazor*. Prva četiri razreda je išla na hrvatskome jeziku, a od petog do osmog na srpskom jeziku jer nije bilo dovoljno učenika za razred. Sudjelovala je na natjecanju recitatora u nižim razredima i na natjecanju Crvenog križa u osmom razredu gdje je osvojila prvo mjesto.

Nakon OŠ upisala je Gimnaziju Svetozar Marković, opći smjer na hrvatskome jeziku jer kaže da je to oduvijek željela, a i još uvijek ne zna u kom smjeru bi nastavila školovanje pa joj je ovo bio siguran izbor. U rujnu će krenuti u drugi razred, a za sadašnje iskustvo s ovom školom ima samo riječi hvale. Kaže da nije istina da su profesori tako strogi kako se priča te da su prema njoj uvijek bili korektni i fer se ponašali. Najdraži predmeti su joj kemija i biologija, a natjecanje na koje je išla u prvom razredu gimnazije bilo je natjecanje recitatora.

Mirjana osim u školu putuje iz Đurđina i tri puta tjedno na probe folkloru u Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*. Kaže da joj ponekad bude naporno, ali da kad ode na probu i vidi prijatelje, odmah zaboravi na sve. Mirjana igra folklor od sedme godine u Hrvatskom kulturno prosvjetnom društvu *Đurđin*, a od prošle godine igra u *Kolu*. Osim folkloru, veoma se voli oblačiti u nošnju, a iako joj je i šling lijep, najdraža joj je svila.

J. D. B.

Igra prijestolja **Georgea R. R. Martina**

GAME OF THRONES

SREDNJOVJEKOVNA FANTAZIJA pretvorena u modernu svakodnevicu

foto: gameofthrones.wikia.com

Borbe za prijestolje su određivale sudbine, pisale povijest, stvarale čovječanstvo i to će uvijek biti tako. Postoje ljudi koji bi htjeli vladati i za taj cilj ne biraju sredstva, ne pitaju moral i etiku i nemaju savjest. Veličina prijestolja opravdava sve, a upravo prestiž Željeznog prijestolja opravdava motive, bizarnosti i intrige kojima serija *Igra prijestolja* stječe ogromnu popularnost, a čija sedma sezona prikazuje nju upravo doživljava svjetsku premijeru.

Igra prijestolja (Game of Thrones) je američka serija utemeljena na romanima **Georgea R. R. Martina** iz serijala *Pjesma leda i vatre*. Seriju su kreirali **David Beniof** i **D. B. Weiss**, a snimana je u studiju *Belfast* i na lokacijama u Sjevernoj Irskoj, na Malti, Maroku, Islandu, Škotskoj i u Hrvatskoj. Od 2011. godine, kada je prikazana prva epizoda, do danas prikazano je 66 epizoda u sedam sezona, a fanovi će se morati strpjeti u iščekivanju posljednje, osme sezone ove veoma popularne epske fantastike.

U susret bijelim hodačima

Radnja serije kreirana je u izmišljenom svijetu *Esos* i *Westerosa* i prikazuje borbu devet plemićkih obitelji za Željezni prijestol i vladavinu nad sedam kraljevstava mističnog kontinenta *Westerosa*. Borbu prati dolazak zime i pojava mističnih bića sa sjevera. Serija se zasniva na brutalnoj realnosti srednjeg vijeka, s velikim utjecajem Stogodišnjeg rata, Križarskih ratova i Rata ruža. Sve to prate fantastični elementi dobroćudnih divova koji gube živote, tuđini i bijeli hodači, zmajevi, jozovuk, patuljci, kraljevi, hladnokrvne ubojice, djeca ratnici, vrane, vitezovi, odmetnici, majka zmajeva, lažovi, gospodari, poštteni ljudi, žena, skitnice i drugih kreacija.

Seriju obilježava i veliki broj karaktera, pa samim tim i velika glumačka ekipa. **Sean Bean**, **Michelle Ferli**, **Richard Madden**, **Maisie Williams** i **Kit Harington** samo su neka od imena glumaca okupljenih oko imena *Stark*, jedne od centralnih obitelji. Velike igre za prijestolje ne bi bilo ni bez kuće *Lannistera* i glumaca **Lena Headya**, **Nikolaja Coataru-Wal-**

daua, **Jacka Gleesona**, **Petera Dinklagea** i **Charlesa Den-
sa**. Majku zmajeva igra **Emilia Clarke**, udana za predvodnika nomadskog naroda *Dokraki* kojeg igra **Jason Momoa**. Popis glumačkih imena je dug, a dug je popis i utrošenih milijuna ali je i to jedan od razloga zašto je ova serija osvojila brojne nagrade i postigla rekordnu gledanost.

Neizvjesnost nastavljanja

Igra prijestolja je prva knjiga serijala *Pjesma leda i vatre* pisca Georgea R. R. Martina. Riječ je o nedovršenom serijalu romana epske fantastike koji se sastoji od pet napisanih naslova: *Igra prijestolja*, *Sudar kraljeva*, *Oluja mačeva*, *Gozba za vrane*, *Ples sa zmajevima* i dvije nenapisane knjige *Vjetrovi zime* i *San o proljeću*. Kao dodatak čitavom serijalu George R. R. Martin je napisao i tri novele koje prate poglavlja objavljenih naslova, a upravo je ekranizacija ovih novela u planu kako bi zadržala strpljenje fanova do posljednje, osme sezone jer će one proisteci iz još nezavršenih naslova. Činjenica da autor ima 69 godina malo plaši fanove ali je upravo iz tih razloga George Martin podijelio važne momente raspleta ovog epskog spektakla i izbjegao mogućnost da izgubi konce samog završetka. Serija *Igra prijestolja* je uglavnom vjerodostojna knjigama ali scenaristi nisu skroz odoljeli i umiješali su i svoje prste u sudbinu nekih likova. Koliko ima odstupanja, najbolje prosudite sami, a svima koji još nisu doživjeli susret s *Igrom prijestolja* svakako preporučujemo prvo pročitati knjige, a zatim odgledati ekranizaciju jer ma koliko dobra ona bila, uvijek je suženija slika od one koju naša mašta može kreirati čitanjem.

Bilo da vas interesira borba oko prijestolja, ili ste samo ljubitelj epske fantastike, ili način na koji George R. R. Martin srednjovjekovnu fantaziju pretvara u modernu svakodnevicu zaraćenih kraljevstava, političkih spletki, socijalnih i ekonomskih podjela i krhke ekonomije, prepustite se *Igri prijestolja*, a hoće li to biti uz hartiju ili ekran, izaberite sami.

Gorana Koporan

Gledalište prepozna autentičnu estetsku tvorbu

Poput Hrvatske drame subotičkog kazališta i Mađarska drama je bila suočena s repertoarskim iskušenjima i manjkavostima

Ivan Raos

Zoltán Dévavári

Petar Šarčević

Budući plodni redatelj, dugogodišnja vodeća i nadasve uspješna stvaralačka osobnost zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta **Petar Šarčević** – ravnatelj u razdoblju od 1970. do 1978., a potom drugi puta od 1986. do 1989., koji je s ansamblima Drame i Opere HNK postavio 56 dramskih i opernih djela, dočim oko 70 predstava režira na svim iole relevantnim pozornicama Jugoslavije (Subotica, Osijek, Varaždin, Beograd, Titograd, Tuzla, Mostar, Sarajevo, Rijeka, Banja Luka, Virovitica, Zadar) – s razlogom se žesti što na scenu subotičkog kazališta ne dopijeva dovoljno takvih djela koja bi jamačno privukla pozornost publike, koja redovito prepoznaje autentičnu estetsku tvorbu.

Repertoarska iskušenja

Šarčević također iznosi neskrivenu nadu kako će se unatoč svih promašaja načiniti i onaj dugo iščekivani iskorak, početkom ožujka, izvođenjem dviju jednočinki **Ivana Raosa** kada započinje s radom Eksperimentalna scena u maloj dvorani subotičkog Narodnog kazališta. Njena je zadaća nadasve upoznavanje publike sa stremljenjima i iskoracima suvremenog teatra, a Šarčević na-

javljuje i dvije premijere. Riječ je o dvama jednočinkama Ivana Raosa u režiji **Mihálya Virága** – *Uznemire se mornari* (uloge: **Nada Turlakov, Rade Stojanov, Brano Krstić i Marin Cvijović**) i *Dvije tisuće prvi* (uloge: **Ljuba Todorović, Miša Paraskijević, Frano Krstić** i Nada Turlakov), scenograf je **Mihajlo Dejanović** (*Rukovet*, 2-3., 1957., 193.)

U istom svesku subotičkog književnog časopisa *Rukovet* na čijim se stranicama kroničarski ustrajno prate zbivanja u ovdašnjem HNK, gostujući redatelj, prof. dr. **Vojmil Rabadan** najavljuje kako će tijekom druge polovice ožujka, također u maloj sali kazališta, premijerno biti izvedeno djelo *Mladost pred sudom* **Hansa Tihmajera**, koje režira **Mirko Huska**, kada će se subotičkoj publici predstaviti tzv. Omladinsko pozorište, koje će djelovati u okrilju Narodnog kazališta (Isto, 194.).

Poput Hrvatske drame subotičkog kazališta i Mađarska drama je suočena sa sličnim repertoarskim iskušenjima i manjkavostima. O tome se na stranicama časopisa *Rukovet* očitovao **Zoltán Dévavári**, navodeći kako je vjerojatno financijski efekt potaknuo sastavljače repertoara da posegnu za komedijom **Macko Jeana de Letraza**, koja je bila vrlo popularna između dva rata, te skinu s

nje prašinu zaborava i postave je na scenu Mađarske drame ... iako je sazdana od prilično primitivnih elementa i kazališnih efekata ... To je komedija čiji se najduhovitiji dijelovi ne izdižu iznad nespornog izukrštanja na umjetni način, a prilično mršav i ne naročito duhovit sadržaj sazdan je zapravo na jednoj jedinoj komičnoj ideji ... čiji je cilj zabava bez većih literarnih pretenzija. Pa kako onda postavljati umjetničke zahtjeve, pita se Zoltán Dévavári, kada ih se već autor teksta apriori odrekao (*Rukovet*, 4-5., 1958., 243.).

Potreba da se blagovremeno prepozna istinski ukus publike i sukladno tomu izaberu odgovarajuća repertoarska djela, produžiti će se i u naredne dvije godine, o čemu svjedoči tekst Petra Šarčevića objavljen 1958. godine u *Rukoveti*: »U seriji manje ili više vješto pisanih bezvrijednih komedija, koje su prodefilirale subotičkom scenom *Moje bebe* se ni po čemu ne izdvajaju, niti zaslužuju više – osim da se povodom njih, po tko zna koji put, ponovi pitanje – dokle će se ionako zabrinjavajuće izopačenom ukusu publike prinostiti žrtve i još više ga izopačavati. Međutim, rukovodioci repertoarske politike imaju svakako svoje vrlo uvjerljive razloge, a neprestano pune kuće ih potpuno opravdavaju. Uostalom, pametnije je prekinuti meditacije na temu: ukus publike i repertoar. Vrijeme je odavno dokazalo njihovu bespredmetnost« (*Rukovet* 4-5, 1958., 250.), zaključuje Šarčević.

Očekivanja gledatelja

Sve i kada se na sceni nađe djelo, poput komada *Usamljeni Josipa Kulundžića*, pisca koji je raspolagao zavidnim književnim i kazališnim obrazovanjem i iskustvom, dobro prepoznajući kazališne prilike i očekivanja publike, ono, po mišljenju Petra Šarčevića, ipak ne mora ispuniti očekivanja suvremenog gledatelja. Što više, ova je predstava prema njegovoj prosudbi bila potpuni repertoarski i izvođački promašaj, pa se on ni ne trudi prikriti svoju ogorčenost. »Možda bi jedna riječ bila dovoljna da sumira doživljaj: Strašno! U povijesti subotičkog teatra ansambl ove kuće nikada ovako loše

nije igrao jedno notorno bezvrijedno djelo. Vjerojatno se ovakve stvari mogu i drugdje dogoditi – i događaju se vjerojatno. Zato užasnuti pređimo što je moguće brže, kraće, tiše i bezbolnije preko ovog podviga kojeg sigurno žele zaboraviti i autor i redatelj **Ante Šoljak** i glumci: **Radomir Popović, Eržika Kovačević, Mirko Huska, Klara Peić, Geza Kopunović i Tonka Vljaković**. A sigurno i oni koji su *Usamljene* stavili na repertoar. Jer njihovo postavljanje zaista prelazi sve granice i prastari problem repertoarske politike izoštava do sada neviđenih razmjera. Koliko je vrijednih i zanimljivih djela koja vapiju za izvođenjem moglo zamijeniti ovu tešku besmislicu.

Inače kakvog uopće ima smisla govoriti o samoj predstavi. Konfuzna, zapetljana, nategnuta, tupava komedijica odigrana je ispod nivoa osrednje amaterske predstave. Bez pretjerivanja rečeno! Režija ne samo da nije učinila ništa da djelo spašava nego ga je čak dotukla zaprepasavajuće diletantskim postupkom koji je pokazao totalno odsustvo režijskog nerva. Ansambl je očigledno s mnogo apatije igrao slabo svladane uloge ... Scenograf **Páll Petrik** bio je jedina svijetla točka u ovom mračnom poslu« (*Rukovet*, 1, 1958., 58.).

Godinu dana kasnije kazališni kroničar Zoltán Dér alias Zoltán Dévavári također na stranicama *Rukoveti* pokušava procijeniti što donosi nova sezona gledateljima Mađarske drame subotičkog kazališta. Hoće li repertoar ispuniti makar neka očekivanja publike, ili će ona, opet razočarana napuštati salu, kao što je bilo nakon većine premijera u prethodnoj sezoni: »Bilo bi prerano ... donositi dalekosežne zaključke, što se tiče sadržajnosti nastupajuće sezone, ali ipak prije svega, umjesto uvoda možemo konstatirati da je upravi napokon pošlo za rukom pronaći kazališne komade, kojima se po svojim literarnim kvalitetama ne mogu uputiti ozbiljnije zamjerke ... zato je sada sva pažnja usredotočena na drame *Lisica i grožđe* i *Kralj Betajnov*, čije se premijere očekuju tijekom siječnja« (Usp. Zoltán Dér, *Četiri premijere mađarske drame, Rukovet*, 1-2, 1959., 80.).

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Investitor: TELEKOM SRBIJA AD BEOGRAD, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4 podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije SU-RADANOVAC UMTS – SUU100, zaveden pod brojem IV-08/I-501-255/2017, a koji se planira na katastarskoj parceli 771 KO Palić, Ulica Dubrovačka br. 1, Palić (46.105771^o, 19.735980^o).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA PROJEKTA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 15. kolovoza 2017. godine nositelju projekta TRIO-PLAST DOO, Šantićeva br. 80, Subotica, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja zatečenog stanja, za projekt: »Proizvodni objekt za proizvodnju plastičnih vreća«, na katastarskoj parceli broj 831/11 KO Novi grad, Šantićeve ulice br. 80 (46.108220^o, 19.686368^o), Subotica.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-119-2017.pdf

Studija se može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Studije/501-119-2017.pdf

Danas posljednji dan X. Etno kampa Hrvatske čitaonice

Hrcko posjetio Etno kamp

Danas je posljednji, peti dan Etno kampa Hrvatske čitaonice. To već svi znaju. Društvene mreže su već danima pune fotografija, pozitivnih komentara sudionika etno kampa kao i njihovih najbližih, roditelja, baka, djedova, majki, prijatelja... Od ponedjeljka, 21. kolovoza, u dvorištu DSHV-a boravi 85 djece i oko pedeset volontera. Svaki dan je ispunjen brojnim aktivnostima od kreativno-manualnih radionica, zatim kuharske, tamburaške radionice, folklora, modernog plesa, tradicijskog i pjevanja duhovnih pjesama, dramske radionice, recitatorsko-voditeljske radionice do kreativnih i zabavnih igara. Bio je jedan dan organiziran i izlet na salaš **Marine i Ivana Piukovi-**

ća na Čikeriji, a održana je i duhovna radionice te sveta misa koju je služio vlč. **Dragan Muharem**, sada već dugogodišnji propovjednik etno kampa.

No, poseban doživljaj je svakako bio dolazak *Hrcka* osobno u etno kamp u utorak, 22. kolovoza, što je izazvalo pravu pozitivnu histeriju među sudionicama kampa. Mnogi su ga htjeli dotaknuti, ponešto pitati i družiti se s njim, što je on s radošću dopuštao. Stigao je u pratnji urednice *Hrcka* **Ivane Petrekanić Sič** i to ne praznih ruku već s darovima. Donio je čak deset torti koje su prisutni u kampu u slast pojeli. Stoga mu je, kako to već priliči, **Kristijan Pelhe** u ime svih sudionika darovao narukvicu prijateljstva koju su izradili u kampu. *Hrcko* je bio oduševljen onim što je vidio u kampu, uratcima koji su nastali u njemu, ali i znanjem koje su stekli. Zato su

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED - MED SA MATIČNIM MLEČOM
MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM - PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

radosni skupa otplesali ples koji su učili u kampu. Bilo je baš moćno!

Ovaj poseban trenutak željeli su i trajno zapamtiti, te su se svi fotografirali. Kao što znate bilo ih je puno, pa su jedva i stali na sliku. Mnogi su veoma sitni na njoj, ali ne brinite, evo još nekoliko fotografija da vidite kako im je bilo i što su sve radili. Detaljniju reportažu potražite u sljedećem broju.

Djeca X. Etno kampa Hrvatske čitaonice pozivaju vas da danas u 18 sati dođete u dom DSHV-a (Beogradska cesta 31) kako bi uživo vidjeli što su sve naučila i napravila u kampu. Bit će priređena prodajna izložba radova nastalih u kampu kao i priredba na kojoj će se predstaviti kao pjevači, plesači, glumci, recitatori, manekeni i još ponešto. Dođite na druženje i zajedničko slavlje.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Prodajem razna bunjevačka ruha (sefiri, satini, sukna, tirolji), marama (svilene, delinske, rojtoš), pregače, ponjave, čaršave i sl. Tel: 024 528 682	Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
Darujem psa niskog rasta, kratke dlake u tri boje. Tel: 024 532 570	Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310
Prodajem plug Leopard i sejačicu OLT GAMA 18. Tel: 064 225 4757	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaoone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaoona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem stroj šivaće marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.	

POGLED S TRIBINA Buđenje

Lijepo je sanjati, osobito kad se snivaju najljepši snovi, ali buđenje zna biti ponekad surovo.

Nakon povijesnog uspjeha sva četiri hrvatska nogometna kluba i izbornog plasmana u posljednju rundu europskih kvalifikacija, prošlog tjedna stigao je zastrašujući odgovor realnosti. Četiri susreta (dva doma, dva na strani) – tri poraza i remi.

Rijeka je u užarenom Pireju kod Olympiacosa minimalno izgubila (1:2) i također minimalna pobjeda vodi je u skupine Lige prvaka. No, za razliku od ostalih hrvatskih predstavnika jedina ima utjehu u potencijalnom rezultatskom neuspjehu. Osiguran plasman u skupine Lige Europe.

Favorizirani Dinamo na Maksimiru je uspio izboriti samo mršavih 1:1 protiv Skenderbeua, i to pogotkom u posljednjim trenucima susreta, ali unatoč lošem domaćem izdanju i dalje ostaje favoritom za prolaz.

Hajduk je imao svoje šanse protiv Evertona, osobito u drugom dijelu, ali moćna momčad iz Liverpoola u

Split je ponijela golemih 2:0. Hoće li prepuni Poljud dati snage bilima da nadoknade propušteno na otoku, znat ćemo kada ovaj pogled bude u tisku.

Na koncu Osječani, najugodnije iznenađenje europskog kvalifikacijskog ljeta, nisu imali snage u svom Gradskom vrtu svladati Austriju i s boljim rezultatom otići na uzvrat u Beč. Poraz od 1:2 ne daje im velike šanse za prolazak kroz cilj i osiguravanje mjesta u skupinama Lige Europe.

Kada u petak budete čitali ove redove, sve će biti jasno. Znat će se tko je svoj san pretvorio u stvarnost i nastavlja sanjati još veće euro snove.

U slučaju Rijeke to su bili snovi vrijedni 15 milijuna eura koliko je težak plasman u jednu od skupina najjačeg i najprestižnijeg klupskog natjecanja u Europi (i svijetu). Ali i Dinamu, Hajduku i Osijeku bi nastavak europskog života donio solidne financijske injekcije za nastavak sezone.

Prošlotjedno buđenje je bilo surovo, no ovotjedni snovi bi se ipak mogli okončati sretnim i ljepšim povratkom u stvarnost.

Je li ga bilo, znat ćemo svi zajedno...

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 29.8.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Navijači Osijeka kao primjer nogomentnog bontona

Pobjeda civiliziranog ponašanja

Ponašanje navijača Osijeka podsjetilo je na nezaboravne dane kada je na nogometne utakmice diljem bivše zemlje išlo bar pola obitelji: puni nade u povoljan ishod voljenog kluba i bez straha da će netko završiti u bolnici

Vrapci oko Gradskog vrta znaju da je *Osijek* izgubio prošlog četvrtka (17. kolovoza) od *Austrije* 1:2, kao i to da je **Borna Barišić** tragičar utakmice, jer je pri vodstvu domaćih pogodio vratnicu iz jedanaesterca. Ali, vrapci u okolini stadiona *Osijeka* ne znaju ono što su već i ljudi na ovim prostorima odavno zaboravili: da se i nakon poraza može izaći kao pobjednik, pri čemu se uz posljednju imenicu obično rabi pridjev »moralni«.

U slučaju prošlotjedne utakmice navodnici nisu potrebni, jer su istinsku moralnu pobjedu odnijeli navijači *Osijeka*, ponajprije njihova *Kohorta* koja je svojim ponašanjem pokazala kako ljubav prema vlastitom klubu ne uključuje nužno i mržnju prema protivničkom. I dok gotovo da nema kluba s ovih prostora čiji navijači u sličnim prilikama neće posegnuti za »pjesmom« iz bogatog repertoara nacionalne (pa i rasne) mržnje ili veličanja ratnih zločinaca, dotle je *Kohorta* prošloga četvrtka pokazala da se bez toga može i da se bez toga čovjek osjeća neusporedivo ljepše. »Ići ćemo daleko, svladat ćemo prepreke, zbog *Osijeka* i *Kohorte*«; »Moj *Osijek* pun je sunca, uz *Dravu* miran i tih, za sve nas ostat će uvijek najljepša pjesma i stih«... neki su od stihova uz koje se igrala utakmica i kada domaćinima rezultat nije išao na ruku.

Ne čini, naravno, samo *Kohorta* navijače *Osijeka*. Ona je samo onaj začim koji je ovoj utakmici – a riječ je o posljednjem pretkolu kvalifikacija za Ligu Europe – dao prelijep okus. Ponašanje ostatka stadiona, a riječ je o većini gledatelja, podsjetilo je na nezaboravne dane kada je na nogometne utakmice diljem bivše zemlje išlo bar pola obitelji: puni nade u povoljan ishod voljenog kluba

i bez straha da će netko završiti u bolnici, a jedini »incidenti« bili su pojedinačni povici dežurnih zabavljača (nerijetko naoružanih balonom vina) na račun sučevog vida, a ponekad i bliže mu i daljnje rodbine.

U tom smislu niti navijači *Austrije* nisu imali razloga za bojazan: ograđeni na sjevernoj tribini, njih oko 300, sve vrijeme bodrili su svoj klub, dva puta i nadjačavši oko 15.000 pristaša domaćeg tima. Čak i s ove kratke vremenske distance, ako ne smiješno a ono svakako simpatično djeluje slika prekrivanja tablica s austrijskim oznakama ispred stadiona, jer se pokazalo da niti gostujući navijači niti njihovi automobili nisu bili u centru pažnje Osječana. Dapače: bilo je lijepo čuti komentar jednog domaćeg navijača koji se nakon utakmice nadao da će gosti iz Beča o *Osijeku* i *Osječanima* ponijeti pozitivne dojmove.

Sumirajući sve viđeno na tribinama i oko njih, drugačiju sliku o *Osijeku* i nisu mogli steći. Sliku, koja je i na ulicama i na stadionu sve vrijeme odisala duhom lokalpatriotizma, koji u sebi nosi i uvažavanje drugoga.

Z. R.

Viole: Lijepi dojmovi iz Osijeka

Foto: Sportske novosti - Jutarnji list

Subotičani nastupili na Svjetskom prvenstvu u vodenim sportovima

Sjajno iskustvo iz Budimpešte

István Priboj, Mirna Vidaković i Igor Gašpar

U Mađarskoj je, na bazenima u Budimpešti i na jezeru Balaton, nedavno održano Svjetsko prvenstvo u vodenim sportovima. Uz aktivne sportaše, među kojima je bio i plivač *Spartaka* **Andrej Barna** u sastavu reprezentacije Srbije, Subotica je imala svoje predstavnike i među veteranima, odnosno u masters plivanju. Troje subotičkih plivača nastupilo je na, tih dana, nemirnoj vodi poznatog jezera našeg sjevernog susjeda, a kako prenose **István Priboj, Igor Gašpar i Mirna Vidaković**, iskustvo je bilo sjajno.

Dok su Mirna Vidaković i Igor Gašpar nastupili u kategoriji preko 40 godina, István Priboj se borio s konkurentima od preko 75 godina, a upravo on, kao najiskusniji, prenosi svoje dojmove.

»Iskreno, svi smo se pribojavali nastupa, jer nemamo prilike plivati u takvoj konkurenciji kao što je bila na Balatonu. Naime, mi svi nastupamo po plivačkim maratonima u našem bližem okruženju, konkurencija je slabija; već znamo tko što može ostvariti, a u ovom slučaju smo protiv sebe imali plivače iz svih krajeva svijeta, čak iz Engleske, Italije, Brazila, Australije... Upravo sam se ja nadao da ću uspjeti da ne budem baš posljednji, da bar nekoga pobijedim, a i ostali su imali takve strahove«, ističe Priboj.

Ono što je također pravilo mali problem subotičkim plivačima bili su uvjeti.

»Mi plivamo na natjecanjima po rijekama, po kanalima i manjim jezerima, a treniramo na bazenu. Na Balatonu su nas dočekali sasvim drugačiji uvjeti, prilično veliki valovi na koje nismo navikli, ali smo uspjeli sve svladati«, kaže Priboj.

Na koncu, rezultati i nisu bili tako loši: István Priboj je bio trinaesti u svojoj starosnoj kategoriji, Igor Gašpar pedeseti, a Mirna Vidaković pedeset i sedma.

»Treba dodati da sam ja plivao protiv 27 natjecatelja u svojoj kategoriji, dok su oni plivali među 90-ak natjecatelja. Normalno, što je kategorija starija, to je manji broj plivača. Rezultati su u našem slučaju korektni, svi smo se plasirali otprilike na sredinu, što je dobro«, kaže sugovornik.

Iako su na natjecanje išli o vlastitom trošku, plivači veterani ne žale zbog sjajnog iskustva u Mađarskoj, a sada se okreću nastavku natjecanja u Srbiji.

»Plivanje je i dalje popularan sport među veteranima, a to se odnosi i na Suboticu. Evo, prošlog vikenda je održan tradicionalni Kanjiški maraton, a na njemu je sudjelovalo 27 natjecatelja iz Subotice. Nastupamo na petnaestak maratona godišnje, a to se sve odnosi na otvorene vode. Kada dođe zimska sezona, onda se okrećemo bazenima, gdje se također održavaju natjecanja. Sada nam slijedi još jedan bitan maraton na Bezdanu, a to će ustvari biti i završno natjecanje za ljetnu sezonu u plivanju na otvorenim vodama«, zaključuje Priboj.

D. Vuković

Bez treninga na Paliću

Iako se čini da bi Palić bio idealan za treniranje plivača za maratonske discipline, još se čekaju malo bolji uvjeti.

»Na žalost, voda na Paliću je baš loša, dosta je još prljava, nadam se da će uskoro biti bolje. Treba znati da se na našem jezeru dugo održavao poznati *Palički plivački maraton*«, ističe Priboj.

Vojnik

Fotografija je snimljena u Pešti (Budimpešta) 1918. godine. Na njoj je vojnik **Ivan Pejak**, rođen u Sonti, 1893. Bio je poznat kao **Iva Čulin** i eto primjera kako su u Sonti nestajali nadimci i nastajali novi. Naime, Iva je bio podrijetlom iz Monoštora iz obitelji **Radišini**. Pošto se priženio u Čulinu kuću u Sonti, Radišini su se zauvijek zaboravili.

U vrijeme nastanka fotografije još uvijek je trajao Prvi svjetski rat i ovaj vojnik se nije nadao najboljoj budućnosti. Pošto se ratna situacija po saveznike mijenjala na bolje, obećavajuće vijesti s fronte su dolazile i u Sontu. Vojnikova mati, koja je znala mađarski jer je pohađala mađarsku školu i supruga **Ana**, rođena **Krstin, Tacina** (6. ožujka 1895., umrla 1977.) su krenule na put u Peštu kod sina, supruga i oca. Vojnik je postao ocem 1916. godine jer mu se rodio **Pavle**, sin prvijenac koga još nije vidio. Put nije bio ni malo jednostavan. Putovali su i vlakom i usputnom zapregom, pa i pješice nekoliko dana, ali dobrotom pojedinaca stigli su na cilj.

Ishod rata je za ovoga vojnika bio sretan. Ubrzo se vratio u Sontu svojoj obitelji i nastavio seoski život. Obitelj ga je zapamtila kao vrijednoga čovjeka. Imao je deset jutara zemlje, dva konja i zaprežna kola. Kirijao je sa zapregom i danju i noću, i ljeti i zimi. Zimi je obavezno bio u šumi na sječi drva i trske. Tamo su radnici podizali čere, nastambe za osobnu upotrebu, kao i za konje. U čere se ložila vatra, a spavalo se na pijesku, pa dok ljudi spavaju strana tijela koja je okrenuta vatri se grije, a ona druga se smrzava. Ljeti se glava nije mogla dignuti sa zemlje od poljskih poslova. Supruga i on su imali sedmero djece, tri sina i četiri kćeri. Iva i Ana su imali taman onoliko koliko je bilo potrebno za prehraniti devetoro čeljadi.

Bio je veseljak koga su po nekada kasno s večeri doma pratili tamburaši. To nije bilo po volji njegovoj supruzi koja je bila odgojena u vjeri, ne mareći puno za materijalna dobra ali se brinula za duhovni i moralni život. »Pa, šta misliš da kro' selo pukne, eno Čulu pratu tamburaši!«

Iva je bio darežljive ruke. Ako je obitelj zaželjela pojesti nešto što nije bilo u dvorištu, kao na primjer friške teletine, slao bi jednu od kćeri u mesnicu. Dijete je već znalo za slabosti svoga oca prema djeci i neke želje su se baš tada ispunjavale. Dovoljno je bilo reći: »Dado, tu možda nema dosta novaca«.

Istoga časa je spala banka ili dinar više iako je otac znao za dječje smicalice. Za djecu se uvijek brinuo i morala su imati i čizme i cokule čim su izrasli iz njih. Oko novca se sa suprugom nije nikada raspravljao. Ako je netko »proturio« da je potrošila, on bi samo rekao: »Nek ona potroši, ja ću ope zaradit«.

O ratu vojnik s fotografije nije pričao. Ima osoba koje lošu prošlost brzo odagnaju iz misli i ponovno se hrabro hvataju u koštac sa životom. Iva je baš takav bio.

Vojnik s fotografije je umro mlad, 1937. godine, od upale pluća, kako kažu njegovi potomci.

»Ta, baš je u čere nakupijo ležeći na pisku«, za života je govorila njegova udovica.

»Eee, tupo, tupice, s tobom tupo, tupavo, a brez tebe još tu plje«, dodala bi u tuzi za svojim suprugom.

Vojnik s fotografije je ostavio potomke kroz svoje petero djece. Sin **Antun** je umro u dobi od dvadeset četiri godine i kćer **Manda** s trideset jednom. Oboje su umrli od tuberkuloze, kako narod kaže, od sušice. Ostalo petero djece je ostavilo potomke.

Ruža Silađev

U NEKOLIKO SLIKA

Zelengora

Iz Ivković šora

Mozgat, al ne svatit

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. E, ovi dana me napalo sto nevolja baš. Došo mi ogriv, daj ubacivaj, ove dvojce sad kad mi triba pomoć nigdi ni od korova, kugod da su se zaposlili dilit one letke po sandučićima po selima, jel u zemlju propali. Sve sam moro sam. Al pak, bar sam imo kada gustirat o ovim danima što su prošli i kontat štogod od tog. Sve se tako brzo odigralo da ne mož čovik vazdan povaćat konce. Ta na *Dužijanci* da borme da di, ona kiša posli mise sve pokvarila a mladež se baš lipo dotirala u naša lipa ruva. Sve se moralo istrebljat u crkvi, povorke nije ni bilo, vele da je polgaroš primio kruv od bandaša i bandašice isto u crkvi, ja doduše nisam vidijo, stojo sam tamo sastrag katedrale pod nikim zabatom i čeko, al nisam dočekao, samo sam pokiso ko pivac, zajedno s onim sirotim konjima i kočijašima i s magarcom. I on bio lipo opravljen a pokiso pa sve gleda i misli se: »Ta šta sam ja Bogu skrivijo da ste me ode dovukli?« Ha-ha, ta baš nismo ni falili ni Mago ni ja. Niko mi još i smišno ispalo iako sam bio zdravo bisan sam na se. Ta kugod da nisu javili da će bit kiše i da se ne triba nigdi krećat sa salaša. Veli mi ova moja kad sam došo da mi tako i triba kad sam se unezvirio pa više ničem ne virujem. Vamo i na užnu zakasnio, sve rizanci skupili čorbu pa i ona izgledala kugod nasuvo, a i paprika na poprženim pileškim krilima se sva sasušila i sćepetala, a krumpir udrvenio. Skoro da mi se nije ni ilo al sam moro kad sam zdravo ogladnio dok nisam pod viter doverglo do Ivković šora. A ajd kažite, čeljadi, kako i mož štogod virovat kad na sve strane divane drukčije, rade drukčije, ta ni liva ruka mi već ne radi isto kugod desna a kamol drugo šta. Jeto, na priliku, taman sve prošlo kad na televizoru gledim ide povorka korzom. Opac, mislim se ja to je repriza, pa ondak sam sebe ćušim pa mudrujem: »Ta šta divaniš, Braniša! Kaka repriza oćin kad nije ni bilo povorke i pokisnio si«. Onda vidim da su to ovi drugi naši, pa i opet pridaja kruva. Ajd gleda ja i to, al mi nije baš pravo. Ta taki smo kugod rogovi u džaku, čeljadi moja. A to drugi hasnira. Zato svima i dilimo kruva. Navikli smo sav svit na to da ćemo mi radit i ranit a nama kako Bog da. Jeto, sad imamo dvi *Dužijance*. Kako se okreće, biće nagodinu još koja, zavisno od tog ko će se s kim posvađat jel spajdašit. A kako bi to bilo da se kadgod zaobašlo guvno od jednog šorošana i ni mu se tilo ovrć zbog tog jel zbog tog... Naši pradide da ovo vide cigurno bi se privrnili u kripti. Zdravo smo mi postali tsnog nosa svit. Meni svedno, al moraće kogod malkoc popuštit štrange i kajase, vako neće dugo, već nam se svit smije a ovi mladi pogotovo. Neg, jeste l gledali bioskop u Tavankutu? Bio zdravo lip film od Aljmaške Gospe. No, ne krivim vas. Ni ja nisam dospio i nisam imo benzina za oćić, al šteta velika. Moja pokojna mama je zdravo volila ić u Bili Aljmaš. Još i sad imam svete vode iz Aljmaša u boćici. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Ni novi se ne bi tili nikomu zamirat

piše: Ivan Andrašić

U bač Ivinomu selu ope sve prazno i pusto. Prošo kirbaj, prošli urlabi, gosti poodlazili svako na svoju stranu. Vašardžije se sa svima njevima cigračkama, šećerima i vozonkama priselile u komšicko selo, tamo kirbaj nedilju dana potli njevoga. Ka projdeš sokakom, trefiš jedva di koje čeljade i puno kerova brez gazda. Prošlo i izbiranje, na radijonu čuli da imadu nove selcke dade. Bač Iva prvač ošo na nikaku koferenciju. Zvali ga, velu nek slobodno dojde i trukuje di i šta oće, neće ga niko istirat, nek se vidi da niko ništa ne radi u potaje. A i ne triba, misli se, vada jim se već dosta toga narađilo iza leđi. Doduše ne zna baš šta, al mu prvač ništa ope počelo čigljigat u trbuvu ka na cidulje vidijo da njevu vodu više ne triba plaćat u njevomu selu, neg nikakima u varoši. Kažu, to sad po zakonu mora bit tako. U selu se oko toga baš i ne zna i više ne može, bolje to znadu vi iz varoši, oni su godina u tomu poslu. Eto, oma se prisapili i na sve udarili pravu cinu. A ka se voda pravila, ni bilo po zakonu da jim je napravu ti iz varoši, neg morali sami. I skupo jim to koštalo, nikoliko godina se dobro naplaćali, odbijalo jim se ofanj o nadnica, svakoga miseca, al nikako izdurali. A još onda njegov pokojni dada reko da će svi drečat za starima bunarevima, pa mu malo ko virovo. Još ga knez i njegovi poštenio nagrdili, velu ne bi tribo bit baš taki zadržt i samo tirat po starovirckomu. Bač Iva ne zna ni zašto se sad baš toga sitijo. Znade samo da danas nema di nako lipo razladit ljubenicu, ko što kadgoda znali u dadinomu bunaru. U tomu stigo i tamo di bila koferencija. Jako se iznenadijo, svi uredno došli. I na vrime. Koferencija bila i prošla, a ni bilo nikakoga džalakanja ko ko vi u poslidnje četiri godine. Niko se na nikoga ni brundo, niko se niskim ni protirivo. Misli se, možda zoto što svi bili iz jedne partije, pa ako kogod neće nako kako jim rekli, kako međ selcke dade došo, tako bi mogo i isfrknit. I ni stari slušali partije, al svaki svoju. Pa onda, ope, jedni nisu tili ni dolazit na koferencije, jal se pokrndžali sovima što ispočetka bili pod njima. Tako jim rekli iz varoši, baš jim bilo briga što ji nisu izbirnili oni, neg čeljad iz njevoga sela. Prvač, ka se izbiralo devet novi selcki dada, nisu se ni ujavili međ ne koje tribalo izbirat. Čeljad se jako čudila, pa ko jim i tijo dat krsta, ni imo komu. Malo ji i izbiralo, a ko izbiro, izbirnijo šta se nudilo. Eto, nove koferencije o nji devet, sedam muški i dvi žencke, tribalo izbirnit novoga kneza. Jedna o ti žencki na izbiranju dobila i najviše krstova, pa bač Iva mislijo da će je vi drugi baš zoto i izbirnit, jal uvik divanu da radu nako kako svit oće. Ope se privarijo, misli se možda se i oni vladu po vikovičnjemu adetu, možda ni ko nji još uvik ni red da knez bude naj što bi ga svit tijo, neg naj što u partije kažu da bi tribo bit. A ko zna, možda naštodirali da još ni u selu ni sazrilo vrime da knez bude žencko, pa se ne bi tili nikomu zamirat.

RECEPT NA TACNI

Gomboci sa šljivama

Glavno jelo ili samo poslastica, ali bez premišljanja, je gomboc sa šljivama. Šljiva je rasla, postala sočna i slasna da bi se u knedlu ugniježdila i postala gomboc.

Potrebno:

1 kg krumpira / ½ kg brašna / 1 jaje / žlica masti / malo soli / šljive

Postupak:

Krumpir skuhaite u ljusci, oljuštite, propasirajte, dodajte malo soli, umućena jaja, mast i brašno. Zamijesite glatko tijesto da se ne lijepi za ruke. Otkidajte male komade, istanjite ih na dlanu, na sredinu stavite šljivu bez košnice sa žličicom šećera. Pravite knedle. Stavite ih u kipuću vodu i kuhajte dok ne isplivaju na površinu. Vadite ih rešetkastom žlicom i uvaljajte u prethodno propržene prezle. Po želji, dodatno ih pospite šećerom.

Iz iskustva i od bake

Gomboce možete puniti bilo kojim voćem, sezonskim ili smrznutim. Baka nije voljela »upakirati«
smrznuto voće u gomboc, pa joj je dobro dolazila zamjena u vidu domaćeg pekmeza. Bude odlično i ne traži dodavanje šećera. No, kako tko voli. Gomboci svakako daju prostora da budete kreativni.

Gorana Koporan

FOTO KUTAK

Pogled za dobro jutro

**PETAK
25.8.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Zaronite s nama:
Svjetionik Glavat -
Lastovo
09:10 Capri, serija (R)
10:10 Na vodenome putu:
Riški zaljev - Na latvijskoj
obali Baltičkog mora,
dokumentarna serija
10:55 Bajkovita Hrvatska:
Utvrdna Medvedgrad
11:06 Dome, slatki dome -
serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:07 Zaronite s nama:
Svjetionik Glavat -
Lastovo
13:15 Slatka kuharica: Hum
na Sutli
13:35 Lovac na bilje: Klek
14:08 Takvim sjajem
može sjati: S okusom soli,
dokumentarna serija
15:00 Najbolje vrtno kućice,
dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:50 Lijepom našom:
Požega, 1. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 turizam.hrt
20:35 Diana - sedam dana
koji su potresli svijet,
dokumentarni film
21:25 Kuća od karata, serija
22:20 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
23:00 Isijavanje, američki film
01:23 Don Matteo, serija
02:10 Detektiv Murdoch, (R)
02:56 Hanna, slušaj svoje srce
04:20 Reprizni program
05:22 Tema dana
05:34 Dinastija, serija
06:19 Voli me zauvijek

06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:55 Potepuh,
dokumentarna serij
09:01 Gem, set, meč - serija
09:24 Na prvi pogled, serija
09:50 Čarolija, serija
11:34 Njihova liga, američki
film
13:39 Degrassi, serija

14:25 U hakerskoj mreži,
njemački film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:20 Svlačionica: Dubioza
kolektiv
18:15 Bitange i princeze
18:45 Hit dana
18:50 Sve će biti dobro, serija
19:35 POPROCK.HR
20:10 Dama pod velom, serija
21:10 Umrstva u
Midsomeru
22:50 Zakon i red: UK, serija
23:35 Seks i grad, serija
00:05 Bitange i princeze
00:40 POPROCK.HR
01:10 Glazbeni spotovi
03:00 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
26.8.2017.**

07:15 Klasika mundi: Češka
večer na Waldbühne
2016., 1. dio
08:05 Tomahawk, američki
film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:00 Informativka
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Priče o veteranskom
uspjehu: Umjetnici,
dokumentarna serija
13:15 Životna škola, film
14:50 Prizma
15:40 Supruga i kćeri, serija
17:00 Vijesti u 17
17:18 Otkrivamo Hrvatsku:
Lovinac
17:40 Lijepom našom: Poreč
(1. dio)
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:10 Legenda o vitezu,
američki film
22:20 Dnevnik 3
22:55 A strana, zabavno-
glazbena emisija
00:40 Ne lažu samo ubojice
02:07 Tomahawk, film
03:27 Reprizni program
04:33 Tema dana
04:45 Supruga i kćeri, (R)
05:45 Dinastija, serija

06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:56 Potepuh, serija
09:00 4Teens, serija

09:50 Ružno pače na
ljetovanju, crtani film
11:00 Vrtlara
11:35 Dama pod velom,
serija
12:30 Hamburg: Odbojka
na pijesku - utakmica za
3. mjesto, prijenos
14:05 Idemo na put s
Goranom Milićem:
Južna Amerika - Brazil
14:55 Hamburg: Odbojka na
pijesku - finale, prijenos
16:30 Loza, serija
17:20 Licem u lice: Dassler
i Dassler: Puma protiv
Adidas, dokumentarna
serija
18:20 Večer na 8. katu: Mario
Kovač
20:05 Vina svijeta,
dokumentarna serija
21:00 Anthony Bourdain -
Upoznavanje
nepoznatog: Peru,
dokumentarna serija
21:50 Zemlja kartela,
dokumentarni film
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Bitange i princeze
00:30 Dva i pol muškarca
00:50 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
27.8.2017.**

07:00 Lijepom našom: Poreč
(1. dio)
08:15 Divlji vjetar, američki
film - Zlatna kinoteka
10:00 Zaprešić: Misa, prijenos
11:00 Biblija
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Stambeno pitanje:
Zagreb gospodina
Lorkovića,
dokumentarna serija
14:45 Bajkovita Hrvatska:
NP Mljet
14:55 Mir i dobro
15:20 Manjinski mozaik
15:40 Wolf Hall, serija
17:00 Vijesti u 17
17:18 Hrvatska moj izbor:
Medeši i Šarić
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 U potrazi za Markom
Polom, dok. serija
21:10 Crno-bijeli svijet
22:05 Dnevnik 3
22:40 Kulturni kolodvor

23:15 Žene, povjerljivo!
00:05 Divlji vjetar, američki
film - Zlatna kinoteka
01:50 Ne lažu samo ubojice
03:21 Wolf Hall, serija
04:21 Reprizni program
05:06 Tema dana
05:18 Plodovi zemlje
06:08 Split: More

06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Kućni ljubimci Marca
Morronea
08:50 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
09:15 Na prvi pogled, serija
09:55 Poirot
11:40 Vrtlara
12:15 Dobar, bolji,
najbolji...kroz ušicu igle,
dokumentarna serija
13:20 Ciglu po ciglu - Bryk
preuređuje
13:45 Operation Dumbo
Drop (Operacija slon),
američki film
15:30 Time out - Zlatna
košarka Mirka
Novosela, (R)
17:00 Loza, serija
17:45 Sportski trenuci
za pamćenje: Davis
Cup: Hrvatska -
Argentina, finale
20:00 Superroditelji u
životinjskom svijetu:
Potrebno je dvoje,
dokumentarna serija
21:00 Roxanne, američki film
22:40 Vikinzi, serija
00:10 Dva i pol muškarca
00:30 Elly Beinhorn: Sama u
oblacima, njemački film
02:13 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
28.8.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:00 Zaronite s nama:
Purara - Kornati
09:10 Capri, serija (R)
10:05 Plodovi zemlje
10:55 Bajkovita Hrvatska:
Rimski forum - Zadar
11:06 Dome, slatki dome
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:15 Slatka kuharica: Marija
Bistrice
13:35 Lovac na bilje:

Mrkopalj
14:08 Takvim sjajem može
sjati: Tražeći stihove,
dokumentarna serija
15:00 Najbolje vrtno kućice,
dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:15 Hrvatska uživo
17:50 Lijepom našom:
Požega
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:04 Ritam ljeta
21:00 Lijepa vaša: Šuma
Trzezbtorova,
dokumentarna serija
21:35 Novine, dramska serija
22:35 Dnevnik 3
23:10 Kon-Tiki, norveško-
dansko-njemačko-
švedski film
01:08 Don Matteo, serija
01:58 Detektiv Murdoch, (R)
02:44 Hanna, slušaj svoje srce
04:08 Reprizni program
04:16 Tema dana
04:28 Ritam ljeta
05:19 Dinastija, serija
06:04 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 Dvorac igračaka
07:00 Juhuhu
08:56 Potepuh, serija
09:02 Gem, set, meč
09:30 Na prvi pogled, serija
10:05 Svijet vrtlara
10:30 Junak u kuhinji
10:55 Čarolija, serija
11:45 Roxanne, američki film
13:25 Degrassi, serija
14:25 Pčele - ubojita
prijetnja, njemački film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Milostiva prije svega,
humoristična serija (R)
17:20 Svlačionica Emir
Hadžihafisbegović
18:10 Sve će biti dobro, serija
19:30 Zagreb: IAAF World
Challenge Meeting
2017 (kugla), prijenos
21:00 TV Bingo
21:45 Klica zla, serija
22:40 Zakon i red: UK, serija
23:25 Seks i grad, serija
23:55 Bitange i princeze
00:30 Noćni glazbeni program

**UTORAK
29.8.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska

07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Madona - Brijuni
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome putu: Rodos - Sunčani otok Egejskog mora
 10:55 Bajkovita Hrvatska: NP Krka
 11:06 Dome, slatki dome
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica: Opatija
 13:35 Lovac na bilje: Učka
 14:08 Takvim sjajem može sjati: Kud plovi ovaj brod, dokumentarna serija
 15:00 Najbolje vrtne kućice
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 17:45 Lijepom našom: Čavle
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 21:00 Novine, dramska serija
 21:35 Snivaj zlato moje, serija
 22:25 Dnevnik 3
 23:00 Hakeri, američki film
 00:43 Don Matteo, serija
 01:37 Detektiv Murdoch, (R)
 02:23 Hanna, slušaj svoje srce
 03:47 Reprizni program
 04:06 Tema dana
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračka
 07:00 Juhuhu
 08:56 Potepuh, serija
 09:02 Gem, set, meč - (R)
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Idemo na put s Goranom Milićem

10:55 Čarolija, serija
 12:40 Svaki dan dobar dan: I svađa je dobra
 13:20 Hit dana
 13:25 Degrassi, serija
 14:20 Do zvijezda i natrag, danski film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega, humoristična serija (R)
 17:20 Svlačionica
 18:45 Zagreb: IAAF World Challenge Meeting 2017, prijenos
 21:35 Upoznat češ visokog tamnog stranca, američki film
 23:15 Zakon i red: UK, serija
 00:05 Seks i grad, serija
 00:35 Bitange i princeze
 01:40 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 30.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Vruća - Brela
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome putu: Hamburg - Vrata u svijet, dokumentarna serija
 10:55 Bajkovita Hrvatska: Trogirska katedrala
 11:06 Dome, slatki dome
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:07 Zaronite s nama: Vruća - Brela
 13:15 Slatka kuharica: Ston
 13:35 Lovac na bilje: Pelješac
 14:08 Takvim sjajem može sjati: Škola bez učenika, dokumentarna serija

15:00 Najbolje vrtne kućice
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 17:45 Lijepom našom: Čavle
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Ritam ljeta
 21:00 Zapisano u kostima
 21:35 Snivaj zlato moje, serija
 22:25 Dnevnik 3
 23:00 Kum 3, američki film
 01:48 Don Matteo, serija
 02:35 Detektiv Murdoch, (R)
 03:21 Hanna, slušaj svoje srce
 04:03 Reprizni program
 04:18 Ritam ljeta
 05:09 Dinastija, serija
 05:54 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračka
 07:00 Juhuhu
 08:56 Potepuh, serija
 09:02 Gem, set, meč - (R)
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Idemo na put s Goranom Milićem
 10:55 Čarolija, serija
 11:50 Upoznat češ visokog tamnog stranca, američki film
 13:25 Hit dana
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Uzmi me cijeloga, film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega, serija (R)
 17:20 Svlačionica
 18:15 Bitange i princeze
 18:50 Hit dana
 18:55 Sve će biti dobro, serija
 20:15 Tajne Borgo Laricija
 21:00 Ubrzanje, američko-španjolsko-korejski film

22:30 Zakon i red: UK, serija
 23:15 Seks i grad, serija
 23:45 Bitange i princeze
 00:20 Uzmi me cijeloga, film
 01:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 31.8.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:00 Zaronite s nama: Vela Panitula - Kornat
 09:10 Capri, serija (R)
 10:05 Na vodenome putu: Istanbul - Tisuću i jedan svijet na Bosporu, dokumentarna serija
 10:55 Bajkovita Hrvatska: Utvrda Novigrad na Dobri
 11:05 Dome, slatki dome
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Voli me zauvijek
 13:15 Slatka kuharica: Korčula
 13:35 Lovac na bilje: Mljet
 14:08 Takvim sjajem može sjati: Bilo je lijepo, dokumentarna serija
 15:00 Najbolje vrtne kućice, dokumentarna serija
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 Hrvatska uživo
 17:45 Lijepom našom: Grohote - Šolta
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:04 Ritam ljeta
 20:55 Zaronite s nama: Vela Panitula - Kornat
 21:00 Sol života: U zemljinoj utrobi, dok serija
 21:35 Snivaj zlato moje, serija

22:25 Dnevnik 3
 23:00 Kapetan Ron, film
 00:38 Don Matteo, serija
 01:34 Detektiv Murdoch
 02:20 Hanna, slušaj svoje srce
 03:44 Reprizni program
 04:05 Tema dana
 04:17 Ritam ljeta
 05:08 Dinastija, serija
 05:53 Voli me zauvijek

06:35 Dvorac igračka, animirana serija
 07:00 Juhuhu
 08:56 Prugasti prijatelj, dokumentarna serija
 09:02 Gem, set, meč - serija (R)
 09:30 Na prvi pogled, serija
 10:10 Tajne Borgo Laricija, serija
 10:55 Čarolija, serija
 12:45 Svaki dan dobar dan: Neočekivane pobjede
 13:25 Hit dana
 13:30 Degrassi, serija
 14:25 Boja kiše, američki film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Milostiva prije svega, humoristična serija (R)
 17:15 Glazbeni spotovi
 17:30 Poljska: Odbojka EP(M) - prijenos četvrtfinala
 19:30 Hit dana
 19:35 POPROCK.HR
 20:10 Tajne Borgo Laricija, serija
 21:00 Nepoznati zaštitnik, američki film
 22:45 Zakon i red: UK, serija
 23:30 Seks i grad, serija
 00:00 Bitange i princeze, serija
 00:35 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena, Zelengora

Šator na leđa i pravac planina (II.)

Kada u planinu stignete u momentu u kom Sunce odluči da počne sa zalaskom, prvo što ćete uraditi je duboko udahnuti i osmjehnuti se. Da, život je lijep i to je jedina misao koja je važna. Prostranstva zelenila, brda, na brdima šume, u šumama medvjedi, oko šuma vrhovi i vi. U ovim trenucima je skroz u redu sebi zadati da ovakve ugođaje valja priuštiti sebi što češće.

Šatori se sami neće postaviti

Kada se nadišete dovoljno i protegnete noge od sjedenja u autu i makadamske vožnje, vrijeme je za odabir mjesta za kamp i postavljanje šatora. U vrijeme dolaska smo ustanovili da smo potretili razdoblje u kojem će oko Orlovačkog jezera, gdje ćemo se i mi ugnijezditi, kampirati i jedno planinarsko društvo koje svake godine ovdje pravi ture u pohode po jezerima Zelengore, a tog vikenda se tu obilježavaju i *Dani borovnice*, što je ovdje objedinilo mnogo ljubitelja prirode. Sve se šarenilo od šatora, a paljene su i prve logorske vatre. Obuzela nas je groznica kampiranja, pa su i naši šatori brzo postavljeni, drva nabavljena, večera spremljena i uživanje je moglo početi.

Večere uz logorsku vatru, hrana pravljenja u divljini, zvjezdana neba daleko od bilo kojeg svjetla i prijateljstva koja nastaju imaju posebnu moć.

Kad vidiš medvjeda, pravi se mrtav

Divna su jutra u šatoru, planinama i Zelengore divljinama. Plan je bio da se naša mala formirana grupa pridruži planinarima i rano ujutro krene u šetnju i obilazak jezera Zelengore. Rano buđenje, kavica i doručak, voda u ruksak i put pod noge. Pješačenja i planinarenja u velikim skupinama su divna. Imate priliku upoznati razne ljude, čuti inspirativne priče i iskustva, a tempo prilagođavate sebi i možete se osamiti ukoliko želite, a da opet ne ostanete sami u divljini, s vukovima i medvjedima. Šalu na stranu, najinteresantnije priče, bar nama koji ne dolazimo iz ovih krajeva u koji-

ma žive medvjedi su upravo susreti s njima. I ona izreka da kada sretnete medvjeda legnete i pravite se mrtvi je izgleda istinita. Iako nismo imali sreću vidjeti medvjeda, iz velike daljine, naravno, upoznali smo mnogo ljudi koji jesu i po riječima jednog *strička*, mi medvjedima uopće nismo lovina i dokle god smo mu blizu da nas njuhom prepozna kao neinteresantne ne moramo brinuti. Ali, kad trčimo i bježimo, medvjed nas ne može prepoznati i za njega predstavljamo samo lovina koja bježi i vjerojatnoća da će tu biti kraj priče je velika. No, nema razloga za brigu: jedino što je potrebno je da budemo mirni i medvjed će proći pored nas. E sad, između trčanja gdje me noge nose i totalnog mirovanja, vjerujem da bismo mnogi izabrali isto.

U šetnjama Zelengorom nismo sreli medvjeda, ali smo sreli neka od brojnih divnih jezera ove planine. Podatak da ova jezera nose naziv i *Gorske oči* nagovještava o kakvim prirodnim ljepotama je riječ. Dobili smo priliku kupati se na Kotlaničkom jezeru, a vidjeli smo Štrinsko jezero i u daljini Jugovo. Usput smo sreli i mnoge berače borovnica, a nismo odoljeli da i sami uberemo malo i osvježimo šetnju. Šetali smo kroz dimenziju koja se priroda zove, sretali velika stada ovaca na ispaši, razdragane pse koji ih čuvaju, divlje konje u divnom kasu, trčali, smijali se, malo skretali sa staze i nakupili 18 kilometara. Ostatak dana smo sumirali, šmekali okolne vrhove, planirali osvajanja i pričali do duboko u noć.

Visoko, više, najviše

Vikendi kratko traju, a njihovo vrijeme brže teče i to je nepisano i točno pravilo. Iako nas je čekao dug put do kuće, nismo odoljeli napraviti mali izlet tog posljednjeg dana i to ni manje ni više nego na vrh vrhova. I tog jutra smo poranili, lagano razdrмали dan sitnim ritualima, spakirali sve, istjerali aute na polaznu točku ucrta ne staze i krenuli put Bregoča, najvišeg vrha Zelengore. Uspon na njega nije težak, staza je fina, utabana i dobro markirana, a tek je završni dio malo strmiji, no nije ništa u usporedbi s visinom, osjećajem i prostranstvima koje ćete dobiti. Osvojili smo vrh brže od planiranog, pa su naši prijatelji Bosanci odlučili izvaditi mali plin i skuhati kavu, pravu domaću jer vole pravi ugođaj začiniti ovim toplim napitkom. Brzo su nas munje i gromovi potjerali, pa smo uz malo odvajanje od grupe i neka slučajna skretanja koja su ubacila i malo adrenalina u šetnju, s pljuskom stigili i do auta, a onda gas i pravac na put.

Kraj ovakvih avantura i rastanci obično malo uspore i rastuže, ali ovog puta smo se lako razišli jer smo prešutno znali da je to kraj samo jedne epizode i tek prvo poglavlje zapisa koje će ova družina napraviti po brdima, gorama, rijekama i morima.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkaí Piacok KKV
ЈКП "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

BUNARIČKO PROŠTENJE SZENTKÚTI BÚCSÚ 2017.

24.08.2017. (čtvrtek)

Trodnevnica - 19,00 sati - KLANJANJE

25.08.2017. (petak)

Trodnevnica - 19,00 sati - KRIŽNI PUT

26.08.2017. (subota)

Trodnevnica - 19,00 sati - BDIJENJE

27.08.2017. (nedjelja)

PROŠTENJE

mise su u:

06,30 sati - sv. misa za hodočasnike pješake (dvojezična)

08,00 sati - Biskupska sv. misa (mađarski)

10,00 sati - Biskupska sv. misa (hrvatski)

16,00 sati - sv. misa za bolesnike

i djelatnike Caritas-a (dvojezična)

2017. aug. 24. (csütörtök)

A TRIDUUM ELSŐ NAPJA

19,00 órákor - Szentségimádás

2017. aug. 25. (péntek)

A TRIDUUM MÁSODIK NAPJA

19,00 órákor - Keresztút

2017. aug. 26. (szombat)

A TRIDUUM HARMADIK NAPJA

19,00 órákor - Virrasztás

2017. aug. 27. (vasárnap)

BÚCSÚ

Szentmise 6,30 kétnyelven

Szentmise 8,00 magyarul

Szentmise 10,00 horvátul

Szentmise 16,00 kétnyelven

